

Curriculum Framework

Master of Education (M.Ed.)

As per NEP 2020 and Learning Outcomes-based National Curriculum Framework
(Aligned with NCrF and NHEQF)

Effective From Academic Year 2026-2027

GUJARAT VIDYAPITH: AHMEDABAD

Curriculum Framework of Master of Education (M.Ed.)

Published by:

Dr. Himanshu Patel

Registrar

Gujarat Vidyapith

Near Income Tax Office, Ashram Road, Ahmedabad - 380009.

From the Desk of Vice Chancellor...

Dear All,

Any curriculum, at any level, must be firmly grounded in the objectives and goals that an educator or an educational institution aspires to achieve for its students. A course that trains students to solve mathematical equations must be very different from one that teaches them how to play a musical instrument, practice yoga, or conduct social research. Each subject requires its own methods, activities, and learning goals, which is why curriculum design is so important.

Therefore, curriculum is of utmost importance, as it determines how teachers and students will spend their time—in laboratories, in clinical practice, in creative endeavors, or in interactive lectures. It also reflects what a class, a department, a school, or an institution values; what it defines as its mission; and what it expects its graduates to accomplish. In this sense, the curriculum is the map that guides the essentials of learning from the classroom level to the institutional level.

The true success of any curriculum must be judged by its ability to achieve its intended objectives. It is a test of how well an institution—or an individual teacher—understands and articulates those objectives, and how effectively a pathway is created for students to attain success as defined by them. Curriculum is, in fact, a continuous chain of activities designed to translate broad educational goals into concrete practices, learning materials, and observable changes in behavior. A lesson plan, for instance, is curriculum at the classroom level, answering the critical questions: *What do I want my students to know? How can I engage them meaningfully? How will I measure what they have learned?*

For a society to achieve its educational aspirations, the curriculum must be both functional and relevant to its needs. Through careful management of curriculum, effective use of resources, and policies that bring systemic improvements, education can move society toward a more promising future. Indeed, curriculum is the very foundation of any academic institution—without it, the institution would lose its purpose and direction.

At Gujarat Vidyapith, established by Mahatma Gandhi in 1920 with its rich cultural and educational heritage, we remain committed to these ideals and we work with well-defined objectives to prepare our students for a brighter academic and social future.

It gives me immense pride and joy to announce the unveiling of the latest curriculum of Gujarat Vidyapith. This curriculum has been carefully designed in alignment with the objectives and guiding principles of the National Education Policy (NEP) 2020. I take this opportunity to place on record my deep appreciation for the efforts of the teaching faculty of Gujarat Vidyapith, the Members of the Board of Studies, and the Members of the Academic Council. Their dedication and vision have given shape to this comprehensive neo-curriculum, which will guide our students and our institution toward continued excellence.

With best wishes,

Dr. Harshad Patel
Vice Chancellor
Gujarat Vidyapith

Curriculum Framework

Master of Education (M.Ed.)

Effective From Academic Year 2026-2027

**Department of Education
Faculty of Education(IASE)
Gujarat Vidyapith**

શિક્ષણ વિદ્યાશાખા (IASE): ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ: અમદાવાદ-09

દ્વિવર્ષીય

એમ.એડ.

અભ્યાસ સમિતિ

નિયુક્ત થયેલા બાહ્ય તજજ્ઞ સભ્યો

પ્રો. આયુષ્યમાન ગોસ્વામી
(અધ્યક્ષ, શિક્ષણવિભાગ, R.I.E., ભોપાલ)

પ્રો. વિરલબેન જાદવ
(IITE, ગાંધીનગર)

શિક્ષણ વિદ્યાશાખા (IASE) ના સભ્યો

પ્રો. જિજ્ઞેશ પટેલ
અધ્યક્ષ, શિક્ષણ વિભાગ

પ્રો. ડાહ્યાભાઈ પટેલ
ડીન/નિયામક, શિક્ષણ વિદ્યાશાખા(IASE)

પ્રો. ભરત જોશી

પ્રો. દીપુબા દેવડા

પ્રો. મહેશનારાયણ દીક્ષિત

પ્રો. છનાભાઈ ભીંસરા

પ્રો. સીતારામ દેશમુખ

પ્રો. સોનલ પટેલ

ડૉ. શીતલ રાવત

ડૉ. નીતિનકુમાર ઢાઢોદરા

ડૉ. હરિભાઈ પટેલ

ડૉ. અશોક પરમાર

ડૉ. નિલેશ કાપડિયા

શ્રી ચાર્મી પંચાલ

શ્રી કપિલ દેશવાલ

ડૉ. ભાવિની પરમાર

શ્રી મૈત્રી જોશી

શ્રી અવની ભટ્ટ

શ્રી જતિન કલવાણી

-: કમ્પ્યુટર કાર્ય :- શ્રી રાજદીપસિંહ ધમલ

-: અભ્યાસક્રમ સંયોજક :- પ્રો. સીતારામ દેશમુખ, પ્રો. મહેશનારાયણ દીક્ષિત

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

PROGRAMME STRUCTURE							
Course Code	Course Name	Hours			Credit	Evaluations	
		Theory	Practical	Total		CCE	TEE
SEMESTER-1							
256510423001	Innovations and Research in Teacher Education (શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં નવીનીકરણ અને સંશોધન)	60	-	60	4	40	60
256510423002	Indian Educational History and Political Economy (ભારતીય શૈક્ષણિક ઇતિહાસ અને રાજકીય અર્થશાસ્ત્ર)	60	-	60	4	40	60
256510423003	Education as an area of Study (અભ્યાસના એક ક્ષેત્ર તરીકે શિક્ષણશાસ્ત્ર)	60	-	60	4	40	60
256510423004	Pre-Service and In-Service Teacher Education (પૂર્વ-સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ)	60	-	60	4	40	60
266010423036	Methodology of Educational Research-1 (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર-1)	60	-	60	4	40	60
	Craft-Cum-Community life-1 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-1)*	-	60	60	2*	60	-
Total		300	60	360	20+2*	260	300
SEMESTER-2							
256510423007	Indian Knowledge System and Teacher Education (ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ)	60	-	60	4	40	60
266010423037	Methodology of Educational Research-2 (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર-2)	60	-	60	4	40	60
Elective Group-1(વૈકલ્પિક જૂથ-1)							
256510423009	Educational Guidance and Counseling (શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન અને સલાહ)	60	-	60	4	40	60
256510423010	Psychological Testing in Guidance (માર્ગદર્શનમાં મનોવૈજ્ઞાનિક માપન)	60	-	60	4	40	60
Elective Group-2(વૈકલ્પિક જૂથ-2)							
256510423011	Information Communication and Educational Technology (માહિતી પ્રત્યાયન અને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી)	60	-	60	4	40	60
256510423012	National Education Policy and Educational Technology (રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ અને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી)	60	-	60	4	40	60
Elective Group-3(વૈકલ્પિક જૂથ-3)							
256510423013	Educational Pedagogy (શૈક્ષણિક પદ્ધતિશાસ્ત્ર)	60	-	60	4	40	60
256510423014	Assessment of Learning (અધ્યયનનું મૂલ્યાંકન)	60	-	60	4	40	60
Elective Group-4(વૈકલ્પિક જૂથ-4)							
	MOOCs Approved by the Department	60	-	60	4	40	60
	MOOCs Approved by the Department	60	-	60	4	40	60

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

*Note : Choose any one of the Elective group. (વૈકલ્પિક જૂથો પૈકી કોઈ પણ એક જૂથ પસંદ કરવું.)							
256510423015	Internship-1 : 2 Weeks in Institutions of Teacher Education (ઇન્ટર્નશિપ-1 : શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થાઓમાં 2 સપ્તાહ)	-	120	120	4	50	-
	Craft-Cum-Community life-2 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-2)*	-	60	60	2*	60	-
		240	180	420	20+2*	350	240
SEMESTER-3							
266510423038	Philosophical and sociological foundations of education (શિક્ષણની તાત્વિક અને સમાજશાસ્ત્રીય આધારશિવાઓ)	60	-	60	4	40	60
266510423039	Educational Psychology (શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન)	60	-	60	4	40	60
266510423040	વર્ષ-2025 માં પ્રવેશમેળવનાર માટે Methodology of Educational Research (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર)	60	-	60	4	40	60
266510423041	વર્ષ-2026 માં પ્રવેશમેળવનાર માટે Curriculum Studies (અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ)	60	-	60	4	40	60
266510223042	AI and Digital Education (AI અને ડિજિટલ શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
વૈકલ્પિક (Elective) (ગમે તે એક)							
266510223043	Economics of education (શિક્ષણનું અર્થશાસ્ત્ર)	30	-	30	2	20	30
266510223044	Emerging technologies in education (શિક્ષણમાં ઉભરાતી ટેકનોલોજી)	30	-	30	2	20	30
266510223045	Inclusive education (સમાવેશી શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223046	Lifelong learning and education (આજીવન અધ્યયન અને શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223047	Equity and diversity in education (શિક્ષણમાં સમાનતા અને વિવિધતા)	30	-	30	2	20	30
વિષય સંબંધિત વિશિષ્ટ વૈકલ્પિક (Elective) પ્રશ્નપત્રો (ગમે તે બે)							
266510223048	Language education (ભાષા શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223049	Mathematics education (ગણિત શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223050	Arts education (કલા શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223051	Physical education (શારીરિક શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223052	Yoga education (યોગ શિક્ષણ)	15	30	45	2	20	30
266510223053	Social science education (સામાજિક વિજ્ઞાન)	30	-	30	2	20	30

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

	શિક્ષણ)						
266510223054	Science education (વિજ્ઞાન શિક્ષણ)	15	30	45	2	20	30
266510223055	Vocational education (વ્યાવસાયિક શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223056	Commerce education (વાણિજ્ય શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
	Craft-Cum-Community life-3 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-3)*	-	60	60	2*	60	-
Total		270	120	390	20+2*	260	300
SEMESTER-4							
266510223057	Literature, Art and Aesthetics in Education (શિક્ષણમાં સાહિત્ય, કલા, અને સૌંદર્યશાસ્ત્ર)	30	-	30	2	20	30
266510223058	Ethics, Values and Teacher Development (નીતિશાસ્ત્ર, મૂલ્યો અને શિક્ષક વિકાસ)	30	-	30	2	20	30
વૈકલ્પિક (Elective) (ગમે તે એક)							
266510223059	Early childhood care and education (પ્રારંભિક બાળ સંભાળ અને શિક્ષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223060	Legal perspective on education (શિક્ષણનો કાનૂની પરિપ્રકચ)	30	-	30	2	20	30
266510223061	School leadership (શાળા નેતૃત્વ)	30	-	30	2	20	30
266510223062	Administration and management (પ્રશાસન અને વ્યવસ્થાપન)	30	-	30	2	20	30
266510223063	Education policy analysis (શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણ)	30	-	30	2	20	30
266510223064	Trends in education (શિક્ષણમાં નવા પ્રવાહો)	30	-	30	2	20	30
266510223065	MOOCs Approved by the Department	30	-	30	2	20	30
266511223066	Dissertation (લઘુશોધ નિબંધ)	-	360	360	12	300	-
Field practice and field research to stage and subject-specific specialization 1. ક્ષેત્ર અનુભવ							
266510223067	Internship-2 : 10 Working Days in Institutions of Teacher Education/Educational Research and Regulation. such as NCERT, NEUPA, IASE, KCG, Department of Education (ઇન્ટર્નશિપ-2 : NCERT, NEUPA, IASE, KCG, યુનિવર્સિટીઓના શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવનો વગેરે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ/શૈક્ષણિક સંશોધન અને નિયમનની સંસ્થાઓમાં 10 કાર્ય દિવસ)	-	60	60	2	50	-
	Craft-Cum-Community life-4 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-4)*	-	60	60	2*	60	-
Total		90	480	570	20+2*	470	90
GRAND TOTAL		900	840	1740	80+8*	1340	930

*CCE- Continuous Comprehensive Evaluation; **TEE- Term End Evaluation

Programme Contents	Credits
Core Courses	36
Field and Research	20
Value	02
Development Elective Modules	16
Internship	06
Craft-Cum-Community life (Extra Two Credit Course for Each Semester 2+2+2+2)	8*
Total Credits of Programme	80+8*

Collaborating Organisations

- **IUCTE BHU Varanasi**
- **Nai Talin Sangh**
- **GCERT**
- **CTE**
- **DIET**
- **Teacher Trainig Colleges**

Programme Outcomes (POs)

After successful completion of the Master of Education program, students will be able to:

PO-1	Discipline-Specific Knowledge	Demonstrates a comprehensive understanding of educational foundations, theories, and pedagogical practices to address diverse learning contexts. Encourages interdisciplinary thinking, Integration of Indian Knowledge system to solve real-world educational challenges in a dynamic environment.
PO-2	Problem Analysis	Enhances critical and analytical thinking by applying philosophical, psychological, sociological, research and Indian Knowledge system-based approaches to identify and resolve complex educational issues.
PO-3	Experimental Skills	Cultivates the ability to conduct independent and collaborative research using appropriate tools and methodologies. Emphasizes practical application of educational principles in curriculum evaluation and development as well as teaching learning practices during Internship.
PO-4	Environment and Sustainability	This outcome fosters ecological consciousness among students by integrating environmental ethics with the principles of sustainability. Special focus is placed on the Indian Knowledge System (IKS), which offers time-tested wisdom such as coexistence with nature, conservation practices, and holistic living. By embedding IKS into pedagogy, future educators are equipped to design curricula and learning experiences that promote sustainable development goals (SDGs), especially SDG 4, and nurture responsible, environmentally aware citizens.
PO-5	Ethics and Values	Strengthens ethical responsibility, professional integrity, and Gandhian values. Encourages commitment towards Indian Knowledge system, social justice, equity, and democratic ideals within educational contexts.
PO-6	Communication	Develops proficiency in oral and written communication to effectively present ideas, research, and academic content. Fosters collaboration with stakeholders to support educational goals.
PO-7	Modern Tool Usage	Encourages integration of ICT, digital tools, and advanced pedagogical technologies in teaching, learning, assessment, and research to enhance educational effectiveness.
PO-8	Teamwork and Leadership	Prepares students for collaborative academic and professional environments. Builds leadership, administrative, and management skills to foster inclusive and effective educational systems.
PO-9	Lifelong Learning	Instils a culture of continuous learning, professional growth, and adaptability to evolving educational trends and societal changes through reflective practice.
PO-10	Project Management	Develops planning, organizational, and financial skills required to execute educational research projects and fieldwork efficiently and effectively.
PO-11	Innovation and Entrepreneurship	Encourages innovative thinking and entrepreneurial skills to design and implement sustainable educational initiatives and solutions.
PO-12	Societal Contribution	Applies educational knowledge to promote social transformation,

		emphasizing rural upliftment, self-reliance, and the practical implementation of Gandhian educational ideals as well as Indian Knowledge system.
--	--	--

Programme Specific Outcomes (PSOs)

After successful completion of the Master of Education(M.Ed.) program students will be able to:

PSO-1	Educational Research and Innovation	Develop the capacity to design, implement, and critically evaluate innovative educational practices while conducting high-quality, ethical, and reproducible research using appropriate methodologies and data analysis techniques.
PSO-2	Teacher ability enhancement	Apply advanced pedagogical knowledge, mentoring skills, and ICT tools to enhance teacher preparation programs and promote reflective teaching practices.
PSO-3	Life Skills and Value education	Demonstrate, promote, and integrate essential life skills and core ethical, social, and environmental values into curricular and co-curricular educational activities.
PSO-4	Theoretical and practical knowledge of educational field	Critically engage with and apply theoretical frameworks and practical methodologies from foundational disciplines such as philosophy, sociology, and psychology to educational practice and research.

CO Attainment Levels (OBE & NEP 2020 Aligned)

COs Attainment Levels	Level	Description	Attainment Criteria			
	Level 3	High	≥ 80% of students score above a set performance benchmark			
	Level 2	Moderate	60%–79% of students meet the performance benchmark			
	Level 1	Low	40%–59% of students meet the performance benchmark			
	Level 0	Not Attained	< 40% of students achieve the desired learning outcome			
Target Attainment (Benchmark)	COs		CO-1	CO-2	CO-3	CO-4
	Target Level (%)		60	60	60	60

Program – M.Ed. (Master of Education) Semester- 1

Course Code 256510423001	Name of Course Innovations and Research in Teacher Education (શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં નવીનીકરણ અને સંશોધન)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to CO-1: શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું ઔચિત્ય તેમજ નવીન પ્રવાહો વિશેની સમજ દર્શાવે છે. CO-2: શિક્ષક પ્રશિક્ષણના ક્ષેત્રના પડકારો, NEP-2020ની ભૂમિકા તેમજ શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં NCTE ની ભૂમિકા વિશે સમજાવે છે. CO-3: શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં સંશોધનની પૃષ્ઠભૂમિ, પદ્ધતિશાસ્ત્ર સંબંધિત નવીન પ્રવાહો અને મહત્ત્વ વિશેની સમજ પ્રગટ કરે છે. CO-4: શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંબંધી સંશોધનનાં નવીન ક્ષેત્રો, સંસ્થાઓ તેમજ સંશોધન નીતિશાસ્ત્ર પ્રત્યેની સભાનતા દર્શાવે છે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું ઔચિત્ય અને નવીન પ્રવાહ 1.1. શિક્ષક નૈપુણ્ય: અર્થ અને તેમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણની ભૂમિકા 1.2. શિક્ષક નૈપુણ્યને અસરકરતાં વ્યક્તિગત તેમજ સંદર્ભગત પરિબલો 1.3. ઈ-લર્નિંગ ડિજિટલ લિટરેસી: સંકલ્પના તેમજ શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં તેનું મહત્ત્વ 1.4. શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં મૃદુ કૌશલ્યો (Soft-Skills): અર્થ, પ્રકાર અને પ્રશિક્ષણ માટેના કાર્યક્રમો/ઉપાયો		
Unit-2 : શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનું વ્યવસ્થાપન અને NEP-2020 2.1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ માટેના ચાલતા કાર્યક્રમોનો પરિચય (D.El.Ed., B.Ed., ITEP) 2.2. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રના પડકારો 2.3. NEP-2020 પ્રમાણે શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમને ગુણવત્તા સભર બનાવવા માટેના ઉપાયો 2.4. NEP-2020 પ્રમાણે શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે થયેલ માળખાગત પરિવર્તન તેમજ પ્રવેશ નીતિ: પરિચય અને મહત્ત્વ		
Unit-3 : શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં સંશોધન: પૃષ્ઠભૂમિ, પદ્ધતિગત નવીન પ્રવાહો અને મહત્ત્વ 3.1. ભારતમાં શિક્ષણ- પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે થયેલ સંશોધનોનો ઇતિહાસ 3.2. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમને ગુણવત્તા સભર બનાવવામાં સંશોધનની ભૂમિકા 3.3. શૈક્ષણિક સંશોધનમાં મિશ્ર પદ્ધતિઓ: સંકલ્પના અને મહત્ત્વ 3.4. અધિવિશ્લેષણ પદ્ધતિ: સંકલ્પના અને મહત્ત્વ		
Unit-4 : શૈક્ષણિક સંશોધનના નવીન ક્ષેત્રો, સંસ્થાઓ અને નીતિશાસ્ત્ર 4.1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંબંધી સંશોધનના નવીન ક્ષેત્ર: પરિચય 4.2. સંશોધનમાં બહુકેન્દ્રિત(multi centric) અભિગમ: અર્થ, અને મહત્ત્વ 4.3. શૈક્ષણિક સંશોધન સાથે સંબંધિત સંસ્થાઓ: પરિચય અને કાર્ય (UGC, ICSSR, NCERT, GCERT) 4.4. સંશોધન અહેવાલ પ્રકાશન સંબંધી નીતિશાસ્ત્ર: સંકલ્પના અને મહત્ત્વ, અને સાહિત્ય ચોરીની વિભાવના		

તેમજ અટકાવાના ઉપાયો

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	-	2	3	2	-	-	-	-	2	2.43	3	2	1	3	2.25
CO-2	3	2	-	1	1	2	2	1	-	-	-	-	1.8	3	2	1	3	2.25
CO-3	3	3	2	-	1	-	2	1	-	-	-	2	2	3	3	2	3	2.75
CO-4	3	3	-	-	1	2	2	1	1	1	-	1	1.67	3	3	3	3	3
Avg	3	2.75	2	1	1.25	2.33	2	1	1	1		1.67		3	2.5	1.75	3	2.6

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	1. વ્યાખ્યાન, જૂથકાર્ય, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	2. સ્વઅધ્યયન, વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા
CO-3 (Unit: 3)	3. વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન, પરિસંવાદ
CO-4 (Unit: 4)	4. સ્વાધ્યાય, વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Mangal, S. K., & Mangal, U. (2019). Research methodology in behavioural sciences. PHI Learning.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2017). Research in education (10th ed.). Pearson Education.
- Sharma, R. A. (2020). Teacher education: Principles, theories and practices. R. Lall Book Depot.
- Singh, Y. K. (2016). Innovations in teacher education. APH Publishing Corporation.
- Dash, B. N., & Dash, N. (2021). Teacher education and pedagogical innovations. Dominant Publishers.
- Koul, L. (2018). Methodology of educational research (5th ed.). Vikas Publishing House.
- Mohanty, J. (2003). Teacher education. Deep & Deep Publications.
- NCERT. (2005). National curriculum framework for teacher education. NCERT. Retrieved from <https://ncert.nic.in>
- Zeichner, K. M. (2010). Teacher education and the struggle for social justice. Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9780203851402>

- Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (Eds.). (2005). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. Jossey-Bass.
- NCTE. (1995). Different Modes of Education Used for Teacher Preparation in India : New Delhi.
- Razzik T.A. (1972) systems approach to teacher training and curriculum development : Paris, UNESCO.
- Sharma B.M. (1997). Teacher training and educational research : New Delhi, Commonwealth.
- Shrivastav G.N.P. (2000) Management of teacher education : New Delhi, Concept.
- Wentz, F.H. (2012). Soft Skills Training: A Workbook to Develop Skills for Employment. United States: Createspace Independent Pub
- ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર .રાજકોટ: લેખક
- ઉચાટ.ડી.એ.(2017).અધિવિશ્લેષણ: સંશોધનથી એક ડગલું આગળ, રાજકોટ:અમદાવાદ.
- જી.સી.ઈ.આર.ટી. (1989). જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો માર્ગદર્શક સૂચનો, ગાંધીનગર દ્વારા પ્રકાશિત.
- દવે જયેન્દ્ર અને પટેલ મોતીભાઈ (1992). ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ, અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ
- દવે પ્રવીણભાઈ આર. (2005). શિક્ષણ ક્ષેત્રે અને સી.ઈ.ટી.ની ભુમિકા, અમદાવાદ, અચલા, સામયિક અંક-મે
- પાઠક અરુણભાઈ અને અન્ય. (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ, વારિષેણ પ્રકાશન.
- મૈયાણી જે.પી. (2004). ગુણવત્તા કેન્દ્રી શિક્ષક પ્રશિક્ષણ, ભાવનગર : સંપાદન, શિક્ષણ શાસ્ત્રભવન, ભાવનગર યુનિવર્સિટી અને શ્રીમતી એલ.એલ. કાકડીયા બી.એડ્. કોલેજ.
- મોદી બી.એમ. અને પંડ્યા જે.એન. (2003). વિકાસમાન ભારતીય સમાજમાં શિક્ષક, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન.

Online Resources & Tools:

- <https://www.ugc.gov.in>
- <https://ncte.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://www.educationworld.in>
- [National Education Policy-2020. Ministry of Education .New Delhi.](https://www.mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_final_HINDI_0.pdf)
- https://www.mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_final_HINDI_0.pdf સે પ્રાપ્ત
- <https://www.nep2020.org>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 1

Course Code 256510423002	Name of Course Indian Educational History and Political Economy (ભારતીય શૈક્ષણિક ઇતિહાસ અને રાજકીય અર્થશાસ્ત્ર)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: પ્રાચીન, મધ્યકાલીન અને અર્વાચીન ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ જણાવી શકશે.
- CO-2: ભારતના શિક્ષણ વિકાસ માટે વિવિધ પંચ અને સમિતિઓએ કરેલી ભલામણો વર્ણવી શકશે.
- CO-3: વિવિધ પ્રકારની શાસન વ્યવસ્થામાં શિક્ષણનું સ્વરૂપ સમજાવી શકશે.
- CO-4: શૈક્ષણિક અર્થશાસ્ત્રના સામાન્ય સિદ્ધાંતોનો શૈક્ષણિક આયોજનમાં ઉપયોગ કરી શકશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : શિક્ષણનો ઇતિહાસ

- 1.1. પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 1.2. મધ્યકાલીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 1.3. બ્રિટિશકાલીન ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 1.4. સ્વાતંત્ર્યોત્તર ભારતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા

Unit 2 : ભારતીય શિક્ષણના વિકાસ માટેના પ્રયત્નો

- 2.1. આઝાદી પૂર્વે શિક્ષણના વિકાસ માટે વિવિધ પંચોની મહત્ત્વની ભલામણો
 - 2.1.1 હંટર પંચ, 2.1.2 ભારતીય વિશ્વવિદ્યાલય પંચ, 2.1.3 સેડલર પંચ
- 2.2. આઝાદી પછી શિક્ષણના વિકાસ માટે વિવિધ પંચોની મહત્ત્વની ભલામણો
 - 2.2.1 યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચ, 2.2.2 માધ્યમિક શિક્ષણ પંચ,
 - 2.2.3 કોઠારી શિક્ષણ પંચ
 - 2.2.4 રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ 2020

Unit 3 : રાજ્યતંત્રનું સ્વરૂપ, લાક્ષણિકતાઓ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા

- 3.1. આપખુદશાહી અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 3.2. સમાજવાદ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 3.3. સામ્યવાદ અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા
- 3.4. લોકશાહી અને શિક્ષણ વ્યવસ્થા

Unit 4 : શૈક્ષણિક અર્થશાસ્ત્ર અને સિદ્ધાંતો

- 4.1. શૈક્ષણિક અર્થશાસ્ત્રની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ
- 4.2. શૈક્ષણિક અર્થશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો
- 4.3. શિક્ષણ અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેનો સંબંધ
- 4.4. ખાનગી અને સરકારી શિક્ષણ વ્યવસ્થાના લાભાલાભ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs	PSOs
-----	-----	------

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.66	2	1	1	3	1.75
CO-2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.66	3	2	---	3	2.67
CO-3	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.75	2	2	1	3	2.00
CO-4	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2.75	2	3	---	3	2.67
Avg	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2		2.25	2	1	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા,
CO-2 (Unit: 2)	• વ્યાખ્યાન, બઝસેશન
CO-3 (Unit: 3)	• વ્યાખ્યાન, નિદર્શન
CO-4 (Unit: 4)	• વ્યાખ્યાન, પ્રકલ્પ

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- શર્મા, આર. એ. (2020). ભારતીય શિક્ષા કા ઇતિહાસ એવં વિકાસ. મેરઠ: રલ્લી રામનારાયણ લાલ.
- પાંડે, રમેશચંદ્ર. (2018). ભારતીય શિક્ષા કા ઇતિહાસ. વારાણસી: વિનય પ્રકાશન.
- શ્રીવાસ્તવ, જી. એન. (2019). ભારતીય શિક્ષા કા ઇતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય. દિલ્લી: રચના પ્રકાશન.
- વર્મા, એમ. (2021). ભારતીય શિક્ષા કા સામાજિક વ ઇતિહાસિક વિકાસ. આગરા: લક્ષ્મી નારાયણ અગ્રવાલ.
- Aggarwal, J. C. (2010). Theory and principles of education (12th ed.). New Delhi: Vikas Publishing House.
- Tilak, J. B. G. (2005). Economics of education. New Delhi: APH Publishing Corporation
- Chaube, S. P., & Chaube, A. (2009). Philosophical and sociological foundations of education. New Delhi: Neelkamal Publications.
- andey, K. P. (2014). Perspectives in education. Meerut: R. Lall Book Depot.

Online Resources & Tools:

- <https://ncert.nic.in>
- <https://ndl.iitkgp.ac.in>
- <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 1

Course Code 256510423003	Name of Course Education as an area of Study (અભ્યાસના એક ક્ષેત્ર તરીકે શિક્ષણશાસ્ત્ર)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1:	ગાંધીજી, ટાગોર, મોન્ટેસરી અને જહોન ડ્યૂઈના મતે કેળવણીની સંકલ્પના-સ્વરૂપ, કેળવણીના ઉદ્દેશો-કાર્યો, અભ્યાસક્રમ અને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાનું વર્ણન કરે.	
CO-2:	શાલેય શિક્ષણની સંકલ્પના-સ્વરૂપ-અભ્યાસક્રમ અને પ્રવર્તમાન શાલેય શિક્ષણની પરિસ્થિતિમાંથી નિષ્પન્ન થતી સમસ્યાઓ જાણી તેના ઉકેલ સમજી આદર્શ શાળાના સ્વરૂપનું વર્ણન કરે.	
CO-3:	વ્યક્તિત્વનો વિકાસ અને શાંતિ માટેનું શિક્ષણ સમજી સામાજિક સંવાદિતા અને સ્વસ્થ સમાજની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ વર્ણવે.	
CO-4:	પ્રવર્તમાન શિક્ષણ સંદર્ભે સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે શાળાના વિકાસ માટે શાળા અને સમાજની ભૂમિકા વર્ણવે.	
Detailed Syllabus		
Unit 1 : કેળવણીની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા		
1.1. કેળવણીની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ (ગાંધીજી, ટાગોર, મોન્ટેસરી અને જહોન ડ્યૂઈના મતે)		
1.2. કેળવણીના ઉદ્દેશો(હેતુઓ) અને કાર્યો.		
1.3. કેળવણી અને અભ્યાસક્રમ		
1.4. અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા		
Unit 2 : શાલેય શિક્ષણની વિભાવના અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ		
2.1. શાલેય શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ		
2.2. શાલેય શિક્ષણમાં અભ્યાસક્રમનું સ્વરૂપ		
2.3. પ્રવર્તમાન શાલેય શિક્ષણની પરિસ્થિતિમાંથી નિષ્પન્ન થતી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ		
2.4. આદર્શ શાળાનું સ્વરૂપ અને અધ્યયન અધ્યાપન પ્રક્રિયા		
Unit 3 : વ્યક્તિત્વનો વિકાસ, શાંતિ માટેનું શિક્ષણ અને સ્વસ્થ સમાજ		
3.1. શિક્ષણ દ્વારા વ્યક્તિત્વ વિકાસ : શારીરિક, માનસિક, ભાવાત્મક, સામાજિક અને આધ્યાત્મિક		
3.2. શાંતિ માટેનું શિક્ષણ : સંકલ્પના સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ		
3.3. સામાજિક સંવાદિતા અને શાંતિ		
3.4. સ્વસ્થ સમાજ : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ		
Unit 4 : શાળા અને સમાજ		
4.1. શાળા એક અધ્યયન સંસ્થા : સમસ્યાઓ અને ઉકેલ		
4.2. સમાજમાં ઊભી થયેલી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ		
4.3. સમાજના વિકાસ માટે શાળાની ભૂમિકા : વર્ગ, જ્ઞાતિ, જાતિયતા અને ધર્મ સંદર્ભે		
4.4. શાળાના વિકાસ માટે સમાજની ભૂમિકા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	1	3	2	—	—	2	—	—	3	2.38	2	3	1	3	2.25
CO-2	3	3	2	1	3	2	1	2	3	1	—	3	2.27	2	2	1	3	2.00
CO-3	3	2	1	2	3	3	—	2	3	—	—	3	2.44	2	1	3	2	2.00
CO-4	3	2	2	2	3	3	1	3	3	2	1	3	2.33	3	2	2	2	2.25
Avg	3	2.5	1.75	1.50	3	2.5	1	2.33	2	1.5	1	3		2.20	2	1.75	2.5	2.13

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• પરિસંવાદ
CO-3 (Unit: 3)	• પેનલચર્ચા
CO-4 (Unit: 4)	• સિમ્પોઝિયમ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component			
			Class Test	Assignment		Presentation
	CO-1	10	5	5		--
	CO-2	10	5	--		5
	CO-3	10	5	5		--
	CO-4	10	5	--		5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component			
	CO-1	15	Term End Examination			
	CO-2	15				
	CO-3	15				
	CO-4	15				

References

Books:

- દવે જયેન્દ્ર (1986). ભારતીય તત્ત્વ ચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન અમદાવાદ: યુનિ. ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- દવે જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1996). શિક્ષણદર્શન . અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ પ્રકાશન
- દેસાઈ ધનવંત શાહ ગુણવંત (1982). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : અનડા પ્રકાશન
- પંડ્યા કુલીન (1972). તાત્વિક વિચારધારાઓ અને શિક્ષણ, અમદાવાદ: બાલગોવિંદ પ્રકાશન
- દવે જયેન્દ્ર અને પટેલ. મોતીભાઈ (1992). ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- પટેલ મફતભાઈ (1997). પ્રાથમિક શિક્ષણ એક અવલોકન , અમદાવાદ : શ્રેતા પ્રકાશન
- ભાલ જી.ડી. (1997). ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- અલ્તેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- કોઠારી, આર.જે. (2004). શિક્ષણની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.

- પટેલ મોતીભાઈ (2005). શિક્ષણના સામ્પ્રત પ્રવાહો અને શિક્ષણની અસ્મિતા, અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન
- પટેલ મોતીભાઈ (2009). શિક્ષણના પ્રવાહો, અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન
- પટેલ મોતીભાઈ (2009). વિદ્યાની વ્યથા કથા, અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન
- પંચાલ મોહનભાઈ અને કસ્વેકર આરતી (2007). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : રજાદે પ્રકાશન
- Mohanty J. (1992). Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication.
- Nagraj, Manav Vyavahar Darshan (Hindi), Divya Path Sansthan, Amarkantak.
- Nagraj, Vyavaharvadi Samajshastra Darshan (Hindi), Divya Path Sansthan, Amarkantak.
- A Nagraj, 1998, Jeevan Vidya Ek Parichay, Divya Path Sansthan, Amarkantak.
- Antoine de Saint-Expery. (1977). The Little Prince. London, UK: Wordsworth Edition Translated by Irene Testot-ferry
- Dalal, A.S. (2001). Our Many Selves. Pondicherry, India : Sri Aurobindo Ashram.
- Frankl, V. (1946) Man's Search for Meaning. New York: Pocket Books.
- Joshi, K. (ed) (2005). The Aim of Life. Auroville, India: Sailer.
- Krishnamurti, J. (1953). Education and the significance of Life, Ojai, California, USA: Krishnamurti Foundation Trust.
- NCERT, (2006). Education for peace, Position Paper. New Delhi: NCERT.
- R R Gaur, R Sangal, G P Bagaria, 2009, A Foundation Course in Value

Education.Online Resources & Tools:

- <https://epathshala.nic.in>
- <https://swayam.gov.in>
- <http://www.ignou.ac.in/>
- <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>
- <https://eric.ed.gov>

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 1		
Course Code 256510423004	Name of Course Pre-service and In-service Teacher Education (પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1:	પૂર્વ સેવાકાલીન અને સેવા કાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની વિભાવના, વિકાસયાત્રા, અને નીતિયોની સમજ આપે.	
CO-2:	પૂર્વ-સેવાકાલીન શિક્ષણની માળખાકીય રચના, અભ્યાસક્રમ, માંદંડો અને ગુણવત્તા નિયંત્રણ સંબંધી ચર્ચા કરે.	
CO-3:	સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણના તેમજ સતત વ્યાવસાયિક વિકાસ (CPD) ના વિવિધ કાર્યક્રમોનો પરિચય અને મહત્ત્વ વિશે રજૂઆત કરે.	
CO-4:	શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે ગુણવત્તા, નીતિમત્તા, અને સંસ્થાઓની વિભાવના અને ભૂમિકા સમજાવે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1 : શિક્ષક શિક્ષણનું સંદર્ભ અને નીતિ માળખું		
1.1. પૂર્વ-સેવા અને સેવા કાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંકલ્પના અને ક્ષેત્ર		
1.2. ભારતીય સંદર્ભમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણની ઐતિહાસિક વિકાસ યાત્રા અને મહત્ત્વ		
1.3. NPE (1986), અને NEP 2020માં શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સૂચિત પ્રમુખ ભલામણો		
1.4. NCFTE 2009 અને NCFSE -2023 માં આપેલ શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંબંધી ભલામણો		
Unit-2 પૂર્વ-સેવાકાલીન શિક્ષક શિક્ષણ		
2.1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે પૂર્વ-સેવાકાલીન કાર્યક્રમના ઉદ્દેશ્યો		
2.2. અસરકારક સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષકના ગુણો અને લાક્ષણિકતાઓ		
2.3. શિક્ષક પ્રશિક્ષણના NCTE સૂચિત વિવિધ માળખાઓ: પરિચય, તર્કાધાર અને તફાવત		
2.4. આદર્શ શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અભ્યાસક્રમની લાક્ષણિકતાઓ અને ઘટકો(મુખ્ય વિષયો, પેડાગોજી, EPC, ઇન્ટર્નશિપ, અને પ્રેક્ટિસ ટીચિંગ)ની વિભાવના, TEIs સ્થપના અને સંચાલન માટેના NCTEના ધોરણો		
Unit-3 સેવાના દરમ્યાન શિક્ષક શિક્ષણ અને સતત વ્યાવસાયિક વિકાસ (CPD)		
3.1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે સેવાકાલીન કાર્યક્રમના ઉદ્દેશ્યો		
3.2. સતત વ્યાવસાયિક વિકાસ (CPD) નો અર્થ, ઉદ્દેશ અને જરૂરિયાત		
3.3. સેવાકાલીન શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમોના પરિચય અને મહત્ત્વ (ઓરિયન્ટેશન, રિફ્રેશર, અને Pandit Madan Mohan Malaviya National Mission on Teachers and Teaching (PMMMNTT)		
3.4. શિક્ષક શિક્ષણ ક્ષેત્રે NISHTHA (National Initiative for School Heads’ and Teachers’ Holistic Advancement), DIKSHA (Digital Infrastructure for Knowledge Sharing), PM e-Vidya, SWAYAM MOOCs, અને Faculty Induction Programme (FIP)નો પરિચય અને મહત્ત્વ		
Unit-4 શિક્ષક પ્રશિક્ષક ક્ષેત્રે ગુણવત્તા, નીતિમત્તા, અને સંસ્થાઓ		

- 4.1. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રના પડકારો, વ્યાવસાયિક નીતિમત્તા અને મૂલ્યો
- 4.2. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે “શિક્ષકો માટેના રાષ્ટ્રીય વ્યાવસાયિક ધોરણો (NPST 2024)”નો પરિચય અને મહત્ત્વ
- 4.3. શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં ગુણવત્તા નિયંત્રણ: સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને સંસ્થાઓ NCTE, NCERT, SCERTs, DIETs અને IASE (પરિચય અને ભૂમિકા)
- 4.4. શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે મેન્ટરશિપની અવધારણા અને મહત્ત્વ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3		1	2	2	2	-	1	-	-	2	2.14	1	2	2	2	1.75
CO-2	3	2	-	1	2	2	2	1		-	-	-	2	1	2	1	2	1.5
CO-3	3	3	2	1	1	2	2	1	1	-	-	2	1.86	1	2	1	2	1.5
CO-4	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1	-	1	1.91	2	1	3	2	2
Avg	3	2.75	2	1.25	1.75	2	2	1.5	1	1	-	1.67		1.25	1.25	1.75	2	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સ્વાધ્યાય, કાર્યશાળા
CO-3 (Unit: 3)	વ્યાખ્યાન, નિદર્શન, બઝસેશન, સ્વાધ્યાય
CO-4 (Unit: 4)	વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા, ફિલ્ડ ક્લાસરૂમ, સ્વાધ્યાય

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Aggarwal, J. C. (2010). Teacher and Education in a Developing Society (4th ed.). Vikas Publishing

House.

- Azad, J. L. (1984), Government Support for Higher Education and Research. New Delhi: NIEPA Concept.
- Biteille, Andre (1995), Universities as Centres of Learning. Journal of Higher Education, 18 (3): 358-406.
- Dash, (2004) ; Education in India- Problems and Perspectives, Atlantic Publishers & Distributors, Rashtriya Printers, Delhi.
- Govt. of India (1996). Indian Education Commission (1964-66) Report. New Delhi.
- Govt. of India. (1986/1992). National Policy of Education, 1992 Modification and their POA's. MHRD, Dept. of Education Emerging Challenges in the Regional Context. New Delhi: Commonwealth.
- MHRD (2020), National Education Policy 2020
- Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India. <https://www.education.gov.in>
- Mohanty, J. (2003). Teacher Education. Deep & Deep Publications.
- National Council for Teacher Education. (2009). National Curriculum Framework for Teacher Education (NCFTE). NCTE. <https://ncte.gov.in>
- National Council for Teacher Education. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST). <https://ncte.gov.in>
- National Council of Educational Research and Training. (2005). National Curriculum Framework. NCERT. <https://ncert.nic.in>
- Sharma, R. A. (2012). Teacher Education: Principles, Theories and Practices. R. Lall Book Depot.
- Singh, L. C. (Ed.). (2010). Teacher Education: A Resource Book. NCERT.
- UNESCO. (2021). Reimagining our futures together: A new social contract for education. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- मिश्र, बी. एल. (2020). भारतीय उच्च शिक्षा प्रणाली. लक्ष्मी नारायण अग्रवाल।
- यादव, के. (2019). भारत में शिक्षा व्यवस्था का विकास. विनायक पब्लिकेशन।
- श्रीवास्तव, एस. के. (2021). भारत में उच्च शिक्षा: चुनौतियाँ और संभावनाएँ. राधाकृष्णन पब्लिकेशन।

Online Resources & Tools:

- <https://www.ugc.gov.in>
- <https://ncte.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://swayam.gov.in>
- <https://www.educationworld.in>
- <https://ncte.gov.in/website/PDF/NMM/NMM-BOOK.pdf>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester-1

Course Code 266010423036	Name of Course Methodology of Educational Research-1 (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર-1)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: સંશોધનની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ તેમ જ શૈક્ષણિક સંશોધનના પ્રકારો, ક્ષેત્રો, સોપાનો, ચલ, ઉત્કલ્પના સંબંધી સૈદ્ધાંતિક બાબતો સમજી સંશોધન પ્રસ્તાવ તૈયાર કરે.
- CO-2: સંશોધન માટેના સ્રોતોમાંથી સાહિત્યનું અધ્યયન કરી અને સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા કરે.
- CO-3: સંશોધન ઉપકરણોનો પરિચય મેળવી પોતાના સંશોધન માટેનાં ઉપકરણો તૈયાર કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-4: વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શ પ્રયુક્તિઓનો પરિચય મેળવી પોતાનાં સંશોધનમાં તેનો વિનિયોગ કરે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : સંશોધનની સંકલ્પના અને સ્વરૂપ

- 1.1. સંશોધન અને શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ, શૈક્ષણિક સંશોધનનું મહત્ત્વ અને લક્ષણો
- 1.2. શૈક્ષણિક સંશોધનના પ્રકારો અને તેમની વિશેષતાઓ
- 1.3. શૈક્ષણિક સંશોધનનાં ક્ષેત્રો
- 1.4. શૈક્ષણિક સંશોધન સમસ્યા પસંદગી- સ્રોત, લક્ષણો, સારી સમસ્યા પસંદગીનાં ધોરણો
- 1.5. શૈક્ષણિક સંશોધન પ્રક્રિયાનાં સોપાનો
- 1.6. ચલ-સંકલ્પના અને પ્રકારો તથા ઉત્કલ્પના: અર્થ, પ્રકારો, રચના માટેનાં ધોરણો અને ચકાસણી
- 1.7. સંશોધન પ્રસ્તાવ

Unit 2 : સંશોધન માટેના સ્રોતો અને સંબંધિત સાહિત્ય

- 2.1. પ્રાથમિક સ્રોતો: લઘુ શોધ નિબંધ, મહાશોધ નિબંધ, સંશોધન લેખ, સંશોધન પ્રોજેક્ટનો અહેવાલ
- 2.2. ગૌણ સ્રોત: સંશોધનની સમીક્ષાના સામાયિકો, જ્ઞાન કોશ, વાર્ષિક અહેવાલ, હાથપોથી, મોનોગ્રાફ
- 2.3. પ્રારંભિક સ્રોત: પરિચયાત્મક નોંધ, સંદર્ભ સૂચિ, કેટલોગ
- 2.4. પૂરક સ્રોત: શબ્દ કોશ, માહિતી પુસ્તિકા, વાર્ષિક પંચાંગ, જીવનચરિત્રાત્મક શબ્દકોશ, નકશા પોથી
- 2.5. સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા - અર્થ, મહત્ત્વ અને પ્રક્રિયા, અધિ-વિશ્લેષણની વ્યાવહારિકતા
- 2.6. સંશોધકે વિકસાવવાનાં ગ્રંથાલય કૌશલ્યો: વાંચન કૌશલ્ય અને નોંધ લેવાનું કૌશલ્ય, વેબ સાઈટ, CDS

Unit-3 સંશોધનમાં ઉપકરણો

- 3.1. સંશોધન ઉપકરણોની સંકલ્પના અને ભૂમિકા
- 3.2. પ્રશ્નાવલી: પ્રકારો, રચના, લાભ અને મર્યાદાઓ, સારી પ્રશ્નાવલીના લક્ષણો
- 3.3. મુલાકાત: અર્થ, પ્રકારો, મુલાકાત પત્રકની રચના, લાભ અને મર્યાદાઓ
- 3.4. ક્રમમાપદંડ: સંકલ્પના, સંરચના અને પ્રકારો તેમજ ઉપયોગિતા અને મર્યાદાઓ
- 3.5. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ: લક્ષણો, સંરચનાનાં સોપાનો, કલમ પૃથક્કરણ અને પ્રમાણીકરણ
- 3.6. કસોટીઓના પ્રકારો: બુદ્ધિ કસોટી, અભિયોગ્યતા કસોટી, સિદ્ધિ કસોટી, નિદાન કસોટી, વ્યક્તિત્ત્વ માપન

કસોટી અને રસ સંશોધિકાઓ-સંકલ્પનાઓ અને ગુજરાતીમાં રૂપાંતર થયેલી કસોટીઓની વિગતો
3.7. વલણ માપદંડ : લિકર્ટ અને થર્સ્ટનની પ્રયુક્તિઓ

Unit-4 વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શ પ્રયુક્તિઓ

4.1. વ્યાપવિશ્વ અને નિદર્શની સંકલ્પના અને નિદર્શ પસંદગીનું મહત્ત્વ

4.2. સારા નિદર્શનાં લક્ષણો, નિદર્શનું કદ

4.3. નિદર્શ પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ (સંકલ્પના, લક્ષણો અને પ્રક્રિયા)

(1) સંભાવના નિદર્શ: સાદો યાદચ્છિક, સ્તરીકૃત યાદચ્છિક, ઝૂમખા, યોજનાબદ્ધ નિદર્શ

(2) નિર્ણાયક નિદર્શ: આનુષંગિક, સહેતુક, નિયત જથ્થાનો નિદર્શ

(3) અન્ય નિદર્શ: બમણો નિદર્શ, ક્રમશઃ નિદર્શ, જોડકા નિદર્શ અને બહુસોપાની નિદર્શ

(4) નિદર્શ પસંદગીમાં થતી ભૂલો અને ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
CO-3	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2.33	1	2	3	3	2.25
CO-4	3	3	2	3	3	3	2	2	2	1	1	2	2.25	1	3	2	3	2.25
Avg	2.75	3	2.25	2.25	2.25	2.25	2	2.25	1.75	1.5	1.25	2.5		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	પરિસંવાદ, મુલાકાત, પેનલ ચર્ચા, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથચર્ચા, મુલાકાત, વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા
CO-2 (Unit: 3)	સેમિનાર, જૂથ ચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ, વર્કશોપ
CO-2 (Unit: 4)	સેમિનાર, જૂથ ચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર .રાજકોટ: લેખક
- દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને કે.જી.દેસાઈ (1985). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (પાંચમી આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, દીપિકા (2006). શૈક્ષણિક સંશોધન અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી. (1982). શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા, રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
- પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન
- પારેખ, બી.યુ.અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- પટેલ, મોહનભાઈ કે. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન- સંશોધન ઉપકરણ. અમદાવાદ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ.
- પટેલ, આર.એસ. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન-સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા. અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી
- દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી. દેસાઈ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાયલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-ગુજરાત રાજ્ય.
- પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ.કે.દીક્ષીત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનોમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
- શાહ, વિમળ પી. (1990). સંશોધન ડિઝાઈન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, રિખવભાઈ સંશોધનનું આયોજન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
- જોષી, હરિપ્રાસદ ઓ. (1985). સંશોધન અહેવાલની લેખન ભૂલો. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
- પટેલ આર.એસ. (2010). સંશોધનના પાયાની સંકલ્પનાઓ (સંશોધન હાથપોથી). અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
- સુખિયા, एस.पी.ओर मेहरोत्रा, मेहरोत्रा.(1994) शैक्षिक अनुसंधान के मूल तत्व. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
- Best J. W. (2010). Research in Education (13th Ed.). New Delhi : Prentice Hall of India Pvt Ltd.
- Borg. W. R. and Gall, M. D. (1983) Educational research-An Introduction. (4th Ed.). New York : Longman Ins.
- Shrivastava. (1994). Advanced research Methodology. New Delhi :GNP, Radha Publications.
- Sindhu, K. S. (1996). Methodology of Research in Education (7th Ed.). New Delhi : Sterling Publishers Pvt Ltd.
- Banerjee,N.P. (1993). Strategies of Educational Research. Ambala Cantt.: The Associated Publishers.
- S. P. Sukhia., Mehrotra, & Mehrotra. (1966). Elements of Educational research. (2nd Ed.). New Delhi : Allied Publishers Pvt. Ltd.

Online Resources & Tools:

- <https://research-methodology.net/>
- <https://scholar.google.com/>
- <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>
- <https://methods.sagepub.com>

Program – M.Ed. Semester- 1

Course Code	Name of Subject	Compulsory
	Craft-Cum-Community life-1 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-1)	
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (60)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

Upon completion of the course, students shall be able to

CO-1: ચરવડા રેટિયાના ભાગો અને કાંતણ માટે જરૂરી સાધન-સામગ્રી ઓળખી સૂતર ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિઓ કરે

CO-2: વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.

Detailed Syllabus

Unit-1. ચરવડા ચક્ર અને ખાદી વણાટ (પ્રાયોગિક અને મૌખિક)

- 1.1 ચરવડા ચક્રની સમજ
- 1.2 ચરવડાચક્ર પર કતાઈ કૌશલ્ય
- 1.3 સૂતરની ગુણવત્તા
 - 3.1 સૂતરની લાક્ષણિકતાઓ
 - 3.2. સૂતરનો કસ, સમાનતા
 - 3.3. સૂતરનો આંક અને તેનું ગણિત

Unit-2. સહઅભ્યાસપ્રવૃત્તિઓઅનેસમૂહજીવન

- 2.1 વર્ગખંડશિક્ષણમાંનિયમિતતાઅનેસહભાગિતા
- 2.2 વિભાગદ્વારાઆયોજિતસમૂહપ્રવૃત્તિઓમાંસહભાગિતા:અભિમુખતાશિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક /સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાંતકાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા
- 2.3 વિભાગમાંસામુદાયિકજીવન:પરસ્પર સાથેનો જીવન વ્યવહાર, વિવિધ ટુકડી કાર્યોમાં સહભાગીતા, પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીત સમજ અને તેનું કૌશલ્ય

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	—	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.50	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	10	Oral Test	Practical
	CO-2	10	5	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15	Term End Examination	
	CO-2	15		
References				
Books:				
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર. - ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર. - મહેતા, બબ્બલભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર. - પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર. - ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો				

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 2		
Course Code 256510423006	Name of Course Indian Knowledge System and Teacher Education (ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી અને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: ભારતીય જ્ઞાનના પરિપ્રેક્ષ્યને સ્પષ્ટ કરે. CO-2: ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીના અર્થ, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્ત્વ સમજાવે. CO-3: ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં શૈક્ષણિક ફિલોસોફી અને સમાજશાસ્ત્રીય બાબતો વર્ણવે. CO-4: શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીની ભૂમિકા દર્શાવે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : જ્ઞાનનો ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્ય 1.1. જ્ઞાન: સંકલ્પના અને હેતુઓ 1.2. વિદ્યા અને અવિદ્યાનો અર્થ અને તફાવત 1.3. જ્ઞાન નિર્માણ તેમજ વિસ્તરણ: અર્થ, પ્રક્રિયા અને તેમાં ગુરુ તેમ જ શિષ્યની ભૂમિકા 1.4. ભારતીય જ્ઞાનના સ્રોત તરીકે સાહિત્યનો પરિચય		
Unit 2 : ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી: અર્થ, કાર્યક્ષેત્ર, અને મહત્ત્વ 2.1. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીનો અર્થ અને તેની લાક્ષણિકતાઓ 2.2. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીના સ્વરૂપો (મૌખિક, લેખિત, શિલ્પ, આર્કિટેક્ચર, પર્ફોર્મિંગ અને ફાઇન આર્ટસ) 2.3. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીનાં કાર્યક્ષેત્રનો પરિચય અને મહત્ત્વ (14 વિદ્યા અને 64 કલાના વિશેષ સંદર્ભમાં) 2.4. શિક્ષણની પ્રક્રિયામાં ચાર-આશ્રમ, ષોડશ સંસ્કાર અને પુરુષાર્થ ચતુષ્ટયનો પરિચય અને મહત્ત્વ		
Unit 3 : ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં શૈક્ષણિક ફિલોસોફી અને સમાજશાસ્ત્ર 3.1. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં શિક્ષણના આધ્યાત્મિક, જ્ઞાનશાસ્ત્રીય અને નૈતિક દૃષ્ટિકોણનો પરિચય 3.2. વેદાંત અને ચાર્વાક દર્શનના સંદર્ભમાં શિક્ષણનો ઉદ્દેશ 3.3. સામાજિક સંવાદિતાનો અર્થ અને તેમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીની 3.4. ભૂમિકાસંપોષિત વિકાસમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીની ભૂમિકા		
Unit 4 : શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અને ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલી 4.1. ભારતમાં શિક્ષણ પ્રણાલી: પરિચય અને લાક્ષણિકતાઓ 4.2. ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીમાં વિદ્યાર્થી વ્યક્તિત્વના વિવિધ પ્રકાર (સાત્વિક, રાજસી અને તામસિક): અર્થ અને લક્ષણ 4.3. ભારતીય જ્ઞાન અને વારસાના સંરક્ષણ, નવીનીકરણ અને વિસ્તરણમાં શિક્ષક શિક્ષણની ભૂમિકા 4.4. શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમમાં ભારતીય જ્ઞાન પ્રણાલીનું મહત્ત્વ		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	1	2	1	-	-	-	-	-	2	2	1	2	2	2	1.75
CO-2	3	3	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1	2	1.5
CO-3	3	3	-	2	2	1	-	-	-	-	-	2	2.16	1	1	1	3	1.5
CO-4	3	3	-	2	2	2	2	2	1	-	-	1	2	1	1	1	2	1.25
Avg	3	3	-	1.5	2	1.25	2	2	1	-	-	1.66	-	1	1.5	1.25	2.75	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, જૂથઅધ્યાપન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ, વ્યાખ્યાન, જૂથઅધ્યાપન
CO-3 (Unit: 3)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન કાર્યશાળા
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, જૂથઅધ્યાપન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Bansal, G. (2025). Indian Knowledge System: Integrating Heritage with Engineering. Deep Science Publishing. (himpub.com, deepscienceresearch.com)
- Rathod, A. K., & Kumar, S. (2025, May 14). Indian Knowledge System. Taneesha Publishers. (taneeshapublishers.in)
- Sharma, S. (Ed.), Rai, B. K., & Joshi Kathuria, S. (Co-Eds.). (2023). Scientific Basis of Indian Knowledge System. Shipra Publications. (shiprapublication.com)
- Ghosh, S., Kaur, A., Chandel, N., & Tomar, V. (Eds.). (2022). Indian Knowledge System in the 21st Century Education. Addition Publisher. (store.additionbooks.com)
- Halpeth, B., Patil, N., Wadhawa, G. C., Sasikumar, M., & Pillai, R. (2024). Indian Knowledge System (Sem 1). Himalaya Publishing House. (himpub.com)
- Khandelwal, N. M., & Chauhan, P. P. (n.d.). Indian Knowledge System (Bhartiya Gyan Parampara). Himalaya Publishing House. (himpub.com)
- Iyer, U., Sharan, M., Maniar, A., & Bhangaokar, R. (2023). Indian Knowledge Systems (IKS): A

Family and Community Sciences Perspective. Kaav Books Publications. (kaav.org)

- Parveen, S. (Ed.), Waris, A., & Tiwari, D. (Eds.). (2024). Integration of Indian Knowledge System in Higher Education. Book Rivers. (researchgate.net)
- Mahadevan, B., Bhat, V. R., & Pavana, N. (2022, May 30). Introduction to Indian Knowledge System: Concepts and Applications. PHI Learning. (amazon.com)
- Singh, A. K. (2024, December 18). Indian Knowledge System Principles and Practices. The Readers Paradise.
- अलतेकर, अनंत सदाशिव. (1935). प्राचीन भारतीय शिक्षा पद्धति. सुविचार प्रकाशन मण्डल लिमिटेड, नागपुर
- मदान, पू. (2014). शिक्षा के दर्शनिक एवं साजशास्त्रीय आधार. आगरा : अग्रवाल पब्लिकेशन.
- रूहेला, एस. पी. (2014). शिक्षा के दर्शनिक एवं साजशास्त्रीय आधार. आगरा : अग्रवाल पब्लिकेशन

Online Resources & Tools:

- <https://iksindia.org/>
- <https://www.aicte-india.org/iks>
- <https://ncert.nic.in/indian-knowledge-system.php>
- <https://bharatiyavidya.indicacademy.org/>
- <https://www.ciil.org/IKS.aspx>

વર્ષ-2026 માં પ્રવેશ મેળવનાર માટે

Program – M.Ed. (Master of Education) Semester- 2		
Course Code 266010423037	Name of Course Methodology of Educational Research-2 (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર-2)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: સંશોધનની વિભિન્ન પદ્ધતિઓનો તફાવત સમજાવે CO-2: માહિતીની માપકક્ષાઓ રજૂઆત પૃથક્કરણ પ્રયુક્તિ પસંદગીના ધોરણો અને સંશોધન ફલિતાર્થોનું મૂલ્યાંકન કરે CO-3: માહિતી વિશ્લેષણ માટે નિર્ધારિત અંક શાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો ઉપયોગ કરે CO-4: સંશોધન અહેવાલ લખવાના અને અર્થઘટનના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1: સંશોધનની પદ્ધતિઓ 1.1 ઐતિહાસિક સંશોધનની પદ્ધતિ : સંકલ્પના, સોપાનો અને મર્યાદાઓ 1.2 વર્ણાત્મક સંશોધનો: સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને મર્યાદાઓ 1. સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ: સર્વેક્ષણના પ્રકારો, અર્થ અને મહત્ત્વ 2. વિકાસાત્મક અભ્યાસો: સળંગ વિકાસ અને એક સમયી વિકાસ 3. આંતર સંબંધાત્મક અભ્યાસો: વ્યક્તિ અભ્યાસ, કારણતુલનાત્મક અભ્યાસ 4. વિષયવસ્તુ પૃથક્કરણ પદ્ધતિ: સંકલ્પના અને સોપાનો 1.3 ગુણાત્મક સંશોધનો: સંકલ્પના, ગુણાત્મક અને સંખ્યાત્મક સંશોધનોની તુલના, ગુણાત્મક સંશોધનોની પદ્ધતિઓ અને માહિતી પૃથક્કરણ 1.4 પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિ: 1. સંકલ્પના, સોપાનો, ગુંથણી અને મર્યાદાઓ 2. આંતરિક અને બાહ્ય યથાર્થતા પર અસર કરતાં પરિબલો 3. વિવિધ પ્રાયોગિક યોજનાઓ		
Unit 2: માહિતીની માવજત 2.1 માહિતીનું વર્ગીકરણ : વર્ણનાત્મક અને સંખ્યાત્મક માહિતી 2.2 માહિતીની માપ કક્ષાઓ : ઓળખ માપ, ક્રમમાપ, અંતરાલ માપ અને ગુણોત્તર માપ અને આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ વચ્ચેના સંબંધોનું પ્રસ્થાપન 2.3 માહિતીની સારણી અને આલેખમાં માહિતીની રજૂઆત 2.4 માહિતી પૃથક્કરણમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિ પસંદગીનાં ધોરણો, માહિતીનું અર્થઘટન, તારણો અને સંશોધન ફલિતાર્થો		

Unit 3: આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો પરિચય

- 3.1 માહિતી પૃથક્કરણની કેટલીક સંકલ્પના(ઉપયોગ, મર્યાદા અને અર્થઘટન)
- 3.2 સમઘારણ વક્રરેખાના ગુણધર્મો, ઉપયોગ અને ખામીઓ (વિરૂપતા અને કકુદતા)
- 3.3 માહિતી પૃથક્કરણ : વર્ણનાત્મક અને અનુમાનાત્મક વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ: (ગણતરીઓ વિના)
(1) મધ્યવર્તિ સ્થિતિનાં માપ (2) પ્રસારનાં માપ (3) સહસંબંધાક (4) પ્રતિશતકમાંક અનુમાનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓ: (ગણતરીઓ વિના)
- 3.4 અપ્રાયલીય કસોટીઓ : 1. કાઈવર્ગ 2. મધ્યસ્થ કસોટી,
- 3.5 પ્રાયલીય કસોટીઓ : 1. ટી-કસોટી 2. એફ કસોટી
- 3.6 સાર્થકતાની કક્ષાઓ: એકપુચ્છી અને દ્વિપુચ્છી કસોટી, આલ્ફા-ભૂલ અને બીટા-ભૂલની સંકલ્પના અને ઉપયોગ
- 3.7 સંશોધનનાં વિવિધ સોપાનોમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ, માહિતી પૃથક્કરણ માટે સોફ્ટવેરની સમજ અને ઉપયોગ (EXCEL, Open stat)

Unit 4: સંશોધન અહેવાલ લેખન

- 4.1 સંશોધન અહેવાલનું મળખું : પ્રારંભિક સાહિત્ય, વિષયવસ્તુ અને સંદર્ભ સાહિત્ય
- 4.2 સંશોધન અહેવાલમાં જરૂરી બાબતો : રજૂઆતની શૈલી, ટાઈપિંગ, હાંસિયા, પાદનોંધ, સંદર્ભસૂચિ, તાંત્રિક બાબતો, અવતરણો, સારણીઓ, આકૃતિઓ, આલેખો અને અનુપૂર્તિઓ, APA શૈલીનો સામાન્ય પરિચય
- 4.3 સંશોધન અહેવાલનાં પ્રકરણ: સમસ્યા કથન અને શબ્દોની વ્યાખ્યા, સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા, સંશોધન યોજના, માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન, સારાંશ, તારણો અને ભલામણો
- 4.4 અહેવાલ લેખન દરમિયાન થતી ભૂલો, સંશોધન અહેવાલનાં મૂલ્યાંકનનાં પાસાં સંશોધન સારાંશ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	3	-	1	2	2	1	-	-	-	-	2.14	3	2	1	2	2
CO-2	3	2	2	-	-	2	2	1	-	1	1	-	1.75	2	1	2	1	1.5
CO-3	3	3	2	-	1		2	1	-	1		-	1.86	2	2	2	1	1.75
CO-4	3	2	3	-	2	3	2	1	-	1	1	-	2.00	2	1	1	1	1.25
Avg	3	2.5	2.5	-	1.33	2.33	2	1	-	1	1	-		2.25	1.5	1.5	1.25	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	● જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા
CO-2 (Unit: 2)	● જૂથચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ, વ્યાખ્યાન, સ્વધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	● જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા

CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન, જૂથઅધ્યાપન				
Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			
References					
Books:					
4. ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર .રાજકોટ: લેખક					
5. દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને કે.જી.દેસાઈ (1985). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (પાંચમી આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.					
6. શાહ, દીપિકા (2006). શૈક્ષણિક સંશોધન અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.					
7. દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી. (1982). શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા, રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી					
8. પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન					
9. પારેખ, બી.યુ.અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.					
10. પટેલ, મોહનભાઈ કે. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન- સંશોધન ઉપકરણ. અમદાવાદ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ.					
11. પટેલ, આર.એસ. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન-સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા. અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી					
12. દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી. દેસાઈ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.					
13. ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાયલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-ગુજરાત રાજ્ય.					

14. પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ.કે.દીક્ષીત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનોમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
15. શાહ, વિમળ પી. (1990). સંશોધન ડિઝાઇન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
16. શાહ, રિખવભાઈ સંશોધનનું આયોજન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
17. જોષી, હરિપ્રસદ ઓ. (1985). સંશોધન અહેવાલની લેખન ભૂલો. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
18. પટેલ આર.એસ. (2010). સંશોધનના પાયાની સંકલ્પનાઓ (સંશોધન હાથપોથી). અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
19. સુખિયા, एस.पी.ओर मेहरोत्रा, महेरोत्रा.(1994) शैक्षिक अनुसंधान के मूल तत्व. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
20. Best J. W. (2010). Research in Education (13th Ed.). New Delhi : Prentice Hall of India Pvt Ltd.
21. Borg. W. R. and Gall, M. D. (1983) Educational research-An Introduction. (4th Ed.). New York : Longman Ins.
22. Shrivastava. (1994). Advanced research Methodology. New Delhi :GNP, Radha Publications.
23. Sindhu, K. S. (1996). Methodology of Research in Education (7th Ed.). New Delhi : Sterling Publishers Pvt Ltd.
24. Banerjee,N.P. (1993). Strategies of Educational Research. Ambala Cantt.: The Associated Publishers.
25. S. P. Sukhia., Mehrotra, & Mehrotra. (1966). Elements of Educational research. (2nd Ed.). New Delhi : Allied Publishers Pvt. Ltd.

Online Resources & Tools:

26. <https://research-methodology.net/>
27. <https://scholar.google.com/>
28. <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>
29. <https://methods.sagepub.com>

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 2		
Course Code 256510423008	Name of Course Educational Guidance and Counselling (શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન અને સલાહ)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન અને સલાહની સંકલ્પના, લાક્ષણિકતા અને સંબંધિત સેવાઓનો પરિચય આપે.		
CO-2: માર્ગદર્શનના વિવિધ સિદ્ધાંતો અને માર્ગદર્શકની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવે.		
CO-3: સલાહદર્શનની વિભાવના, વિશેષતાઓ અને કાર્યક્ષેત્ર વર્ણવે.		
CO-4: સલાહદર્શનના વિવિધ અભિગમોનો, સોપાનો વર્ણવી, સામૂહિક અને વ્યક્તિગત સલાહદર્શનની વિભાવના-લાક્ષણિકતા-મહત્ત્વ વર્ણવે.		
Detailed Syllabus		
Unit-1 : માર્ગદર્શન : ઇતિહાસ, સંકલ્પના અને સંબંધિત સેવાઓ		
1.1. માર્ગદર્શનનો ઇતિહાસ અને ભારતમાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે તેનો વિકાસ		
1.2. માર્ગદર્શન : સંકલ્પના, વિશેષતાઓ અને મહત્ત્વ		
1.3. માર્ગદર્શન સાથે જોડાયેલી મુખ્ય સેવાઓનો પરિચય અને જરૂરિયાત (કારકિર્દી સૂચના સેવા, સલાહદર્શન સેવા, નિમણૂક સંબંધિત સેવા, અનુવર્તી સેવા અને સંશોધન સેવા)		
Unit-2 : માર્ગદર્શનના સિદ્ધાંતો, લાક્ષણિકતાઓ અને પ્રકારો		
2.1. માર્ગદર્શનના વિવિધ સિદ્ધાંતો અને માર્ગદર્શકની લાક્ષણિકતાઓ		
2.2. વ્યક્તિગત માર્ગદર્શન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ		
2.3. શૈક્ષણિક માર્ગદર્શન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ		
2.4. વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ		
Unit 3 : સલાહદર્શનની સંકલ્પના અને સિદ્ધાંત		
3.1. સલાહદર્શન : અર્થ, વ્યાખ્યાઓ અને વિશેષતાઓ		
3.2. શિક્ષણ, માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન વચ્ચેનો તફાવત		
3.3. સલાહદર્શનના સિદ્ધાંતો		
3.4. સલાહદર્શનનું કાર્યક્ષેત્ર (Scope)		
Unit-4 : સલાહદર્શનના અભિગમો અને પ્રયુક્તિઓ		
4.1. સલાહદર્શનના વિવિધ અભિગમો (પરિચય, લાક્ષણિકતા, મહત્ત્વ અને માર્યાદાના સંદર્ભમાં)		
4.1.1 દિશાસૂચક (Directive)		
4.1.2 બિનદિશાસૂચક (non-Directive)		
4.1.3 મિશ્ર (Elective)		
4.2. સલાહદર્શન પ્રક્રિયાનાં સોપાનો		
4.3. સામૂહિક અને વ્યક્તિગત સલાહદર્શન : સંકલ્પના, લાક્ષણિકતા અને મહત્ત્વ		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs		

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	–	3	2	1	1	2	–	–	2	1.88	2	2	2	3	2.25
CO-2	3	3	–	–	3	2	–	2	2	–	–	2	2.43	2	3	1	3	2.25
CO-3	3	2	2	–	3	3	–	2	3	–	–	3	2.63	2	2	3	2	2.25
CO-4	3	3	2	–	3	3	1	3	3	2	–	3	2.5	2	3	3	2	2.50
Avg	3	2.5	1.67	-	3	2.50	1	1.75	2.5	2	-	2.5		2	2.5	2.25	2.5	2.31

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• નિદર્શન, કથનચર્યા
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્યા
CO-3 (Unit: 3)	• પેનલ ચર્યા, કથનચર્યા
CO-4 (Unit: 4)	• પરિસંવાદ, કથનચર્યા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Aggarwal, J.C. (1989). Educational and Vocational Guidance and Counselling, Doaba House; Delhi
- Aggarwal, J.C. (1998). Career Information in Career Guidance: Theory and Practice, Doaba House, Delhi.
- Bond, Tim (2010). Standards and Ethics for Counselling in Action, SAGE Publications.
- Burnard, Philip (2002). Counselling Skills Training (A Sourcebook of Activities for Trainers), Viva Books Private Limited.
- Cochran, Larry (1997). Career Counselling :A Narrative Approach, SAGE Publications
- Crow, Lester D. & Crow, Alice (1962). An Introduction to Guidance: basic principles and practices, Eurasia publishing House (p) LTD, New Delhi.
- Dev, Kapil (2006). Educational Counselling, Pragun Publications, New Delhi
- Gibson, Robert L. & Mitchell, Marianne H. (2012). Introduction to Guidance and Counselling, Prentice Hall of India, New Delhi.
- Gupta, Manju (2003). Effective Guidance & Counselling modern Methods and Techniques, Mangal Deep Publications, India.
- Kinra, Asha K. (2012). Guidance and Counselling, Pearson Publication.

- Kochhar, S.K. (2010). Educational and Vocational Guidance in Secondary Schools, Sterling Publishers, New Delhi.
- Kottler, Jeffery A. & Shepard, David S. (2009). Counselling Theories and Practices, CENGAGE Learning.
- Lakshmi, K. S. (2006). Encyclopaedia of Guidance and Counselling (Part – I: Strategies for Guidance and Counselling / Part – II: Educational Guidance and Counselling / Part – III: Social Guidance and Counselling / Part – IV: Personal and Vocational Counselling), A Mittal Publications, New Delhi.
- McLeod, John (2008). An Introduction to Counselling, Rawat Publications.
- McLeod, John (2013). Person - Centred Counselling in Action, SAGE Publications.
- Nag, Dr. Subir (2012-13). Counselling and Guidance, Rita Publication, Kolkata.
- Nathan, Robert & Hill, Linda (2012). Career Counselling, SAGE Publications
- Nelson-Jones, Richard (2008). Basic Counselling Skills, A Helper's Manual, SAGE Publications India Pvt. Ltd.
- Sharma, R.A.(2003). Fundamentals of Guidance and Counseling (Philosophies, Theories and Practices).Meerut:R.Lall Book Depot.
- जयसवाल, एस. (2001). शिक्षा में निर्देशन एवं परामर्श. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
- દવે,જે.એસ, પટેલ, એમ. એમ. અને અન્ય(2004). શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન પરિશીલન. અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ. પ્રકાશન.

Online Resources & Tools:

- <https://ncert.nic.in/guidance-and-counselling.php>
- <https://nios.ac.in>(<https://nios.ac.in>
- <https://swayam.gov.in>
- <https://eric.ed.gov>
- <https://www.apa.org/topics/school-counseling>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 2

Course Code 256510423009	Name of Course Psychological Testing in Guidance (માર્ગદર્શનમાં મનોવૈજ્ઞાનિક માપન)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: મનોવૈજ્ઞાનિક માપનની સંકલ્પના અને માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયામાં પરીક્ષણનું મહત્ત્વ સમજાવે.
- CO-2: માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયામાં ઉપયોગી ઉપકરણો અને તેનું મહત્ત્વ સમજાવે.
- CO-3: મનોવૈજ્ઞાનિક માપનની કસોટીઓ રચવાનું કૌશલ્ય કેળવે.
- CO-4: પ્રાથમિક સ્તરના વિદ્યાર્થીની વિવિધ પ્રકારની સમસ્યાઓના નિદાનમાં ઉપયોગી મનોવૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો વિશે સમજાવે.

Detailed Syllabus

Unit-1 : મનોવૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણનો પરિચય અને માર્ગદર્શનમાં મહત્ત્વ

- 1.1. મનોવૈજ્ઞાનિક માપનની સંકલ્પના, પૂર્વધારણાઓ અને લાક્ષણિકતાઓ
- 1.2. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું વર્ગીકરણ (1) (સંચાલનની પરિસ્થિતિના આધારે (2) ગુણાંકનના આધારે (3) સંચાલન સમયે મળેલ પ્રતિયારોના આધારે (4) કલમોના વિષયવસ્તુના આધારે
- 1.3. માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયામાં મનોવૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણનું મહત્ત્વ
- 1.4. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓના ઉપયોગ સમયે રાખવાની તકેદારીઓ

Unit-2 : માર્ગદર્શનની પ્રક્રિયામાં ઉપયોગી ઉપકરણો અને તેનું મહત્ત્વ

- 2.1. મનોવૈજ્ઞાનિક માપનનાં ઉપકરણોનો પરિચય અને ઉપયોગ: મુલાકાત, અવલોકન, અને રિકાર્ડ (એનેકડોટલ (ઉપાખ્યાનાત્મક) અને સંચયી પ્રગતિ પત્રક)
- 2.2. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનો પરિચય તેમજ માર્ગદર્શન અને સલાહમાં ઉપયોગ: 2.1. બુદ્ધિ કસોટી, વ્યક્તિત્વ કસોટી, 2.3. સાંવેગિક બુદ્ધિમાપદંડ/કસોટી 2.4. વલણ માપદંડ
- 2.3. આદર્શ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીની લાક્ષણિકતાઓ

Unit-3 : મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી રચના અને માનકીકરણ

- 3.1. સિદ્ધિ કસોટી: અર્થ, પ્રકાર, અને કસોટી રચનાના સામાન્ય સોપાનો
- 3.2. અભિયોગ્યતા કસોટી: અર્થ, પ્રકાર, અને કસોટી રચનાના સામાન્ય સોપાનો
- 3.3. રસ-સંશોધનિકા : અર્થ, પ્રકાર, અને કસોટી રચનાનાં સામાન્ય સોપાનો
- 3.4. માનાંકો અર્થ અને વિવિધ પ્રકારના માનાંકો તેમજ તેના લાભ અને મર્યાદા (વય માનાંક, ગ્રેડ માનાંક, સ્ટાન્ડર સ્કોર, T-સ્કોર, સ્ટેનાઈ સ્કોર)

Unit-4 : શૈક્ષિક સમસ્યા: સંકલ્પના અને નિદાનમાં ઉપયોગી પરીક્ષણ

- 4.1. શૈક્ષિક સમસ્યા: સંકલ્પના અને નિદાનમાં ઉપયોગી પરીક્ષણ
- 4.2. માનસિક સમસ્યા: સંકલ્પના અને નિદાનમાં ઉપયોગી પરીક્ષણ
- 4.3. સાંવેગિક સમસ્યા: સંકલ્પના અને નિદાનમાં ઉપયોગી પરીક્ષણ
- 4.4. વ્યાવસાયિક સમસ્યા: સંકલ્પના અને નિદાનમાં ઉપયોગી પરીક્ષણ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	–	2	2	2	–	1	2	–	2	2.0	2	1	1	2	1.5
CO-2	2	3	2	–	1	2	3	–	1	2	–	2	2.0	2	1	1	2	1.5
CO-3	2	3	3	–	2	2	3	1	1	2	–	2	2.1	2	1	1	2	1.5
CO-4	2	2	2	–	2	2	2	–	1	2	1	3	1.9	2	2	2	3	2
Avg	2.3	2.8	2.3	–	1.8	2.0	2.5	0.3	1.0	2.0	0.3	2.3		2	1.25	1.25	2.25	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન સ્વાધ્યાય
CO-2 (Unit: 2)	સિમ્પોઝિયમ, વ્યાખ્યાન કાર્યશાળા, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન સ્વાધ્યાય જૂથચર્ચા
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ કાર્યશાળા વ્યાખ્યાન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Anastasi, A., & Urbina, S. (1997). Psychological testing (7th ed.). Prentice Hall.
- Freeman, F. S. (1965). Theory and practice of psychological testing (3rd ed.). Oxford & IBH Publishing.
- Kaplan, R. M., & Saccuzzo, D. P. (2017). Psychological testing: Principles, applications, and issues (9th ed.). Cengage Learning.
- Thorndike, R. M., & Thorndike-Christ, T. (2010). Measurement and evaluation in psychology and education (8th ed.). Pearson.
- Singh, A. K. (2016). Tests, measurements and research methods in behavioural sciences (6th ed.). Bharati Bhawan.
- Cronbach, L. J. (1984). Essentials of psychological testing (5th ed.). Harper & Row.
- Kline, T. J. B. (2005). Psychological testing: A practical approach to design and evaluation. Sage Publications.
- Cohen, R. J., & Swerdlik, M. E. (2018). Psychological testing and assessment: An introduction to tests and measurement (9th ed.). McGraw-Hill Education.

- Gregory, R. J. (2021). Psychological testing: History, principles, and applications (8th ed.). Pearson Education.
- Chauhan, S. S. (2007). Principles and techniques of guidance. Vikas Publishing House.
- દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. (1992). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- બુદ્ધદેવ, પ્રવીણ વી. અને દેસાઈ એચ.જી. (1991). મનોવલણો અને તેનું માપન, મેમોરીયલ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, રાજકોટ
- જયસવાલ, एस. (2001). शिक्षा में निर्देशन एवं परामर्श. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
- દવે,જે.એસ, પટેલ, એમ. એમ. અને અન્ય(2004). શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શન પરિશીલન. અમદાવાદ: બી.એસ.શાહ. પ્રકાશન.

Online Resources & Tools:

- <https://www.apa.org>
- <https://www.ets.org>
- <https://www.simplypsychology.org>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 2

Course Code 256510423010	Name of Course Information Communication and Educational Technology (માહિતી પ્રત્યાયન અને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી અને પ્રત્યાયનની સંકલ્પના સમજાવી જીવન અને શિક્ષણમાં તેની ભૂમિકાની ચર્ચા કરે.
- અધ્યયન અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીના સમન્વયની પ્રસ્તુતતા અને આયોજનની લાક્ષણિકતાઓ સ્પષ્ટ કરે
- નિર્ધારિત પ્રકારની શૈક્ષણિક યોજનાઓ (ID) તૈયાર કરવાના સોપાનોની શ્રેણી તૈયાર કરે.
- સામાજિક માધ્યમો અને શિક્ષણના સંબંધની પ્રસ્તુતતા સ્પષ્ટ કરે

Detailed Syllabus

Unit 1 માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી (ICT) અને શિક્ષણ

- 1.1. આધુનિક જીવનમાં પ્રત્યાયનની ભૂમિકા
- 1.2. શિક્ષણમાં ICT ની સંકલ્પના અને તેનું ઉપયોજન (CAI અને WBI)
- 1.3. પ્રત્યાયન : ઘટકો, પ્રકારો, સિદ્ધાંત અને અવરોધો
- 1.4. Digital Literacy અને Artificial Intelligenceની સંકલ્પના અને ઉપયોગિતા

Unit 2 શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીનો સમન્વય

- 2.1. શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીનાં સમન્વયની પ્રસ્તુતતા
- 2.2. ટેકનોલોજીનાં સમન્વય પર અસરકરતાં પરિબલો
- 2.3. શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીનાં સમન્વય માટે શિક્ષણનું આયોજન
- 2.4. અધ્યયન, અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનું સમન્વય

Unit-3 : શૈક્ષણિક યોજના(Instructional Design)

- 3.1. શૈક્ષણિક યોજનાની સંકલ્પના
- 3.2. યોજના વિકાસની પ્રક્રિયા અને સોપાનો
- 3.3. મિશ્રિત અધ્યયન (Blended learning) માટેની શૈક્ષણિક યોજના
- 3.4. સ્વઅધ્યયન સામગ્રીના નિર્માણ માટેની શૈક્ષણિક યોજના

Unit 4 સામાજિક માધ્યમો અને શિક્ષણ

- 4.1. સામાજિક માધ્યમોની સંકલ્પના
- 4.2. શિક્ષણ માટે યુ-ટ્યૂબ ચેનલ અને ફેસબુકના ઉપયોગની માર્ગરેખાઓ
- 4.3. સામાજિક માધ્યમોની શૈક્ષણિક ભૂમિકા
- 4.4. શિક્ષણમાં સામાજિક માધ્યમોના ફાયદાઓ અને મર્યાદાઓ
- 4.5.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	-	3	3	-	-	-	-	-	-	1	2.6	3	1	3	2	2.25
CO-2	3	3	-	-	-	-	3	-	-	1	1	-	2.2	3	1	3	2	2.25
CO-3	3	3	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	2	3	1	3	2	2.25
CO-4	3	3	3	2	-	2	2	-	1	-	1	-	2.125	3	1	3	2	2.25
Avg	3	3	3	2.5	3	2	2	-	1	1	1	1		3	3	3	2	2.25

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, સ્વાધ્યાય, વ્યાખ્યાન,
CO-2 (Unit: 2)	જૂથચર્ચા, વ્યાખ્યાન, નિદર્શન
CO-3 (Unit: 3)	કાર્યશાળા, વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા,
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, સ્વધ્યાય, વ્યાખ્યાન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Alessi, S. M. & Trollip, S. R. (1991). Computer Based. Instruction. New Jersey : Prenties Hall.
- APLET, All tern volumes of aspects of educational technology. London : Pitman
- Association of Indian Universities. (2000). Information Technology in Higher Education. New Delhi : Author.
- Azarmsa, R. (1991). Educational Computing : principles and Applications. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Gagne, R.M. & Briggs, L. J. (1979). Principal of nstructional Design.(2nd ed.). New York : Holt Rinhart and Winston.
- Gerlanch, V. S. & Ely, D. P. (1971). Teaching and Media : A Systematic Approach. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Hackbarth, S. (1996). The Educational Technology Handbook. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Joshi, B. (1998). Hypertext, Hypermedia, Multimedia : Educatinal Technology Buzzwords for 2000+. Journal of Educational Research and Extension, 35, 50-56.

- Joshi, B. (2000). The Internet : What, Why and How in Education. A paper presented in the national seminar of M.S. University Baroda(CASE), Vadodara, India.
- Joshi, B. (2005). Computer Technology in Education. Bhavnagar.
- Khan, B. H. (Ed.). (1997). Web-based instruction. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Kumar, K. L. (1996) Educational Technology. New Delhi : New Age Int.
- National Education Policy-2020 Ministry of Human Resource Development Gov.of India.
- Percival, F. & Ellington, H. (1984). A Handbook of Educational Technology. London : Koran Page.
- Richey, R. (1986). The Theoretical and Conceptual base of Instructional Design. London : Kogan Page.
- Roblyer, M. D. & Edwards, J.(2000). Integrating technology into teaching (2nd ed.). New Jersey : Merrill.
- Romiszowski, A.J. (1986).Developing Auto-instructional. London : Kogan Page.
- Papadakis, S. (Ed.). (2024). IoT, AI, and ICT for Educational Applications: Technologies to Enable Education for All. Springer. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-50139-5>
- જોશી, ભ. (સં.). (2005). શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો. ભાવનગર : એજ્યુકેશનલ ટેકનોલોજી ફોરમ.
- માલી, અ.(2015).ICTની વિવેચનાત્મક સમજ. અમદાવાદ : અમૂલ પ્રકાશન.
- શાહ, દિ. ભ. (1995). શૈક્ષણિક પ્રોધોગિકી. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, ગુ. (1986). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મિમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.

Online Resources & Tools:

- UNESCO ICT in Education <https://ictinedtoolkit.org>
- Commonwealth of Learning (COL) – eLearning Resources <https://www.col.org/resources/elearning>
- EDUTOPIA – Technology Integration <https://www.edutopia.org/technology-integration>
- TeachThought – Technology <https://www.teachthought.com/category/technology>
- National Repository of Open Educational Resources (NROER), India <https://nroer.gov.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 2

Course Code 256510423011	Name of Course National Education Policy and Educational Technology (રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ અને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ માં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનું સ્થાન સમજી NEAT, આભાસી પ્રયોગશાળા અને મોબાઇલ લર્નિંગ અંગે સમજાવે. CO-2: બ્લોગ અને વેબસાઇટની સંકલ્પના અને નિર્માણ પ્રક્રિયાનો પરિચય આપી તેનો શૈક્ષણિક ઉપયોગ કરે. CO-3: ઓનલાઇન શિક્ષણની સંકલ્પના સમજી તેનાં સાધનોનો પરિચય આપે તેમ જ શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકા અદા કરે. CO-4: ઈ-લર્નિંગનો વિસ્તાર, મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ, ઈ-રિસોર્સિસ અને સ્માર્ટ ક્લાસરૂમનો અર્થ, પ્રાપ્યતા, લાક્ષણિકતાઓ, સાધનો તેમ જ લાભ અને મર્યાદાઓ વર્ણવે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP) અને શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી 1.1. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ માં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનું સ્થાન 1.2. નેશનલ એજ્યુકેશનલ એલાયન્સ ફોર ટેકનોલોજી (NEAT) : હેતુઓ અને કાર્યો 1.3. આભાસી પ્રયોગશાળા : હેતુઓ, મુખ્ય ક્ષેત્રો, લાક્ષણિકતા, લાભ અને અવરોધો 1.4. મોબાઇલ લર્નિંગ : અર્થ, પ્રયુક્તિઓ, પરંપરાગત અધ્યયન સાથે તુલના, લાભ અને મર્યાદાઓ		
Unit 2 : બ્લોગ અને વેબસાઇટનો શૈક્ષણિક વિનિયોગ 2.1. બ્લોગ અને વેબસાઇટની સંકલ્પના 2.2. બ્લોગ અને વેબસાઇટ નિર્માણ પ્રક્રિયાનો પરિચય 2.3. બ્લોગ અને વેબસાઇટનો શૈક્ષણિક ઉપયોગ 2.4. શિક્ષણમાં બ્લોગ અને વેબસાઇટના લાભ અને મર્યાદા		
Unit 3 : ઓનલાઇન શિક્ષણ (Online Education) 3.1. ઓનલાઇન શિક્ષણની સંકલ્પના 3.2. ઓનલાઇન શિક્ષણ માટેનાં સાધનોનો પરિચય: મોબાઇલ, કમ્પ્યુટર અને તેનાં સોફ્ટવેર(ગુગલમીટ, ઝૂમ) 3.3. ઓનલાઇન શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા 3.4. ઓનલાઇન શિક્ષણ સામેનાં અવરોધો		
Unit 4 : ઈ-લર્નિંગ (E-Learning) 4.1. ઈ-લર્નિંગનો વિસ્તાર : SWAYAM, DIKSHA, MOOC 4.2. લર્નિંગ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ (LMS) : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને શિક્ષકની ભૂમિકા 4.3. ઈ-રિસોર્સિસ : અર્થ, પ્રાપ્યતા અને વિશ્વસનીય સ્ત્રોતોની લાક્ષણિકતાઓ 4.4. સ્માર્ટ ક્લાસરૂમ : અર્થ, સાધનો, લાભ અને મર્યાદા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	3	2	2	3	3	3	3	2	2	3	2.67	3	2	--	3	2.67
CO-2	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2.42	2	3	2	3	2.50
CO-3	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2.42	---	3	2	3	2.67
CO-4	3	3	3	2	2	3	3	3	3	2	3	3	2.75	3	2	--	3	2.67
Avg	3.00	2.50	3.00	2.00	2.00	3.00	3.00	2.50	2.50	2.00	2.75	2.50		2.67	2.5	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા,
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સ્વઅધ્યયન
CO-3 (Unit: 3)	વ્યાખ્યાન, પરિસંવાદ, નિદર્શન
CO-4 (Unit: 4)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, જૂથચર્ચા

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Alessi, S. M. & Trollip, S. R. (1991). Computer Based. Instruction. New Jersey : Prenties Hall.
- APLET, All tern volumes of aspects of educational technology. London : Pitman
- Association of Indian Universities. (2000). Information Technology in Higher Education. New Delhi : Author.
- Azarmsa, R. (1991). Educational Computing : principles and Applications. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Gagne, R.M. & Briggs, L. J. (1979). Principal of nstructional Design.(2nd ed.). New York : Holt Rinhart and Winston.
- Gerlanch, V. S. & Ely, D. P. (1971). Teaching and Media : A Systematic Approach. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Hackbarth, S. (1996). The Educational Technology Handbook. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Joshi, B. (1998). Hypertext, Hypermedia, Multimedia : Educatinal Technology Buzzwords for 2000+.

Journal of Educational Research and Extension, 35, 50-56.

- Joshi, B. (2000). The Internet : What, Why and How in Education. A paper presented in the national seminar of M.S. University Baroda(CASE), Vadodara, India.
- Joshi, B. (2005). Computer Technology in Education. Bhavnagar.
- Khan, B. H. (Ed.). (1997). Web-based instruction. Englewood Cliffs, NJ : Educational Technology Publication.
- Kumar, K. L. (1996) Educational Technology. New Delhi : New Age Int.
- National Education Policy-2020 Ministry of Human Resource Development Gov.of India.
- Percival, F. & Ellington, H. (1984). A Handbook of Educational Technology. London : Kogan Page.
- Richey, R. (1986). The Theoretical and Conceptual base of Instructional Design. London : Kogan Page.
- Roblyer, M. D. & Edwards, J.(2000). Integrating technology into teaching (2nd ed.). New Jersey : Merrill.
- Romiszowski, A.J. (1986).Developing Auto-instructional. London : Kogan Page.
- જોશી, ભ. (સં.). (2005). શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીની વિસ્તરતી ક્ષિતિજો. ભાવનગર : એજ્યુકેશનલ ટેકનોલોજી ફોરમ.
- માલી, અ.(2015).ICTની વિવેચનાત્મક સમજ. અમદાવાદ : અમૂલ પ્રકાશન.
- શાહ, દિ. ભ. (1995). શૈક્ષણિક પ્રોદ્યોગિકી. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, ગુ. (1986). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મિમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.

Online Resources & Tools:

- <https://www.education.gov.in>
- <https://ciet.nic.in>
- <https://www.education.gov.in/national-education-policy>
- <https://dsel.education.gov.in/nep-overview>
- <https://www.education.gov.in/en/national-education-policy-2020-1>
- <https://diksha.gov.in>
- <http://nroer.gov.in>
- <https://www.ndl.gov.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 2		
Course Code 256510423012	Name of Course Educational Pedagogy (શૈક્ષણિક પદ્ધતિશાસ્ત્ર)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: શિક્ષણના પદ્ધતિશાસ્ત્રનો અર્થ, ઉત્પત્તિ અને અભિગમો તેમજ વિદ્યાર્થીઓની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવે. CO-2: સર્જનાત્મકતા માટે અધ્યાપનના અભિગમો, રચનાવાદી અધ્યયન અભિગમો અને અધ્યાપનની પદ્ધતિઓનો પરિચય આપે. CO-3: શિક્ષકકેન્દ્રી, વિદ્યાર્થીકેન્દ્રી અને જૂથકેન્દ્રી અધ્યાપનમાં શિક્ષક તરીકેની ભૂમિકા અદા કરે. CO-4: શિક્ષક-વિદ્યાર્થી કામગીરીનું સંકલન કરી વિદ્યાર્થી દ્વારા શિક્ષકની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરવાની પ્રક્રિયા સમજાવે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : પદ્ધતિશાસ્ત્રનો અર્થ, ઉત્પત્તિ અને અભિગમો 1.1. શિક્ષણના પદ્ધતિશાસ્ત્રનો અર્થ, ઉત્પત્તિ અને શાળા કક્ષાએ શિક્ષણના પદ્ધતિશાસ્ત્રની લાક્ષણિકતાઓ 1.2. શિક્ષણના પદ્ધતિશાસ્ત્રના મુખ્ય અભિગમો: વર્તનવાદી અભિગમ (Behaviourist approach), રચનાવાદી અભિગમ (constructivist approach), સામાજિક રચનાવાદી અભિગમ (social constructivist approach), મુક્તવાદી અભિગમ (liberationist approach) 1.3. શાળાઓના વિદ્યાર્થીઓની વૈયક્તિક, સામાજિક અને મનોવૈજ્ઞાનિક લાક્ષણિકતાઓ		
Unit 2 : પદ્ધતિશાસ્ત્રના વિવિધ અભિગમો અને પદ્ધતિઓ 2.1. સર્જનાત્મકતા માટેનું અધ્યાપન: સિનેક્ટિક(Synectic) અભિગમ, બ્રેઇન સ્ટોર્મિંગ, સીપીએસ(Collaborative Problem Solving) અભિગમ 2.2. રચનાવાદી અધ્યયન અભિગમ: 4E અભિગમ, 5E અભિગમ, 7E અભિગમ 2.3. અધ્યાપનની પદ્ધતિઓ: વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ, કથનચર્યા પદ્ધતિ, પ્રાયોગિક પદ્ધતિ, સમસ્યા ઉકેલ પદ્ધતિ, કન્સેપ્ટ મેપિંગ પદ્ધતિ, વાર્તા પદ્ધતિ, હ્યુરિસ્ટિક પદ્ધતિ, પ્રકલ્પ પદ્ધતિ		
Unit 3 : અધ્યાપનના વિવિધ પ્રકારો 3.1. શિક્ષકકેન્દ્રી અધ્યાપન: વ્યાખ્યાન, જૂથ અધ્યાપન (team teaching), નિદર્શન : સંકલ્પના, મહત્ત્વ, મર્યાદાઓ અને શિક્ષકની ભૂમિકા 3.2. વિદ્યાર્થીકેન્દ્રી અધ્યાપન: અર્થ અને લાક્ષણિકતા, સ્વાધ્યાય, નિરીક્ષિત સ્વાધ્યાય, અભિક્રમિત અધ્યયન, કેલરની વ્યક્તિગત અધ્યયન માટેની વ્યવસ્થા, કમ્પ્યુટર આધારિત અધ્યયન, વિદ્યાર્થીકેન્દ્રી અધ્યાપનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા 3.3. જૂથકેન્દ્રી અધ્યાપન: અર્થ અને લાક્ષણિકતા, લઘુજૂથમાં આંતરક્રિયા, પાત્રાભિનય, ક્ષેત્ર પ્રવાસ, પ્રકલ્પકાર્ય, જૂથકેન્દ્રી અધ્યાપનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા		
Unit 4 : શિક્ષક-વિદ્યાર્થી કામગીરીનું સંકલન અને મૂલ્યાંકન		

- 4.1. વિદ્યાર્થી પોર્ટફોલિયોનું આયોજન અને સંકલન, પોર્ટફોલિયોના મૂલ્યાંકન માટેની મૂલ્યાંકન યોજના(Rubrics)નો વિકાસ
- 4.2. પ્રતિપોષણ વ્યવસ્થા : વિદ્યાર્થીને અપાતા પ્રતિપોષણની સંકલ્પના અને મહત્ત્વ, પ્રતિપોષણના પ્રકારો, તત્ક્ષણ અને વિલંબિત પ્રતિપોષણ અને તેના ફલિતાર્થો
- 4.3. વિદ્યાર્થી દ્વારા શિક્ષકની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના તથા મહત્ત્વ, પ્રગટ મૂલ્યાંકન(વિદ્યાર્થીની ઓળખ સાથેનું) તથા પ્રચ્છન્ન મૂલ્યાંકન(વિદ્યાર્થીની ઓળખ વિનાનું) - બન્નેનું સ્વરૂપ, મહત્ત્વ અને મર્યાદાઓ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1.92	1	2	1	3	1.75
CO-2	3	3	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2.33	2	3	2	3	2.50
CO-3	3	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	3	2.42	---	3	2	2	2.33
CO-4	2	2	3	2	3	3	2	3	3	2	2	2	2.42	1	3	2	2	2.00
Avg	2.75	2.25	2.75	2.00	2.50	2.25	2.00	2.50	2.50	2.00	1.75	2.00		1.33	2.75	1.75	2.5	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથઅધ્યાપન, જૂથચર્ચા,
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, પરિસંવાદ, સ્વઅધ્યયન
CO-3 (Unit: 3)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, નિદર્શન
CO-4 (Unit: 4)	વ્યાખ્યાન, કાર્યશાળા, જૂથચર્ચા

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- દેસાઈ ડી.બી.(1981). વર્ગશિક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ: યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- દોંગા, નનુભાઈ એસ. (2004). અધ્યયન અને અધ્યાપનનું સંરચનાવાદી મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ: નિજિજન સાયકો સેન્ટર
- દોંગા, એન.(1998). શિક્ષણ અવગાહન. નિજિજન સાઈકો સેન્ટર. રાજકોટ.
- પટેલ, એમ., દવે, જે., ઠાકર, જી., પટેલ, વી., વ્યાસ, આર. (2003)અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા. અમદાવાદ:

બી.એસ શાહ પ્રકાશન.

- પટેલ, જી. બી. (2009). શિક્ષણના મનોવૈજ્ઞાનિક આધારો. અમદાવાદ: ડિવાઈન પબ્લિકેશન
- મોદી, જગમોહનદાસ જે. (1964). શિક્ષણના સિદ્ધાંતો. વડોદરા: એમ. એસ. યુનિવર્સિટી પ્રેસ.
- શાહ, ગુણવંત. અને પંડ્યા, કુલીન. (1993). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
- શાહ, ગુણવંત બી. (1986). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મીમાંસા. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાસ્ત્રી અને પટેલ (1982). શિક્ષણની સામાન્ય પદ્ધતિઓ. બી.એસ.શાહ પ્રકાશન. અમદાવાદ.
- શુક્લ, નંદલાલ નિ., ભટ્ટ, ગૌરીભાઈ પી., પારેખ, ભગવાનલાલ ઉ. (1977). નૂતન ગણિતનું અધ્યાપન. અમદાવાદ: સી. જમનાદાસની કંપની, 1297/ 167 રિલીફ રોડ.
- શર્મા આર.એ. (2000). (સંશોધિત સંસ્કરણ). શિક્ષા તકનીકી. મેરથ: ઈન્ટરનેશનલ પબ્લિશિંગ હાઉસ।
- શર્મા બી.ડી. (2009). શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ તથા અધિગમ. ઓમેગા પબ્લિકેશન્સ. નई દિલ્લી.
- શ્રીવાસ્તવ एवं चतुर्वेदी (2009). पाठ्यचर्या एवं शिक्षण की विधियाँ. शिप्रा पब्लिकेसन्स. दिल्ली.
- सिंह, सतमान (2006). शिक्षा तकनीकी नई दिल्ली: अर्जुन पब्लिशिंग हाउस।
- Aggarwal, J. C., & Gupta, S. (2007). Early childhood care and education (1st Ed.). New Delhi: Shipra Publications.
- Chastain, K. (1970). The development of modern language skills: Theory to practice. Chicago: Rand Menally & Co.
- Dewey, J. (1944). Democracy and education. New York: Simon and Schuster.
- Erickson, H. L. (2002). Concept based curriculum and instruction. California: Crown Press, Inc.
- Friere, P. (1999). Pedagogy of the oppressed. NY: Continuum
- Government of India (1986). National policy on education. Department of Education, New Delhi.
- Govt. of India (2005). National plan of action for children, 2005: Department of Women and Child Development, New Delhi.
- In-service teacher education package for primary and secondary teachers (1988), Volume I & II, NCERT, New Delhi.
- Mishra, R. C. (2005). Early childhood education today. Prentice Hall Publisher
- National curriculum for elementary and secondary education (1998) - A Framework, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2005). National curriculum framework, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2005). Position paper of the national focus group on early childhood education. NCERT, New Delhi.
- NCTE (2005). Report on ECCE teacher education: Curriculum framework and syllabus outline, New Delhi.
- NIPCCD (2002). Children in difficult circumstances: Summaries of research, resource centre on children. New Delhi.
- Petty, W.T. (1978). Curriculum for the modern elementary school. Chicago. Rand Mentally College Public Co.
- Pugh, G. (1996). Contemporary issues in early years: Working collaboratively for children (2nd Ed.). London: National Children's Bureau.
- Rubin, D. (1980). Teaching elementary language arts. New York: Holt Reinhart & Winsten.
- Seefeldt, C. (1990). Continuing issues in early childhood education. Columbus, Ohio: Merrill

Publishing Company.

- Swaminathan, M. & Daniel, P. (2000). Activity based developmentally appropriate curriculum for young children. Chennai: Indian Association for Pre-school Education,
- UNESCO (2007). Strong foundations: Early childhood care and education. Paris: UNESCO.
- UNICEF & MHRD (2001). Early childhood care for survival, growth and development. New Delhi.
- Victor & Learner (1971). Readiness in science education for the elementary school. NY.: McMillan Co.
- World Bank (2004). Reaching out to the child: An integrated approach to child development. New Delhi: Oxford University Press.

Online Resources & Tools:

- <https://www.coursera.org>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 2

Course Code 256510423013	Name of Course Evaluation of Learning (અધ્યયનનું મૂલ્યાંકન)	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: માપન, મૂલ્યાંકન અને પરીક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને ઉપયોગ જણાવે છે.
 CO-2: સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક મૂલ્યાંકનની વિભાવના અને મહત્ત્વ જણાવે છે.
 CO-3: કસોટી રચના અને પ્રમાણીકરણ વિશે સમજાવે છે.
 CO-4: વિષયવસ્તુ આધારિત નૂતન મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાનો સ્પષ્ટ પરિચય આપે છે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : માપન, મૂલ્યાંકન અને પરીક્ષણ

- 1.1. શૈક્ષણિક માપન, મૂલ્યાંકન અને પરીક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને જરૂરિયાત
- 1.2. જ્ઞાનાત્મક, ભાવાત્મક અને ક્રિયાત્મક હેતુઓ સંદર્ભે માપન અને મૂલ્યાંકન
- 1.3. માનાંક સંદર્ભે કસોટી: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને શિક્ષણમાં ઉપયોગ
- 1.4. મૂલક સંદર્ભે કસોટી: સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને શિક્ષણમાં ઉપયોગ

Unit 2 : સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક મૂલ્યાંકન

- 2.1. સંખ્યાત્મક મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના અને તેની પ્રવિધિઓ
- 2.2. ગુણાત્મક મૂલ્યાંકનની સંકલ્પના અને તેની પ્રવિધિઓ
- 2.3. વર્ગખંડમાં સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક મૂલ્યાંકનનું પ્રયોજન
- 2.4. સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનની વિભાવના, પ્રકાર અને મહત્ત્વ

Unit 3 : કસોટી રચનાનું આંકડાશાસ્ત્ર

- 3.1. કસોટીની કલમોનું પૃથક્કરણ -કઠિનતા મૂલ્ય તારવણી મૂલ્ય અને વિકર્ષક પૃથક્કરણ
- 3.2. કસોટીની વિશ્વસનીયતા- સંકલ્પના અને પ્રકારો (કસોટી પુનઃ કસોટીની રીત, અર્ધ-વિચ્છેદનની પદ્ધતિ, સમાંતર સ્વરૂપન કસોટી તથા કુડર રિચાર્ડસનની રીત)
- 3.3. કસોટીની યથાર્થતા- સંકલ્પના, પ્રકારો (વિષયવસ્તુ યથાર્થતા, ઘટક યથાર્થતા તથા મૂલક સંબંધિત યથાર્થતા)
- 3.4. વિવિધ પ્રકારની પ્રમાણિત કસોટીઓ (બુદ્ધિ કસોટી, અભિયોગ્યતા કસોટી, રસસંશોધિની તથા સિદ્ધિ કસોટી) અને ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ બુદ્ધિ કસોટીઓ, અભિયોગ્યતા કસોટીઓ, રસસંશોધિનીઓ તથા સિદ્ધિ કસોટીઓનો પરિચય

Unit 4 : વિષયવસ્તુ આધારિત મૂલ્યાંકન

- 4.1. પ્રશ્ન બેંક - સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ
- 4.2. ગ્રેડિંગ - સંકલ્પના અને મહત્ત્વ
- 4.3. મૂલ્યાંકનમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ
- 4.4. પરીક્ષા સુધારણા- માંગ આધારિત પરીક્ષણ, ઓનલાઈન પરીક્ષણ, ઓપન બુક પરીક્ષણ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	1	3	-	-	1	2	-	-	1	-	-	1.83	2	3	1	3	2.25
CO-2	3	3	1	-	-	-	3	-	1	-	-	1	2	2	3	2	3	2.50
CO-3	3	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-	-	3	3	3	0	2	2.00
CO-4	1	-	3	-	-	-	3	-	-	2	3	-	2.40	3	2	2	3	2.50
Avg	2.5	2	2.5	-	-	2	2.75	-	1	1.5	3	1		2.5	2.75	1.25	2.75	2.31

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, નિદર્શન
CO-2 (Unit: 2)	કાર્યશાળા, અવલોકન
CO-3 (Unit: 3)	જૂથઅધ્યાપન, પરિસંવાદ
CO-4 (Unit: 4)	પેનલ ચર્ચા, કથનચર્ચા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન
- પારેખ, બી.યુ.અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી. દેસાઈ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય
- ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાયલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ.કે.દીક્ષીત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનોમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
- Garrett, H. E. (1981). Statistics in Psychology and Education. Bombay : Allied Pacific Pvt Ltd.
- Guilford, J. P. (1965). Fundamental Statistics in Psychology and Education. New York : MC Graw Hill Co.

Online Resources & Tools:

- <https://www.utica.edu/academic/Assessment/new/Blooms%20Taxonomy%20-%20Best.pdf>
- https://samagrashiksha.ssagujarat.org/document/SCE_module_09.pdf
- <https://www.nios.ac.in/on-demand-examination.aspx>

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 2		
Course Code	Name of Course MOOCS	Elective
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 2

Course Code 256510423014	Name of Course Internship-1 : 2 Weeks in Institutions of Teacher Education (ઈન્ટર્નશિપ-1 : શિક્ષક પ્રશિક્ષણની સંસ્થાઓમાં 2 સપ્તાહ)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (120)	Teaching Hours: 120

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં અધ્યાપન કાર્ય કરવા માટેની ક્ષમતાનો અધ્યાપન કાર્યમાં વિનિયોગ કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-2: શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં અધ્યાપન પદ્ધતિઓ / પ્રયુક્તિઓનો અધ્યાપન કાર્યમાં વિનિયોગ કરે.
- CO-3: સૈદ્ધાંતિક અને પ્રાયોગિક બાબતોનો સમન્વય કરી તાલીમ આપવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-4: અધ્યાપન, વ્યવસ્થાપન અને સહઅભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરી તેનું અમલીકરણ કરવાની ક્ષમતાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	3	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2.33	3	1	2	3	2.25
CO-2	3	2	3	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2.08	3	1	3	2	2.25
CO-3	3	3	3	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2.25	3	---	2	3	2.67
CO-4	2	3	3	1	2	2	2	3	2	3	2	2	2.25	3	2	2	3	2.50
Avg	2.75	2.75	3.00	1.00	2.00	2.00	2.25	2.50	2.50	2.25	2.00	1.75		3	1.33	2.25	2.75	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Internal	External
Continuous Comprehensive Evaluation 50 Marks	CO-1	12	-	06	06
	CO-2	12	-	06	06
	CO-3	12	-	06	06
	CO-4	14	-	07	07
Term-End Evaluation -	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	-	-		
	CO-2	-			
	CO-3	-			
	CO-4	-			

શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થા દ્વારા ઈન્ટર્નશિપ સંબંધી નીચેની મૂલ્યાંકન યોજનાના આધારે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

ક્રમ	મૂલ્યાંકનની પ્રવૃત્તિઓ	કુલ ગુણ	મેળવેલ ગુણ
1	શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમના હાર્દરૂપ વિષય(Core Subject)માં /પદ્ધતિશાસ્ત્રના વિષયમાં લઘુત્તમ 04(ચાર) પાઠનું વ્યાખ્યાન નોંધ સાથે અધ્યાપન કાર્ય કરે.	10	
2	ઈન્ટર્નશિપની સંસ્થાના/ ઈન્ટર્નશિપ જૂથના પ્રશિક્ષણાર્થીએ આપેલ પાઠો પૈકી કોઈ પાંચ પાઠઆયોજનો પસંદ કરી અધ્યાપક / શિક્ષક પ્રશિક્ષણાર્થી નિરીક્ષકનાં સૂચનો સંદર્ભે 200 શબ્દોમાં અહેવાલ/નોંધ તૈયાર કરે.	5	
3	પ્રાર્થના સંમેલનની પ્રવૃત્તિના આયોજન અને અમલીકરણમાં માર્ગદર્શક તરીકેની ભૂમિકા અદા કરે.	5	
4	નીચેના પૈકી કોઈ એક પુસ્તકની સમીક્ષા-નોંધ તૈયાર કરી પ્રાર્થના સંમેલનમાં રજૂઆત કરે. (1) બનગરવાડી, (2) તોતોયાન, (3) દિવાસ્વપ્ન, (4) નई तालीम की कहानी	5	
5	કોઈ એક વિષય પર લેખ તૈયાર કરી પ્રાર્થનાસભામાં વક્તવ્ય આપે.	5	
6	સંસ્થાની સહ-અભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને અમલીકરણમાં સહભાગિતા (1) સાહિત્યિક (2) સાંસ્કૃતિક (3) રમતગમત (4) પર્યાવરણીય (5) સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ વગેરે.	5	
7	સંસ્થાનાં વહીવટી / વ્યવસ્થાપન કાર્યોમાં સહભાગિતા (1) વર્ગખંડ વ્યવસ્થાપન, (2) સભાખંડ વ્યવસ્થાપન, (3) પુસ્તકાલય વ્યવસ્થાપન, (4) પ્રયોગશાળા વ્યવસ્થાપન, (5) કાર્યાલય રેકર્ડ અને હાજરીપત્રકોની જાળવણી વગેરે.	5	
ક્રમાંક 8 થી 12 પૈકીની વૈકલ્પિક પ્રવૃત્તિઓમાંથી કોઈ પણ બે પ્રવૃત્તિઓનું જ મૂલ્યાંકન કરવું.			
8	શાળાના સાક્ષરી વિષયોના અધ્યાપન માટે ઈન્ટર્નશિપની સંસ્થાના/ ઈન્ટર્નશિપ જૂથના પ્રશિક્ષણાર્થીઓને 10 પાઠનું માર્ગદર્શન / નિરીક્ષણ કરે.	5	
9	સંસ્થામાં ચાલતી માર્ગદર્શન / પરામર્શનની પ્રવૃત્તિઓમાં સંસ્થાના અધ્યાપક/શિક્ષક સાથે સહભાગી બને.	5	
10	સંસ્થા દ્વારા આયોજીત તાલીમ કાર્યક્રમોમાં સહભાગી બને.	5	
11	પાઠની ચિંતનાત્મક જર્નલ તૈયાર કરે.	5	
12	સંસ્થામાં આયોજીત સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બને.	5	
	કુલ ગુણ	50 માંથી	

નોંધ : (1) ઉપરોક્ત સૂચિત મૂલ્યાંકનની પ્રવૃત્તિઓ પૈકી 50 ગુણનું જ મૂલ્યાંકન કરવું. (2) શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમના હાર્દરૂપ વિષય(Core Subject)માં કે પ્રશિક્ષણાર્થીના પદ્ધતિશાસ્ત્ર વિષયમાં 4 (ચાર) પાઠ પૂરા કરવાના રહેશે.

આચાર્યશ્રીનાં સહી/સિક્કો

**Program – M.Ed.
Semester- 2**

Course Code	Name of Subject	Compulsory
	Craft-Cum-Community life-2 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-2)	
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (60)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

Upon completion of the course, students shall be able to

CO-1: ચરવડા રેંટિયાના ભાગો અને કાંતણ માટે જરૂરી સાધન-સામગ્રી ઓળખી સૂતર ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિઓ કરે.

CO-2: વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવનના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવનના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.

Detailed Syllabus

Unit-1. ખાદી વણાટ પ્રાયોગિક કાર્ય

- 1.1 ચરવડાચક કાંતણ કૌશલ્ય
- 1.2 ખાદી વણાટ પ્રક્રિયાની સમજ
- 1.3 તાણા-વાણાની પ્રક્રિયાની સમજ
- 1.4 ખાદીસૂત્ર રંગાટ કામ

Unit-2. સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ અને સમૂહજીવન

2.1 વર્ગખંડ શિક્ષણમાં નિયમિતતા અને સહભાગિતા

1. વિભાગ દ્વારા આયોજિત સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : અભિમુખતા શિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક/સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાંત કાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા
2. પ્રાર્થના સભામાં ભાગીદારી
3. પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીતગાન કૌશલ્યની કસોટી

2.2 Mentor Group / હોમરૂમ(ઘરનો ઓરડો)જૂથની પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : જૂથની બેઠકોમાં નિયમિતતા, જૂથ દ્વારા આયોજિત રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ, પરસ્પરનાં કાર્યોમાં મદદ, જૂથના સભ્યો સાથેનો ઘરોબો વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા

2.3 રમત-ગમત, સ્વચ્છતા અને સ્વાસ્થ્ય સેવા, સમાજસેવા અને પર્યાવરણીય પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	-	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.5	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	• પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component	
			Oral Test	Practical
	CO-1	10	5	5
	CO-2	10	5	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15	Term End Examination	
	CO-2	15		

References

Books:

- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- મહેતા, બબ્લભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો.

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester-3

Course Code 266510423038	Name of Course Philosophical and sociological foundations of education (શિક્ષણની તાત્વિક અને સમાજશાસ્ત્રીય આધારશિલાઓ)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: તત્ત્વજ્ઞાનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને હેતુઓ તેમ જ કેળવણીનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરી કેળવણી ક્ષેત્રે પ્રવર્તતી સમસ્યાઓની તાત્વિક સમજ અને ઉકેલ મેળવે અને રાજકીય દર્શનશાસ્ત્રના પરિપ્રેક્ષ્યમાં કેળવણીનો ખ્યાલ મેળવે.
- CO-2: તત્ત્વજ્ઞાનની મૂળભૂત શાખાઓ અને કેળવણી સંદર્ભે તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસાનો કેળવણીની પ્રક્રિયામાં વિનિયોગ કરે તેમ જ ભારતીય વિચારધારાઓનો પરિચય મેળવે.
- CO-3: તાત્વિક વિચારધારાઓનો પરિચય મેળવી કેળવણીની પ્રક્રિયામાં વિનિયોગ કરે.
- CO-4: શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર, શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર, સામાજિક પરિવર્તન અને શિક્ષણની સંકલ્પના, કાર્યક્ષેત્ર, સ્વરૂપ, પ્રકાર, લાક્ષણિકતાઓ, અવરોધક પરિબલો અને શિક્ષણની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : તત્ત્વજ્ઞાન અને કેળવણીનો સંબંધ

- 1.1. તત્ત્વજ્ઞાન : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને હેતુઓ
- 1.2. કેળવણીની સંકલ્પના, મહત્ત્વ અને કેળવણી ક્ષેત્રે પ્રવર્તતી સમસ્યાઓ
- 1.3. તત્ત્વજ્ઞાનની મૂળભૂત શાખાઓ (તત્ત્વમીમાંસા, જ્ઞાનમીમાંસા, મૂલ્યમીમાંસા)નો પરિચય અને કેળવણી સાથેનો સંબંધ
- 1.4. ભારતીય વિચારધારાઓનો પરિચય અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે વિનિયોગ : 1. સાંખ્યયોગ, 2. અદ્વૈત વેદાંત, 3. બૌદ્ધ દર્શન, 4. જૈન દર્શન

Unit 2 : તાત્વિક વિચારધારાઓ

- 2.1. પ્રકૃતિવાદઆદર્શવાદ
- 2.2. વ્યવહારવાદ
- 2.3. વાસ્તવવાદ
- 2.4. અસ્તિત્વવાદ (ઉપરોક્ત વિચારધારાઓની સંકલ્પના, શિક્ષણનાં ધ્યેયો, અભ્યાસક્રમ, શિક્ષણની પદ્ધતિઓ, શિક્ષક વિદ્યાર્થી સંબંધ અને શિસ્તના સંદર્ભમાં)

Unit-3 શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર, શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર અને શિક્ષણ

- 3.1. શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર અને શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્ર : સંકલ્પના, કાર્યક્ષેત્ર અને તફાવત
- 3.2. ઔદ્યોગિક, આર્થિક અને રાજકીય વિચારસરણીનો શિક્ષણ ઉપર પ્રભાવ
- 3.3. સામાજિક પરિવર્તન : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને પરિબલો
- 3.4. સામાજિક સ્તરીકરણ : સંકલ્પના, પ્રકાર, લાક્ષણિકતાઓ, અવરોધક પરિબલો
- 3.5. સામાજિક ગતિશીલતા : સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ, પ્રકાર, અવરોધક પરિબલો અને શિક્ષણનું પ્રદાન.

Unit-4 ભારતીય સમાજની સમસ્યાઓ અને ગાંધીજી સૂચિત રચનાત્મક કાર્યક્રમો

- 4.1. ભારતીય સમાજની લાક્ષણિકતાઓ અને સમસ્યાઓ
- 4.2. ગાંધી સૂચિત સામાજિક વિકાસ સંબંધી રચનાત્મક કાર્યક્રમોનો પરિચય અને મહત્ત્વ : દારૂ બંધી, અશ્વપૃથ્વતા નિવારણ, સ્ત્રી ઉન્નતિ, ખેડૂતો, મજૂરો, આદિવાસીઓની સેવા
- 4.3. ભારતમાં શિક્ષણનું ખાનગીકરણ અને વૈશ્વિકીકરણ : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ
- 4.4. સમાજ પ્રત્યે શિક્ષકની જવાબદારી : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ (NEP-2020 ના સંદર્ભમાં)

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
CO-3	3	3	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2.33	1	2	3	3	2.25
CO-4	3	3	2	3	3	3	2	2	2	1	1	2	2.25	1	3	2	3	2.25
Avg	2.75	3	2.25	2.25	2.25	2.25	2	2.25	1.75	1.5	1.25	2.5		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	પરિસંવાદ, મુલાકાત, પેનલ ચર્ચા, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથચર્ચા, સંસ્થા મુલાકાત અને મૂલવણી, વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા
CO-2 (Unit: 3)	સેમિનાર, જૂથ ચર્ચા, સિમ્પોઝિયમ, વર્કશોપ
CO-2 (Unit: 4)	સંસ્થા મુલાકાત અને મૂલવણી, સેમિનાર, જૂથ ચર્ચા

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Brolldy Harry (1967) Building a Philosophy of Education, Engleword : Cliffs, Prentice Hall Inc.
- Brown Francis J. (1961) Educational Sociology, New : Prentice Hall Inc.
- Chaube S.P. (1981) : A Philosophical and Sociological Foundation of Education, Agra : Vinod Pustak Mandir
- Rurk Robert T. (1956) : The Philosophical Bases of Education, Boston : Houghton Mifflin.
- Stanely C. William (1957) : Social Foundations of Education, New York : The Dryden Press IC.
- Thomson Godfrey (1957) : A Modern Philosophical Bases of Education, Boston : Houghton Mifflin.

- Wynne john P. (1974) : Philosophy of Education, New York : Prentice Hall Inc.
- ઓડ લક્ષ્મીદાસ(1973) શિક્ષાકી દાર્શનિક પૃથ્ઠભૂમિ, જયપુર, રજસ્થાન હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી.
- ધાંચી, ડી. ત્રિવેદી, પંડિત દવે. (1982). કેળવણીના સિદ્ધાંતો : મોડાસા, મેહુલ પ્રકાશન.
- દવે, જે. (1986). ભારતીય તત્ત્વચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- દવે, જે. (1998). કેળવણીના તાત્ત્વિક આધારો. (તૃતીય આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- દવે, જે. અને પટેલ, એમ. (1996). શિક્ષણદર્શન. (દ્વિતીય આવૃત્તિ) અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- દેસાઈ, ધનવંત શાહ, ગુણવંત. (1982). શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ. (ચતુર્થ આવૃત્તિ) અમદાવાદ : અનડા પ્રકાશન.
- પંચાલ મોહનભાઈ અને કસ્વેકર આરતી (2007), શિક્ષણની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ , અમદાવાદ : રજાદે પ્રકાશન.
- પંડ્યા કુલીન (1972) તાત્ત્વિક વિચારધારાઓ અને શિક્ષણ : અમદાવાદ, બાલગોવિંદ પ્રકાશન.
- વ્યાસ કે.સી. (1970). કેળવણીના સામાજિક પાયા : (પાંચમી આવૃત્તિ) : અમદાવાદ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાસ્ત્રી મનોજ સી. (2013) કેળવણીના સામાજિક આધારો., અમદાવાદ : એસ.એસ.ટી.સી.ટી. પબ્લિકેશન.
- શાસ્ત્રી, જયેન્દ્ર દવે. ભારતીય શિક્ષણ ચિંતકોનું શિક્ષણ ચિંતન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ બુદ્ધિચંદ અને બીજા (1981). શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર, અમદાવાદ, યુનિ.ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ ગુણવંત અને દેસાઈ ડી. એમ (1982) કેળવણીની વર્તમાન ફિલસૂફીઓ, અમદાવાદ, બી.એસ. શાહ પ્રકાશન.

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester-3

Course Code 266510423039	Name of Course Educational Psychology (શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to CO-1: અધ્યયનની વિભાવના અને ભારતીય પરંપરાઓ સમજી સિદ્ધાંતોનો પરિચય આપે. CO-2: અધ્યયનમાં પ્રેરણા અને નૂતન અભિગમોનો પરિચય મેળવે અને અધ્યયનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરે. CO-3: અધ્યાપન અને વિકાસ મનોવિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતોનો પરિચય આપે. CO-4: વ્યક્તિ વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ કરી મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું ઉપયોજન કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : અધ્યયન : વિભાવના અને સિદ્ધાંતો 1.1. અધ્યયન : સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને માનવજીવનમાં અધ્યયનનું મહત્ત્વ 1.2. અધ્યયનની ભારતીય પરંપરા : અધ્યયનમાં યોગ અને નિદિધ્યાસનનું મહત્ત્વ, અધ્યયનમાં શ્રવણ, મનન અને સ્મૃતિનું મહત્ત્વ 1.3. બાન્દુરાનો અવલોકનાત્મક અધ્યયનનો સિદ્ધાંત, મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો 1.4. આસુબેલનો અર્થપૂર્ણ અધ્યયનનો સિદ્ધાંત, મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો		
Unit 2 : અધ્યયનમાં પ્રેરણા અને નૂતન અભિગમો 2.1. અધ્યયનમાં પ્રેરણા : સંકલ્પના, સ્વરૂપ, મહત્ત્વ અને શિક્ષકની ભૂમિકા 2.2. પ્રેરણાના સિદ્ધાંતો : વિનરનો કારણ આરોપણનો સિદ્ધાંત, વિનરનો અપેક્ષા X મૂલ્યનો સિદ્ધાંત 2.3. અધ્યયનના નૂતન અભિગમો : પ્રભુત્વ અધ્યયન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ, ચિંતનાત્મક અધ્યયન : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ 2.4. અધ્યયનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ અને મહત્ત્વ		
Unit-3 અધ્યાપન અને વિકાસનું મનોવિજ્ઞાન 3.1. અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન : સંકલ્પના, સિદ્ધાંતો અને મહત્ત્વ 3.2. બોધાત્મક વિકાસ અંગેના પિયાજેના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો 3.3. નૈતિક વિચારણાના વિકાસની અવસ્થાઓ અંગેના કોહલબર્ગના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો 3.4. વ્યક્તિત્વ વિકાસ અંગેના એરિકસનના સિદ્ધાંતનું મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો		
Unit-4 વ્યક્તિ વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ અને મનોવૈજ્ઞાનિક માપન 4.1. વ્યક્તિત્વ સ્વરૂપ : બાળક, પુખ્ત અને વાલીના શાબ્દિક અને અશાબ્દિક લક્ષણો 4.2. આંતર વ્યક્તિ વ્યવહારોનું વિશ્લેષણ : પૂરક વ્યવહાર, બિનપૂરક વ્યવહાર અને ગૂઢવ્યવહાર 4.3. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓ : સંકલ્પના, પ્રકાર અને ઉપયોજન 4.4. બુદ્ધિ, મનોવલણ, વ્યક્તિત્વ અને મૂલ્યો : સંકલ્પના અને માપન		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs		

Curriculum Framework- Master of Education (M.Ed.) - 2026

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1.92	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2.17	2	3	2	3	2.50
CO-3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2.25	3	3	2	2	2.50
CO-4	3	3	3	2	3	3	2	3	3	2	2	3	2.67	3	2	2	3	2.50
Avg	3.00	2.75	2.25	2.00	2.25	2.25	1.75	2.25	2.50	2.00	1.75	2.25		2.5	2.5	1.75	2.75	2.38

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, અવલોકન, પરિસંવાદ, નિદર્શન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્ચા, નિદર્શન, કાર્યશાળા, સેમિનાર
CO-3 (Unit: 3)	પેનલ ચર્ચા, કાર્યશાળા, જૂથઅધ્યાપન
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, અવલોકન, પરિસંવાદ, નિદર્શન

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. (2013). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- દોંગા, નનુભાઈ એસ. (1995). અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાઈકો સેન્ટર, સહજાનંદ સૌરાષ્ટ્ર કલાકેન્દ્ર સોસાયટી.
- પંડ્યા, કુલીન ડી. (1993). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- બુદ્ધદેવ, પ્રવીણા વી. અને દેસાઈ હરિભાઈ જી. (1991). મનોવલણો અને તેનું માપન. રાજકોટ : મેમોરિયલ એજ્યુકેશનલ ટ્રસ્ટ.
- ભોગાયતા, ચંદ્રકાન્ત કે. (2003). અધ્યાપન પ્રાયોજિત મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : પાર્શ્વ પ્રકાશન નિશાપોળ ઝવેરીવાડ, રીલિફ રોડ.
- શાહ, ગુણવંત બી. અને પંડ્યા, કુલીન ડી. (1993). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, ગુણવંત બી. (1986). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મિમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ.
- અગ્રવાલ, આર. એન. મનોવિજ્ઞાન और शिक्षा में मापन एवं मूल्यांकन. आगरा : विनोद पुस्तक मंदिर.

9. गुप्ता, एस. (1999). आधुनिक मनोविज्ञान तथा मूल्यांकन. इल्हाबाद : शारदा पुस्तक भवन.
10. Anastasi, A. (1982). Psychological Testing. New York : Collier Macmillan Publication.
11. Asubel, D. P. (1968). Educational Psychological : Cognitive View : New York.
12. Asubel, D. P. (1969). School Learning : An Introduction to Educational Psychology : New York.
13. Bernard, H. W. (1954). Psychology of Learning & Teaching. New York : Mc-Graw Hill.
14. Bruner J. S. (1960). The Process of Education (Cheap Ed.). Delhi : Atma Ram.
15. Bieheler, R. F. & Snowman, A. (1993). Psychology Applied to Teaching. Boston.
16. Cooper, R. K. and Sawas, A. (1997) Executive of EQ Intelligence in Leadership and Organization. New York : Grossest, Cutnam Press.
17. De Cecco, J. P. & Crawford, W. (1997). The Psychology of Learning and Instruction. New delhi : Prentice Hall.
18. Driscoll, M. P. (1994). Psychology of Learning for Instruction. Boston : Allyn & Bacon.
19. Gagne, R. M. (1979). The condition of learning and theory of instruction. New York : Holt, Rinehan and Winston.
20. Garrison, Karl C. and Jones Franklin R. The Psychology of Human Development. Pennsylvania :
21. International Textbook Company, Scranton.
22. Robbins, S.P. (2001). Organizational Behaviour (9th Edition). New Delhi : Prentice Hall of India Ltd.
23. Skinner, B. F. (1968). The Technology of Teaching. New York : Appleton Century Crofts.
24. Sternberg, Robert J. (2003). Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized. New York : Cambridge.

Online Resources & Tools:

વર્ષ-2025 માં પ્રવેશ મેળવનાર માટે

Program – M.Ed. (Master of Education) Semester-3		
Course Code 266510423040	Name of Course Methodology of Educational Research (શૈક્ષણિક સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: સંશોધનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને સોપાનો સંશોધનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને સોપાનો વિશે સમજાવી શકશે.		
CO-2: સંશોધનની પદ્ધતિઓ વર્ણવી શકશે.		
CO-3: સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા, વ્યાપવિશ્વ, નિદર્શ પ્રયુક્તિઓ, ઉકરણો અને માહિતીનાં સ્ત્રોતોની સમજ આપી શકશે.		
CO-4: માહિતીની માવજત અને વિશ્લેષણની વિવિધ રીતોની સમજ આપી શકશે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : સંશોધનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને સોપાનો		
1.1. સંશોધનનો અર્થ, પ્રકારો અને અભિગમો (ગુણાત્મક અને સંખ્યાત્મક અને મિશ્ર પદ્ધતિઓ) : વિભાવના અને વિશેષતાઓ		
1.2. શૈક્ષણિક સંશોધનનો અર્થ, શૈક્ષણિક સંશોધનની જરૂરિયાત, સોપાનો અને ક્ષેત્રો		
1.3. શૈક્ષણિક સંશોધન સમસ્યા પસંદગી- સ્ત્રોત, લક્ષણો, સારી સમસ્યા પસંદગીનાં ધોરણો		
1.4. ચલ અને ઉત્કલ્પના : અર્થ અને પ્રકારો		
1.5. સંશોધન પ્રસ્તાવ રચનાનાં સોપાનો અને મહત્ત્વ		
Unit 2 : સંશોધનની પદ્ધતિઓ		
2.1. ઐતિહાસિક સંશોધનની પદ્ધતિ : સંકલ્પના, સોપાનો અને મર્યાદાઓ		
2.2. વર્ણાત્મક સંશોધનો : સંકલ્પના, લાક્ષણિકતાઓ અને મર્યાદાઓ		
1. સર્વેક્ષણ પદ્ધતિ : સર્વેક્ષણના પ્રકારો, અર્થ અને મહત્ત્વ		
2. વિકાસાત્મક અભ્યાસો : સળંગ વિકાસ અને એક સમયી વિકાસ		
3. આંતર સંબંધાત્મક અભ્યાસો : વ્યક્તિઅભ્યાસ, કારણાતુલનાત્મક અભ્યાસ		
2.3. પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિઓ :		
1. સંકલ્પના, સોપાનો, ગુંથણી અને મર્યાદાઓ		
2. આંતરિક અને બાહ્ય યથાર્થતા પર અસરકરતાં પરિબલો		
3. વિવિધ પ્રાયોગિક યોજનાઓ		
Unit 3 : સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા, વ્યાપવિશ્વ, નિદર્શ પ્રયુક્તિઓ, ઉકરણો અને માહિતીનાં સ્ત્રોતો		
3.1. સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા : અર્થ, મહત્ત્વ અને વિવિધ રીતો અને મહત્ત્વ		
3.2. વ્યાપવિશ્વ, ક્ષેત્રમર્યાદા અને સંશોધન મર્યાદાની વિભાવના		
3.3. નિદર્શની સંકલ્પના, પ્રકાર અને પસંદગીની પ્રયુક્તિઓ (સંકલ્પના, લક્ષણો અને પ્રક્રિયા)		

- 3.4. માહિતી પ્રાપ્તિનાં સ્ત્રોતો (પ્રારંભિક સ્ત્રોત, પ્રાથમિક સ્ત્રોતો, ગૌણ સ્ત્રોત) : સંકલ્પના અને મહત્ત્વ
 3.5. સંશોધન ઉપકરણોની સંકલ્પના, પ્રકાર (કસોટી, પ્રશ્નાવલિ, માપદંડ, સાક્ષાત્કાર અનુસૂચિ, ઓળખયાદી) અને રચનાનાં સોપાનો

Unit-4 માહિતીની માવજત અને વિશ્લેષણ

- 4.1. માહિતી પૃથક્કરણમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિ પસંદગીનાં ધોરણો
 4.2. વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો પરિચય : મધ્યવર્તિ સ્થિતિનાં માપ, પ્રસારનાં માપ, પ્રતિશતક્રમાંક (ગણતરીઓ વિના)
 4.3. અનુમાનાત્મક આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિઓનો પરિચય : અપ્રાયલીય કસોટીઓ (1 કાઈવર્ગ 2. મધ્યસ્થ કસોટી), પ્રાયલીય કસોટીઓ (1. ટી-કસોટી 2. એફ કસોટી અને પીયર્સન-r)
 4.4. સંશોધનનાં વિવિધ સોપાનોમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ
 4.5. માહિતીનું અર્થઘટન, તારણો અને સંશોધન ફલિતાર્થો : વિભાવના અને ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો
 4.6. સંશોધન અહેવાલનું માળખું અને APA-7 પ્રમાણે સંદર્ભ સાહિત્યનું લેખન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1.92	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2.17	2	3	2	3	2.50
CO-3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2.25	3	3	2	2	2.50
CO-4	3	3	3	2	3	3	2	3	3	2	2	3	2.67	3	2	2	3	2.50
Avg	3.00	2.75	2.25	2.00	2.25	2.25	1.75	2.25	2.50	2.00	1.75	2.25		2.5	2.5	1.75	2.75	2.38

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, અવલોકન, પરિસંવાદ, નિદર્શન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્ચા, નિદર્શન, કાર્યશાળા, સેમિનાર
CO-3 (Unit: 3)	પેનલ ચર્ચા, કાર્યશાળા, જૂથઅધ્યાપન
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, અવલોકન, પરિસંવાદ, નિદર્શન

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- ઉચાટ, ડી.એ. (2001). શિક્ષણ અને સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સંશોધનનું પદ્ધતિશાસ્ત્ર .રાજકોટ: લેખક
- દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને કે.જી.દેસાઈ (1985). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (પાંચમી આવૃત્તિ) અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, દીપિકા (2006). શૈક્ષણિક સંશોધન અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- દેસાઈ, હરિભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી. (1982). શૈક્ષણિક સંશોધનની રૂપરેખા, રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી
- પટેલ, આર. એસ. (2008). શૈક્ષણિક સંશોધન માટે આંકડાશાસ્ત્રીય પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : જય પ્રકાશન
- પારેખ, બી.યુ.અને મનુભાઈ ત્રિવેદી. (1989). શિક્ષણમાં આંકડાશાસ્ત્ર (ચોથી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- પટેલ, મોહનભાઈ કે. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન- સંશોધન ઉપકરણ. અમદાવાદ : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ.
- પટેલ, આર.એસ. (સં.) (2008) શૈક્ષણિક સંશોધનનું માર્ગદર્શન-સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા. અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી
- દેસાઈ, કૃષ્ણકાંત જી. હરિભાઈ જી. દેસાઈ. (1978) મનોવૈજ્ઞાનિક માપન (બીજી આવૃત્તિ). અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- ત્રિવેદી, અભય. (1986). બિનપ્રાયલીય આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ પદ્ધતિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ-ગુજરાત રાજ્ય.
- પારેખ, સુરેશ સી. અને એસ.કે.દીક્ષીત. (1995). મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્રીય પરીક્ષણ. જૂનાગઢ : ચંપા પ્રકાશન.
- શાહ, વિમળ પી. (1990). સંશોધન ડિઝાઇન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- શાહ, રિખવભાઈ સંશોધનનું આયોજન અને મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
- જોષી, હરિપ્રાસદ ઓ. (1985). સંશોધન અહેવાલની લેખન ભૂલો. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
- પટેલ આર.એસ. (2010). સંશોધનના પાયાની સંકલ્પનાઓ (સંશોધન હાથપોથી). અમદાવાદ : જય પબ્લિકેશન.
- સુખિયા, एस.पी.ओर मेहरोत्रा, मेहरोत्रा.(1994) शैक्षिक अनुसंधान के मूल तत्त्व. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर.
- Best J. W. (2010). Research in Education (13th Ed.). New Delhi : Prentice Hall of India Pvt Ltd.
- Borg. W. R. and Gall, M. D. (1983) Educational research-An Introduction. (4th Ed.). New York : Longman Ins.
- Shrivastava. (1994). Advanced research Methodology. New Delhi :GNP, Radha Publications.
- Sindhu, K. S. (1996). Methodology of Research in Education (7th Ed.). New Delhi : Sterling Publishers Pvt Ltd.
- Banerjee,N.P. (1993). Strategies of Educational Research. Ambala Cantt.: The Associated Publishers.
- S. P. Sukhia., Mehrotra, & Mehrotra. (1966). Elements of Educational research. (2nd Ed.). New Delhi : Allied Publishers Pvt. Ltd.

Online Resources & Tools:

- <https://research-methodology.net/>
- <https://scholar.google.com/>

- <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>
- <https://methods.sagepub.com>

વર્ષ-2026 માં પ્રવેશમેળવનાર માટે

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 3		
Course Code 266510423041	Name of Course Curriculum Studies (અભ્યાસક્રમનો અભ્યાસ)	Compulsory
Credit: 04	Teaching Scheme: Theory (60) - Practical (0)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1: અભ્યાસક્રમનું સ્વરૂપ, સિદ્ધાંતો, ઘટકો, અને લાક્ષણિકતાઓનું વર્ણન કરે. CO-2: અભ્યાસક્રમ વિકાસના પ્રકારો અને અભિગમોનો ઉપયોગ કરીને અભ્યાસક્રમની રૂપરેખાનું નિર્માણ કરે. CO-3: અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિવિધ મોડેલ્સનો પરિચય આપે અને તુલના કરે. CO-4: NEP સૂચિત મહત્વપૂર્ણ સંકલ્પનાઓનો અભ્યાસક્રમ રચના પ્રક્રિયા સાથે સંબંધ પ્રસ્થાપિત કરે.		
Detailed Syllabus		
Unit 1 : અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ 1.1. અભ્યાસક્રમ અને પાઠ્યક્રમ - સંકલ્પના અને તફાવત 1.2. અભ્યાસક્રમ ના ઘટકો (હેતુઓ, વિષયવસ્તુ, અધ્યયન- અધ્યાપન પદ્ધતિ અને મૂલ્યાંકન સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ): પરિચય, પ્રકાર અને મહત્ત્વ 1.3. અભ્યાસ ક્રમના તાત્વિક, સમાજશાસ્ત્રીય અને મનોવૈજ્ઞાનિક આધારો: પરિચય અને અભ્યાસક્રમ નિર્માણમાં ભૂમિકા 1.4. અભ્યાસક્રમ રચનાના સિદ્ધાંતો		
Unit 2 : અભ્યાસક્રમ પ્રકાર અને નિર્માણની પ્રક્રિયા 2.1. અભ્યાસક્રમના પ્રકારો : 1. વિષયવસ્તુકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ, 2. હાર્દરૂપ અભ્યાસક્રમ, 3. અધ્યેતાકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ, 4. સમુદાયકેન્દ્રી અભ્યાસક્રમ (અર્થ, લાક્ષણિકતા, મહત્ત્વ અને મર્યાદાના સંદર્ભમાં) 2.2. અભ્યાસક્રમ વિકાસના અભિગમો: (અ) માનવતાવાદી : લાક્ષણિકતાઓ, ઉદ્દેશ્ય, શિક્ષકની ભૂમિકા, (બ) સંરચનાવાદી અભિગમ : લાક્ષણિકતાઓ, ઉદ્દેશ્ય, શિક્ષકની ભૂમિકા 2.3. અભ્યાસક્રમ નિર્માણને પ્રભાવિત કરનાર પરિબલો અને ધ્યાન રાખવા યોગ્ય બાબતો 2.4. અભ્યાસક્રમનું સંરચનાત્મક અને સર્વગ્રાહી (Summative) મૂલ્યાંકન : સંકલ્પના, સોપાન અને મહત્ત્વ		
Unit 3 : અભ્યાસક્રમ વિકાસના મોડેલ્સ 3.1. ટાઇલર્સ (Tylers) (1949) મોડેલ 3.2. હિલ્ડા ટાબા (Hilda Taba) (1962) મોડેલ 3.3. નિકોલસ (Nicholls) અને નિકોલસ (1972) મોડેલ 3.4. વિલ્સ (Willes) અને બોન્ડી (Bondi) (1989) મોડેલ (આવશ્યકતાઓનું વિશ્લેષણ, હેતુ પસંદગી અધ્યયન અનુભવ, વિષયવસ્તુની પસંદગી તેમજ મૂલ્યાંકનના વિશેષ સંદર્ભમાં)		

Unit 4 : અભ્યાસક્રમ વિકાસ સાથે સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ સંકલ્પનાઓ અને ICT

- 4.1. અભ્યાસક્રમ વિકાસ અને અમલીકરણમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજી (ICT) નું ઉપયોગન
- 4.2. અભ્યાસક્રમમાં લવચીકતા (multi-entry, multi-exit) / શૈક્ષણિક બેક ઓફ ક્રેડિટ (ABC)
- 4.3. પસંદગી આધારિત ક્રેડિટ સિસ્ટમ (CBCS), MOOCs : પરિચય અને મહત્વ
- 4.4. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 સંદર્ભે શિક્ષક પ્રશિક્ષણના આદર્શ અભ્યાસક્રમની લાક્ષણિકતાઓ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	-	1	1	2	1	1	-	-	1	1.56	1	2	2	2	1.75
CO-2	3	2	3	1	1	2	3	-	2	1	1	2	1.91	1	2	1	2	1.5
CO-3	3	3	-	-	1	1	2	1	-	2	-	-	1.86	1	1	1	2	1.25
CO-4	3	2	2	2	3	2	2	1	-	2	-	3	2.20	1	2	3	2	2
Avg	3	2.25	2.3	1.5	1.5	1.5	2.25	1	1.5	1.66	1	2		1	1.75	1.75	2.25	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન સ્વાધ્યાય
CO-2 (Unit: 2)	સિમ્પોઝિયમ, વ્યાખ્યાન કાર્યશાળા, સ્વાધ્યાય
CO-3 (Unit: 3)	પરિસંવાદ, વ્યાખ્યાન સ્વાધ્યાય જૂથચર્ચા
CO-4 (Unit: 4)	જૂથચર્ચા, પરિસંવાદ કાર્યશાળા વ્યાખ્યાન

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
	CO-3	10	5	5	--
	CO-4	10	5	--	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
	CO-3	15			
	CO-4	15			

References

Books:

- Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2017). Curriculum: Foundations, principles, and issues (7th ed.). Pearson.
- Null, W. (2017). Curriculum: From theory to practice (2nd ed.). Rowman & Littlefield.
- Marsh, C. J., & Willis, G. (2007). Curriculum: Alternative approaches, ongoing issues (4th ed.). Pearson Education.
- Posner, G. J. (2004). Analyzing the curriculum (3rd ed.). McGraw-Hill.

- Wiles, J. W., & Bondi, J. C. (2015). Curriculum development: A guide to practice (9th ed.). Pearson.
- Kelly, A. V. (2009). The curriculum: Theory and practice (6th ed.). SAGE Publications.
- Taba, H. (1962). Curriculum development: Theory and practice. Harcourt Brace..
- Doll, R. C. (1996). Curriculum improvement: Decision making and process (9th ed.). Allyn & Bacon.
- Tyler, R. W. (2013). Basic principles of curriculum and instruction. University of Chicago Press.
- Slattery, P. (2013). Curriculum development in the postmodern era: Teaching and learning in an age of accountability (3rd ed.). Routledge.
- NCERT (1984). Curriculum and Evaluation, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2000). National Curriculum Framework for school Education, NCERT, New Delhi.
- NCERT (2005). National Curriculum Framework – 2005, NCERT, Sri Aurobindo Marg, New Delhi.
- NCERT (2006): Systematic reforms for Curriculum change. New Delhi.
- Ministry of Education (2020). National Education Policy-2020. New Delhi.
- Taba, Hilda (1962). Curriculum Development: Theory and Practice, New York, Harcourt Brace, Jovanovich Inc.
- UNESCO (1981) Curriculum and Life Long Education, UNESCO, Paris.
- Verduin J.R. (1967) Cooperative Curriculum Improvement, Prentice Hall.
- Wheeler D.K. (1967) Curriculum Process, University of London Press.
- Wiles, J.W. & Joseph Bondi (2006). Curriculum Development: A Guide to Practice. Pearson Publication.
- यादव सियाराम (2007). पाठ्यक्रम विकास, अग्रवाल पब्लिकेशन, आगरा
- दुबे, एस. एन. (2014). पाठ्यक्रम का विकास, इलहाबाद : शारदा पुस्तक भवन
- धांगी, डी., त्रिवेदी, એમ., પંડિત, એચ., પારેખ, બી., દવે, (1982). કેળવણીના સિદ્ધાંતો: અમદાવાદ: અનસા પ્રકાશન

Online Resources & Tools:

- National Council of Educational Research and Training (NCERT) – Curriculum Studies Resources
- <https://ncert.nic.in>
- (Access textbooks, curriculum frameworks, and teacher education materials.)
- University Grants Commission (UGC) – e-PG Pathshala: Education Curriculum
- <https://epgp.inflibnet.ac.in>
- (Offers M.Ed. level modules, especially in curriculum development and pedagogy.)
- Swayam – Free Online Courses by Government of India
- <https://swayam.gov.in>
- (Provides M.Ed.-level courses related to Curriculum Studies, pedagogy, and educational theory.)
- UNESCO International Bureau of Education – Curriculum Portal
- <https://www.ibe.unesco.org>
- (Global resources on curriculum design, policy, and theory.)
- ERIC – Education Resources Information Center
- <https://eric.ed.gov> (Access scholarly articles, research papers, and teaching material on Curriculum Studies.)

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223042	Name of Course AI in Digital Education (ડિજિટલ શિક્ષણમાં AI)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તાના પાયાની સંકલ્પનાઓ અને ડિજિટલ શિક્ષણમાં તેની ભૂમિકા સમજાવે.
- CO-2: શિક્ષણમાં AI ના નૈતિક, સામાજિક અને અધ્યાપનશાસ્ત્રીય સૂચિતાર્થોનું વિવેચનાત્મક રીતે મૂલ્યાંકન કરે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : AI અને ડિજિટલ શિક્ષણના આધારો

- 1.1. કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તાની સંકલ્પના અને વિકાસ
- 1.2. AI ના પ્રકાર: સંકુચિત AI, સામાન્ય AI, અને વિકાસશીલ વલણો
- 1.3. ભારતમાં ડિજિટલ શિક્ષણ: નીતિઓ અને પહેલ (NEP 2020, DIKSHA, SWAYAM)
- 1.4. અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાઓમાં પરિવર્તન લાવવામાં AI ની ભૂમિકા

Unit 2 : નૈતિક, સામાજિક અને અધ્યાપનશાસ્ત્રીય દૃષ્ટિકોણ

- 2.1. શિક્ષણમાં AI નો જવાબદાર અને ટકાઉ ઉપયોગના નૈતિક મુદ્દાઓ: AI માં ડેટા ગોપનીયતા((Data privacy), દેખરેખ(surveillance) અને પૂર્વગ્રહ (bias)
- 2.2. સામાજિક અસરો: સમાનતા, ઍક્સેસ(access) અને ડિજિટલ નાગરિકતા
- 2.3. AI-સમન્વિત વર્ગખંડોમાં અધ્યાપનશાસ્ત્રીય પરિવર્તનો
- 2.4. પાઠ આયોજન અને સામગ્રી નિર્માણ માટે AI સાધનોનો ઉપયોગ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and Cos

COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	—	1	2	2	—	1	—	—	—	2	2	2	1	3	2
CO-2	1	3	1	2	3	2	1	1	2	—	2	2	1.81	2	1	3	3	2.25
Avg	2	2.5	1	1	2	2	1.5	.5	1.5	-	1	1	—	2	1.5	2	3	—

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, મિશ્રિત શિક્ષણ, ફ્લિપ વર્ગખંડ
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, મિશ્રિત શિક્ષણ, ફ્લિપ વર્ગખંડ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
Term-End Evaluation 30 Marks	CO-2	10	5	--	5
	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Bates, A. W. (2019). Teaching in a digital age. Vancouver: BCcampus.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054.
- UNESCO. (2002). Information and communication technology in education. Paris: UNESCO.
- Government of India. (2020). National Education Policy 2020. New Delhi: Ministry of Education.
- Singh, R. K. (2024). Revolutionizing open schooling: A NEP-2020 perspective on ICT integration. Indian Journal of Educational Technology, 6(2), 408–419.
- Sharma, R. (2018). ICT in education. New Delhi: PHI Learning.
- पाण्डेय, आर. (2017). शैक्षिक प्रौद्योगिकी. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर।
- सिंह, ए. (2021). शिक्षा में सूचना एवं संचार प्रौद्योगिकी. नई दिल्ली: एपीएच पब्लिशिंग।

Online Resources (Freely Available)

- DIKSHA Portal: <https://diksha.gov.in>
- SWAYAM: <https://swayam.gov.in>
- e-Pathshala: <https://epathshala.nic.in>
- NROER: <https://nroer.gov.in> Publication. Montreal.
- National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.
- Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India.
- NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE).
- NIPUN Bharat Mission Guidelines (2021). Ministry of Education, Government of India.
- Montessori, M. (1964). The Montessori Method. Schocken Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. Harvard University Press.
- NCTE. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST).

Online Resources & Tools:

- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://diksha.gov.in>
- <https://nipunbharat.education.gov.in>
- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)																		
Semester- 3																		
Course Code 266510223043				Name of Course Economics of Education (શિક્ષણનું અર્થશાસ્ત્ર)										Elective				
Credit: 02				Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)										Teaching Hours: 30				
Course Outcomes (COs)																		
After completing this course, students will be able to																		
CO-1:		શિક્ષણના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ સમજી શિક્ષણ અને આર્થિક વિકાસનો ખ્યાલ મેળવે તેમજ શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્ત્વ અને ખર્ચના પ્રકારનો પરિચય મેળવે.																
CO-2:		શિક્ષણનું આયોજન અને શિક્ષણનીતિ સંદર્ભે ડિજિટલ શિક્ષણ, શિક્ષણ અને રોજગાર, શિક્ષણનીનીતિઓ તેમજ શિક્ષણમાં ખાનગીકરણ અને વૈશ્વિકીકરણનો પરિચય મેળવે.																
Detailed Syllabus																		
Unit 1 : શિક્ષણના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ અને શિક્ષણનો પરિચય																		
1.1. શિક્ષણના અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ અને સંકલ્પના																		
1.2. શિક્ષણ અને આર્થિક વિકાસ																		
1.3. શિક્ષણમાં આર્થિક આયોજન																		
1.4. શિક્ષણમાં આર્થિક વ્યવહાર (સરકારી, ખાનગી)																		
Unit 2 : શિક્ષણનું આયોજન અને શિક્ષણનીતિ																		
2.1. ડિજિટલ શિક્ષણ અને તેની આર્થિક અસર																		
2.2. શિક્ષણ અને રોજગાર વચ્ચેનો સંબંધ (રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 સંદર્ભમાં)																		
2.3. ભારતભરમાં શિક્ષણની આર્થિક નીતિ, શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપતી ભારત સરકારની આર્થિક યોજનાઓ																		
2.4. શિક્ષણમાં ખાનગીકરણ અને વૈશ્વિકરણ																		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	1	1	1	0	0	2	0	0	1	1.45	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	2	1	1	1	2	3	1	2	2	1	2	1.58	2	2	2	3	2.25
Avg	2.5	2	1.5	1	1	1.5	1.5	0.5	2	1	0.5	1.5		1.50	2.25	2	3	
3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution																		
Teaching Pedagogy																		
CO-1 (Unit: 1)		● વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન																
CO-2 (Unit: 2)		● વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલચર્ચા																
Assessment Method																		

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- પાઠક, અનેશુકલ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન
- પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન
- ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ) ભારતની શિક્ષણવ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- તોમર, લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી
- Economics of Education – Theodore Schultz
- Education and Economic Development – Mark Blaug
- ભારતની નવી શિક્ષણનીતિ (NEP 2020) દસ્તાવેજ

Online Resources & Tools:

- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223044	Name of Course Emerging Technologies in Education (શિક્ષણમાં વિકાસશીલ ટેકનોલોજી)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: શિક્ષણમાં વિકાસશીલ ટેકનોલોજીની સંકલ્પના, ક્ષેત્ર અને મહત્ત્વ સમજાવે.
- CO-2: વર્ગખંડમાં અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાઓમાં ડિજિટલ સાધનો અને અધ્યાપનશાસ્ત્રીય મોડેલોના સમન્વયની ચર્ચા કરે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી અને ICT ના આધારો

- 1.1. શૈક્ષણિક ટેકનોલોજીનો અર્થ, સ્વરૂપ, ક્ષેત્ર અને ઇતિહાસ
- 1.2. ICT: સંકલ્પના, ઘટકો અને વિકાસ
- 1.3. TPACK અને SAMRનો પરિચય
- 1.4. શિક્ષણ સુધારણામાં ટેકનોલોજીની ભૂમિકા (NEP 2020, ડિજિટલ ઇન્ડિયા પહેલ)

Unit 2 : શિક્ષક-શિક્ષણમાં ટેકનોલોજી સમન્વય

- 2.1. ડિજિટલ શિક્ષણશાસ્ત્ર અને મિશ્ર(blended) શિક્ષણ અભિગમો
- 2.2. શૈક્ષણિક યોજનાનાં મોડેલો: ADDIE, ASSURE
- 2.3. અધ્યયન-અધ્યાપન માટે ICT ઉપકરણો (મલ્ટીમીડિયા, સિમ્યુલેશન, વિષય-વિશિષ્ટ સાધનો)
- 2.4. મૂલ્યાંકન માટે ICT: ઇ-પોર્ટફોલિયો, ઓનલાઈન ક્વિઝ, રૂબ્રિક્સ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and Cos

COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	-	-	2	1	2	-	1	-	-	-	1.57	2	2	2	3	2.25
CO-2	2	2	2	-	-	3	3	2	2	-	1	-	2.1	2	3	2	2	2.25
Avg	2.5	2	2	-	2	2	2.5	2	1.5		1			2	2.5	2	2.5	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, અવલોકન, મિશ્રિત શિક્ષણ, ફ્લિપ વર્ગખંડ
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, મિશ્રિત શિક્ષણ, ફ્લિપ વર્ગખંડ

Assessment Method

	COs	Marks	Exam Component
--	-----	-------	----------------

			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation	COs	Marks	Exam Component		
30 Marks	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

1. Bates, A. W. (2019). Teaching in a digital age. Vancouver: BCcampus.
2. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge. Teachers College Record, 108(6), 1017–1054.
3. UNESCO. (2002). Information and communication technology in education. Paris: UNESCO.
4. Government of India. (2020). National Education Policy 2020. New Delhi: Ministry of Education.
5. Singh, R. K. (2024). Revolutionizing open schooling: A NEP-2020 perspective on ICT integration. Indian Journal of Educational Technology, 6(2), 408–419.
6. Sharma, R. (2018). ICT in education. New Delhi: PHI Learning.
7. पाण्डेय, आर. (2017). शैक्षिक प्रौद्योगिकी. आगरा: विनोद पुस्तक मंदिर।
8. सिंह, ए. (2021). शिक्षा में सूचना एवं संचार प्रौद्योगिकी. नई दिल्ली: एपीएच पब्लिशिंग।

Online Resources (Freely Available)

1. DIKSHA Portal: <https://diksha.gov.in>
2. SWAYAM: <https://swayam.gov.in>
3. e-Pathshala: <https://epathshala.nic.in>
4. NROER: <https://nroer.gov.in> Publication. Montreal.
5. National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.
6. Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India.
7. NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE).
8. NIPUN Bharat Mission Guidelines (2021). Ministry of Education, Government of India.
9. Montessori, M. (1964). The Montessori Method. Schocken Books.
10. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. Harvard University Press.
11. NCTE. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST).

Online Resources & Tools:

- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://diksha.gov.in>
- <https://nipunbharat.education.gov.in>
- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)																		
Semester- 3																		
Course Code 266510223045				Name of Course Inclusive Education (સમાવેશી શિક્ષણ)											વૈકલ્પિક			
Credit: 2				Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)											Teaching Hours: 30			
Course Outcomes (COs)																		
After completing this course, students will be able to																		
CO-1: સમાવેશી શિક્ષણની સંકલ્પના અને સિદ્ધાંતોનું વિશ્લેષણ કરે અને આધુનિક શૈક્ષણિક પરિસ્થિતિઓમાં તેની પ્રાસંગિકતા સમજાવે.																		
CO-2: સમાવેશમાં આવતાં અવરોધોની ઓળખ કરી તેમને દૂર કરવા માટે પગલાં યોજે અને સહજ ઉપલબ્ધ શૈક્ષણિક પર્યાવરણ વિકસાવવા માટે સમાવેશી શિક્ષણ પદ્ધતિઓ અને મૂલ્યાંકન વ્યૂહરચનાઓ બનાવે																		
Detailed Syllabus																		
Unit-1. સમાવેશી શિક્ષણનો પરિચય અને સમાવેશમાં અવરોધો - ઉપાયો																		
1.1. સમાવેશી શિક્ષણ: સંકલ્પના, સિદ્ધાંતો અને મૂલ્યો																		
1.2. અવરોધોની ઓળખ: ભૌતિક, સામાજિક અને અધ્યાપનશાસ્ત્રીય																		
1.3. ટેકનોલોજી સાથે સમાવેશી પ્રથાઓ: ડિજિટલ એક્સેસિબિલિટી																		
1.4. અવરોધોને દૂર કરવાના ઉપાયો અને પ્રવેશ સરળ બનાવવા માટેની વ્યૂહરચનાઓ																		
Unit-2. સમાવેશી શૈક્ષણિક પદ્ધતિઓ અને મૂલ્યાંકન વ્યૂહરચનાઓ																		
2.1. NEP-2020 RPWD-2016 ના સંદર્ભે સર્વજન માટેના શિક્ષણની સાર્વત્રિક યોજના અને મહત્વપૂર્ણ સૂચનો																		
2.2. ભિન્નીકૃત(Differentiated) શિક્ષણ: સંકલ્પના અને શિક્ષકની ભૂમિકા																		
2.3. સમાવેશી શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ																		
2.4. વિવિધ અધ્યેતાઓ માટે સંસ્થાગત સુધારા																		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	--	--	1	2	1	--	1	--	1	2	1.6	2	2	1	2	1.75
CO-2	1	2	1	--	2	2	1	2	1	1	1	2	1.5	2	2	1	2	1.75
Avg	2	2	0.5	--	1.5	2	1	1	1	0.5	1	2		2	2	1	2	
3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution																		
Teaching Pedagogy																		
CO-1 (Unit: 1)		● વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, ફ્લિપ વર્ગખંડ																
CO-2 (Unit: 2)		● વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, સેમિનાર																
Assessment Method																		

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component			
			Class Test	Assignment		Presentation
	CO-1	10	5	5		---
	CO-2	10	5	---		5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component			
	CO-1	15		સત્રાંત પરીક્ષા		
	CO-2	15				
References						
- પટેલ, એમ. એસ. (૨૦૧૯). અભ્યાસક્રમ અનુકૂળન અને સમાવેશી મૂલ્યાંકન પદ્ધતિઓ, અમદાવાદ: બી. એસ. શાહ પ્રકાશન. - વ્યાસ, જે. પી. (૨૦૧૪). વિશિષ્ટ બાળકોનું શિક્ષણ અને ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ. ગજાનન પુસ્તકાલય. - શાહ, બી. કે. (૨૦૧૬). સમાવેશી શિક્ષણ: સંકલ્પના અને પ્રવાહો, આદિત્ય પ્રકાશન. - સોલંકી, એસ. સી. (૨૦૧૮). વર્ગખંડ વ્યવહાર અને વૈવિધ્યતાનું સંચાલન, અનડા પ્રકાશન. - Loreman, T., Deppeler, J., & Harvey, D. (2011). Inclusive education: Supporting diversity in the classroom (2nd ed.). Routledge. - National Council of Educational Research and Training (NCERT). (2005). National curriculum framework. NCERT Publishing. - Smith, R. (2019). Principles of inclusive education. Oxford University Press. - UNESCO. (2020). Global education monitoring report 2020: Inclusion and education: All means all. UNESCO Publishing.						

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223046	Name of Course Lifelong Learning and Education (આજીવન અધ્યયન અને શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

CO-1: આજીવન અધ્યયનનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી શિક્ષકની ભૂમિકા સમજે

CO-2: આજીવન અધ્યયન માટેના અભ્યાસક્રમોના પ્રકાર, સિદ્ધાંતો અને પ્રયુક્તિઓ સમજે

Detailed Syllabus

Unit 1 : આજીવન અધ્યયન : સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ

- 1.1. આજીવન અધ્યયનની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ
- 1.2. આજીવન અધ્યયન સાથે સંબંધિત કેટલીક સંકલ્પનાઓ
- 1.3. શિક્ષણ, બિનવૈધિક શિક્ષણ, વૈધિક શિક્ષણ, સતત શિક્ષણ, આકસ્મિક શિક્ષણ, પ્રૌઢશિક્ષણ
- 1.4. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ ૨૦૨૦માં આજીવન અધ્યયન
- 1.5. આજીવન અધ્યયનમાં શિક્ષકની ભૂમિકા

Unit 2 : આજીવન અધ્યયન : સિદ્ધાંતો અને પ્રયુક્તિઓ

- 2.1. આજીવન અધ્યયન માટેના અભ્યાસક્રમોના પ્રકાર
- 2.2. આજીવન અધ્યયન માટેના સિદ્ધાંતો
- 2.3. આજીવન અધ્યયન માટેની પ્રયુક્તિઓ
- 2.4. આજીવન અધ્યયન માટેના ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મનો પરિચય : SWAYAM, DIKSHA

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3	2.25	1	3	3	2	2.25
CO-2	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3	2.25	1	3	3	2	2.25
Avg	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3		1	3	3	2	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, પેનલ ચર્ચા
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ

Assessment Method

Continuous	COs	Marks	Exam Component
-------------------	------------	--------------	-----------------------

Comprehensive Evaluation			Class Test	Assignment	Presentation
20 Marks	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation	COs	Marks	Exam Component		
30 Marks	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Aspin, D. N. (Ed.). (2012). *International handbook of lifelong learning*. Springer Netherlands.
- Crowther, J., & Sutherland, P. (Eds.). (2008). *Lifelong learning: Concepts and contexts*. Taylor & Francis.
- Gautam, V. (Ed.). (2018). *Lifelong learning: Seeking, meaning, relevance and self-renewal*. Concept Publishing Company Pvt. Ltd.
- Leicester, M., & Field, J. (Eds.). (2002). *Lifelong learning: Education across the lifespan*. Taylor & Francis.
- Morgan-Klein, B., Osborne, M. (2007). *The Concepts and Practices of Lifelong Learning*. United Kingdom: Taylor & Francis.
- Wang, Q., Wan, G., & Fantacone, D. (Eds.). (2025). *Lifelong learning: The education of the aging population*. Emerald Publishing Limited.
- Davies, W.K., Longworth, N. (2014). *Lifelong Learning*. United Kingdom: Taylor & Francis.

Program –M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

CourseCode 266510223047	Name of Course Equity and Diversity in Education (શિક્ષણમાં સમતા અને વિવિધતા)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: સમાવેશી શિક્ષણ સંદર્ભે સમતા, સમાનતા અને વિવિધતાના મૂળભૂત ખ્યાલોને સમજીને તેનું મહત્વ સમજે.
- CO-2: શિક્ષણમાં સમતા, સમાનતા અને વિવિધતાના સંદર્ભમાં સમાવેશી શિક્ષણ માટે પ્રાવધાન, શાળા અને શિક્ષકની ભૂમિકા તેમજ સર્જનાત્મક પગલાની સમજ કેળવશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : શિક્ષણમાં સમતા (Equity), સમાનતા અને વિવિધતાનો પરિચય

- 1.1. શિક્ષણમાં સમતા(Equity) અને સમાનતા (Equality): અર્થ અને તફાવત
- 1.2. શિક્ષણમાં સમતા અને સમાનતાનું મહત્વ, હેતુઓ અને તે અર્થે શૈક્ષણિક અવકાશ
- 1.3. શિક્ષણમાં અસમાનતા: કારણો (જાતિ, લિંગ, આર્થિક સ્થિતિ) અને તેને દૂર કરવા માટેના સર્જનાત્મક કાર્યો, પ્રવૃત્તિઓ કે વ્યવહાર(શાળા અને શિક્ષકની ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ),
- 1.4. શિક્ષણમાં સમતા અને સમાનતા માટે પ્રાવધાન: National Education Policy 2020ના સંદર્ભે સમાન શિક્ષણ માટેની નીતિઓ

Unit 2 : શિક્ષણમાં વિવિધતા (Diversity) અને સમાવેશ (Inclusion)

- 2.1. વિવિધતા નો અર્થ અને પ્રકારો (સાંસ્કૃતિક, ભાષાકીય, સામાજિક)
- 2.2. સમાવેશી શિક્ષણ (Inclusive Education) નો અર્થ, મહત્વ અને તે અર્થે શૈક્ષણિક અવકાશ
- 2.3. શિક્ષણમાં વિવિધતા: ભાષા, સંસ્કૃતિ, ધર્મ, લિંગ, આર્થિક સ્થિતિ, ક્ષમતા વગેરે અને તેને સંબંધિત ઉભી થતી સમસ્યાઓ અને નિવારણો, શાળા અને શિક્ષકની ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ.
- 2.4. સમાવેશી શિક્ષણ માટે પ્રાવધાન: National Education Policy 2020ના સંદર્ભમાં સમાવેશી શિક્ષણ માટેની ભલામણો, સમાવેશી શિક્ષણ અંતર્ગત થયેલ સંશોધનોનો અભ્યાસ અને તેનો સારાંશ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	2	3	2	1	1	2	1	1	2	1.92	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2	2.25	2	2	2	3	2.25
Avg	3	2.5	1.5	2	3	2	1.5	1.5	2	1	1.5	2		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, અતિથિ વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, જૂથ કાર્ય, ફ્લીપડ ક્લાસ, લઘુ સર્વે, ચિંતન સત્ર, શૈક્ષણિક રમતો, સંશોધન, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, અતિથિ વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલચર્ચા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Ministry of Human Resource Development. (2020). *National Education Policy 2020*. Government of India. ([NEP 2020 Official Document](#))
- Ministry of Human Resource Development. (2004, April). *Sarva Shiksha Abhiyan: A programme for universal elementary education—Manual for planning and appraisal*. Department of Elementary Education & Literacy

Online Resources & Tools:

- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>
- https://dsel.education.gov.in/sites/default/files/2019-05/Manual_Planning_and_Appraisal.pdf
- https://scert.delhi.gov.in/sites/default/files/SCERT/publication%2021-22/manual_on_inclusive_education_scert_11zon.pdf
- https://tripurauniv.ac.in/site//images/contentpdf/1711014202_a8a45185_3074_411e_b4d2_eaab099ab68c.pdf
- <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-03/Inclusive-Education.pdf>
- https://ncte.gov.in/oer/Forms/OERDocs/OERDoc/OERDoc_768_32904_11_08_2021.pdf
- https://cbseacademic.nic.in/web_material/Manuals/handbook-inclusive-education.pdf
- https://teachertaskforce.org/sites/default/files/2024-11/FCA%20%26%20TWB_Inclusive-Education-Manual_2023_accessible_20231124.pdf
- https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_Final_English_0.pdf

Program –M.Ed. (Master of Education)

Semester- 3

CourseCode 266510223048	Name of Course Language Education (ભાષા શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: ભાષા અને ભાષા શિક્ષણની સંકલ્પના, ઉદ્દેશ્ય, સૈદ્ધાંતિક દ્રષ્ટિકોણ અને ભાષા ગ્રહણની પ્રક્રિયા વર્ણવે.
- CO-2: ભાષા શિક્ષણના નવીન અધ્યાપન અભિગમો, ભાષા કૌશલ્યનું મહત્વ અને ICT ના ઉપયોગ વિશે સમજાવે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : ભાષા શિક્ષણની સૈદ્ધાંતિક પૃષ્ઠભૂમિ

- 1.1. ભાષા અને ભાષા શિક્ષણની સંકલ્પના અને ઉદ્દેશ્ય (NCF-SE 2023 ના સંદર્ભમાં)
- 1.2. ભાષા અધ્યાપનના સિદ્ધાંતો: પરિચય અને વિનિયોગ
 - 1.2.1 વ્યવહારવાદી સિદ્ધાંત (સ્કિનર)
 - 1.2.2 સંજ્ઞાનાત્મક સિદ્ધાંત (ચોમ્સ્કી)
 - 1.2.3 સામાજિક અંતઃક્રિયાવાદી સિદ્ધાંત (વાયગોત્સ્કી)
- 1.3. ભારતમાં બહુભાષીયતા અને ભાષા વૈવિધ્ય: વિભાવના અને અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં મહત્વ
- 1.4. ભારતમાં ભાષા નીતિ: વિભાવના, મુખ્ય ભલામણો અને શિક્ષકોની ભૂમિકા (NEP2020 ના સંદર્ભમાં)

Unit 2 : ભાષા અધ્યાપનશાસ્ત્ર, અભ્યાસક્રમ અને ICT

- 2.1. ભાષા શિક્ષણના અભિગમો અને પદ્ધતિઓ
 - 2.1.1 વ્યાકરણ અને અનુવાદ (GT) અભિગમ અને સંબંધિત પદ્ધતિઓ
 - 2.1.2 પ્રત્યાયન-આધારિત ભાષા શિક્ષણ (CLT) અભિગમ અને સંબંધિત પદ્ધતિઓ
 - 2.1.3 રચનાત્મક અને પ્રવૃત્તિ-આધારિત અભિગમ અને સંબંધિત પદ્ધતિઓ
- 2.2. ભાષા કૌશલ્યનું શિક્ષણ: વિભાવના, મહત્વ અને તેના વિકાસમાં ICTનો વિનિયોગ
- 2.3. અભ્યાસક્રમમાં ભાષા (LAC): અર્થ અને મહત્વ (વિષયવસ્તુ અને માધ્યમના વિશેષ અર્થમાં)
- 2.4. ભાષા શિક્ષણમાં ઉપયોગી ડિજિટલ ટૂલ્સનો પરિચય અને ઉપયોગ (Kahoot, Quizlet, YouTube & Podcasts, DIKSHA અને Shala Mitra App)

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO1	3	2	1	2	3	2	1	1	3	1	1	3	1.92	1	3	3	3	2.5
CO-2	3	3	1	2	3	2	1	3	3	1	2	3	2.25	1	3	3	2	2.25
Avg	3	2.5	1	2	3	2	1	2	3	1	1.5	3		1	3	3	2.5	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	• Lecture and Discussion, Socratic Seminar: Debate, Concept Mapping				
CO-2 (Unit: 2)	• Lecture and Discussion, Seminar, Assignment				
Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Mar ks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Mar ks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					
Brown, H. Douglas. (2007). <i>Principles of Language Learning and Teaching</i> (5th ed.). Pearson. Lightbown, P. M., & Spada, N. (2021). <i>How Languages are Learned</i> (5th ed.). Oxford University Press. Skinner, B. F. (1957). <i>Verbal Behavior</i>. New York: Appleton-Century-Crofts. Chomsky, Noam. (1965). <i>Aspects of the Theory of Syntax</i>. MIT Press. Vygotsky, L. S. (1978). <i>Mind in Society</i>. Harvard University Press. Bruner, Jerome. (1983). <i>Child’s Talk: Learning to Use Language</i>. Oxford University Press. Cummins, Jim. (2000). <i>Language, Power and Pedagogy</i>. Multilingual Matters. Ministry of Education, Government of India. (2020). <i>National Education Policy (NEP) 2020</i>. New Delhi. NCERT. (2023). <i>National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE) 2023</i>. New Delhi: NCERT. NCERT. (2006). <i>Position Paper: Teaching of Indian Languages</i>. National Focus Group. NCERT. (2005). <i>National Curriculum Framework (NCF) 2005</i>. NCERT. Meganathan, Ramanujam. Writings on multilingual classrooms and language pedagogy (NCERT publications). Agnihotri, R. K. (2007). <i>Multilinguality, Education and Harmony</i>. Orient Blackswan. Mohanty, Ajit K. (2009). <i>Multilingual Education: A Bridge Too Far?</i> Agnihotri, R. K., & Khanna, A. L. (Eds.). (1995). <i>English language teaching in India: Issues and innovations</i>. Sage Publications. Patil, Z. N., Choudhury, A. S., & Patil, S. P. (2012). <i>Innovations in English language teaching: Voices from the Indian classroom</i>. Orient Blackswan. Bhosale, S. (Ed.). (2020). <i>Hindi bhasha shikshan</i> [Hindi language teaching]. Rajkamal Prakashan. સફાયા, આર. (૧૯૯૦). <i>સંસ્કૃત શિક્ષણ</i>. ચંડીગઢ: હરિયાણા સાહિત્ય અકાદમી, . મિતલ , એસ. (૨૦૧૩). <i>સંસ્કૃત શિક્ષણ</i>. મેરઠ: આર લાલ બુક ડિપો. જોશી, ક. (1972). ગુજરાતી અધ્યાપનના સાંપ્રત પ્રવાહો (પ્રથમ આ.). અમદાવાદ : બાલગોવિંદ જૈન, મ. (1966). અન્ય ભાષાશિક્ષણ. આગરા: હિંદી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ રાવલ, ન.વી. (2007). માતૃભાષાનું અભિનવ અધ્યાપન . અમદાવાદ : નીરવ અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ					

Program – M.Ed. (Master of Education)		
Semester- 3		
Course Code 266510223049	Name of Course Mathematics education (ગણિત શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		
After completing this course, students will be able to		
CO-1:	વિદ્યાર્થીઓ NEP 2020 અને NCF-SE ના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગણિત શિક્ષણના તત્ત્વોને સમજે અને તેનો વિશ્લેષણ કરે, જેમાં તબક્કાવાર હેતુઓ, ક્ષમતા આધારિત શીખણ, ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા, ભારતીય ગણિતજ્ઞોના યોગદાન અને વ્યાવસાયિક સંસ્થાઓ સાથેનું સંકળાયેલાપણું સમાવિષ્ટ હોય.	
CO-2:	વિદ્યાર્થીઓ ગણિત શિક્ષણમાં યોગ્ય શિક્ષણ પદ્ધતિઓ, ICT સાધનો અને ક્ષમતા આધારિત મૂલ્યાંકન પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit 1 : NEP 2020 અને NCF-SE ના પરિપ્રેક્ષ્યમાં ગણિત શિક્ષણ		
1.1. ગણિત શિક્ષણનું સ્વરૂપ, વ્યાપ અને મહત્વ; ગણિતીય વિચારશક્તિનો વિકાસ (તર્ક, સમસ્યા નિરાકરણ અને નિર્ણય ક્ષમતા)		
1.2. શાળાના વિવિધ તબક્કાઓ મુજબ ગણિત શિક્ષણના હેતુઓ: આધારભૂત, તૈયારી, મધ્ય અને માધ્યમિક તબક્કા (NCF-SE અનુસાર)		
1.3. ક્ષમતા આધારિત અભ્યાસક્રમ અને શીખણ પ્રક્રિયા: અનુભૂતિમૂલક, રમત આધારિત અને પ્રવૃત્તિ આધારિત અભિગમો		
1.4. પરંપરાગત જ્ઞાનનું સંકલન તથા આર્યભટ, બ્રહ્મગુપ્ત, ભાસ્કરાચાર્ય (ભાસ્કર II), શ્રીનિવાસ રામાનુજન, પી.સી. વૈદ્ય અને પ્રોફ. એ. આર. રાવ જેવા ભારતીય ગણિતજ્ઞોના યોગદાનનો સમાવેશ		
Unit 2 : ગણિત શિક્ષણમાં શિક્ષણ પદ્ધતિ, ટેક્નોલોજી અને મૂલ્યાંકન		
2.1. આધુનિક શિક્ષણ પદ્ધતિઓ: રચનાવાદી, પૂછપરછ આધારિત, સમસ્યા ઉકેલ અને સહયોગાત્મક અભ્યાસ		
2.2. ગણિત શિક્ષણમાં ટેક્નોલોજી (ICT) નો ઉપયોગ: GeoGebra, ડિજિટલ સાધનો અને સ્માર્ટ વર્ગખંડ		
2.3. મૂલ્યાંકન અને પ્રતિબિંબિત અભ્યાસ: ક્ષમતા આધારિત મૂલ્યાંકન, રૂબ્રિક્સ, નિદાનાત્મક પરીક્ષણ, ક્રિયાત્મક સંશોધન અને પ્રતિબિંબિત શિક્ષણ		
2.4. The Association of Mathematics Teachers of India (AMTI) અને Gujarat Ganit Mandal (GGM) જેવી સંસ્થાઓની ભૂમિકા, સભ્ય બનવાની પ્રક્રિયા, તેમજ ગણિત વિષયક પરિષદો અને સેમિનારોનું આયોજન અને તેમાં ભાગીદારી		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
Avg	2.5	3	2	2	2.5	2	2	2	1.5	1.5	1	3	2.08	2	2	1.5	3	2.12

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy	
CO-1 (Unit: 1)	- ચર્ચાત્મક વ્યાખ્યાન - જૂથ ચર્ચા - કેસ આધારિત વિશ્લેષણ - પ્રતિબિંબિત અભ્યાસ
CO-2 (Unit: 2)	- સમસ્યા નિરાકરણ આધારિત અભ્યાસ - ICT સંકલિત શિક્ષણ - પ્રદર્શન પદ્ધતિ - પ્રાયોગિક અભ્યાસ

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References	
- Government of India. (2020). <i>National Education Policy 2020</i>. - NCERT. (2023). <i>National Curriculum Framework for School Education</i>. - Ernest, P. (1991). <i>The philosophy of mathematics education</i>. - Skemp, R. (1987). <i>The psychology of learning mathematics</i>. - Polya, G. (1957). <i>How to solve it</i>.	

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223050	Name of Course Art Education (કલા અને શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

CO-1: વિદ્યાર્થીઓમાં કલા શિક્ષણના પાયાના સિદ્ધાંતોની સમજ, સર્જનાત્મકતા અને કલાત્મક અભિવ્યક્તિ વિકાસાવે.

CO-2: વિદ્યાર્થીઓમાં વિવિધ કલાઓ પ્રત્યે રસ, સમજ અને સૌંદર્યબોધ વિકસાવે.

Detailed Syllabus

Unit 1: કલા શિક્ષણનો પરિચય અને પાયાના સિદ્ધાંતો

- 1.1. કલા શિક્ષણ: અર્થ અને મહત્વ, શિક્ષણમાં કલાનો સમન્વય(સર્જનાત્મકતા અને કલાત્મક અભિવ્યક્તિ)
- 1.2. કલાના વિવિધ સ્વરૂપો: લલિત કલાઓ (ચિત્રકલા, શિલ્પકલા, સંગીત) અને પ્રદર્શનકારી કલાઓ (નૃત્ય, નાટક) નો પરિચય.
- 1.3. ભારતીય કલાનો ઇતિહાસ: ભારતની પ્રાચીન ગુફા ચિત્રકલા (અજંતા-ઈલોરા)થી લઈ આધુનિક કલા શૈલીઓનો પરિચય.
- 1.4. વિવિધ કલાત્મક અભિવ્યક્તિઓ (કવિતા, વાર્તા, ચિત્રકલા, સંગીત, નૃત્ય)

Unit 2: શિક્ષણમાં કલાનો સમન્વય અને સર્જનાત્મકતા

- 2.1. પ્રવૃત્તિ આધારિત શિક્ષણ (Activity-based Learning): કોલાજ વર્ક, માટીકામ અને વેસ્ટમાંથી બેસ્ટ બનાવવાની પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા શિક્ષણ.
- 2.2. કલા અને અન્ય વિષયોનો આંતર-સંબંધ: ગણિત (ભૌમિતિક આકારો), વિજ્ઞાન (રંગોનું મિશ્રણ) અને ભાષા (વાર્તા ચિત્રણ) સાથે કલાને જોડીને શીખવવાની પદ્ધતિ.
- 2.3. પ્રાદેશિક લોકકલાઓનું મહત્વ: ગુજરાતની વિશિષ્ટ કલાઓ જેવી કે પીઠોરા પેઇન્ટિંગ, રોગન આર્ટ અને કચ્છી ભરતકામ દ્વારા સ્થાનિક સંસ્કૃતિનો પરિચય.
- 2.4. કલામાં મૂલ્યાંકન અને પ્રદર્શન: વિદ્યાર્થીઓની કલાત્મક પ્રગતિનું નિરીક્ષણ અને શાળામાં કલા પ્રદર્શનનું આયોજન.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
Avg	2.75	3	2.25	2.25	2.25	2.25	2	2.25	1.75	1.5	1.25	2.5		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy					
CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન				
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા				
Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					
Books: - ગુજરાત રાજ્ય પાઠ્યપુસ્તક મંડળ. (૨૦૨૦). કલા શિક્ષણ (શિક્ષકો માટેની માર્ગદર્શિકા). ગાંધીનગર: જી.સી.ઈ.આર.ટી. (GCERT). - શાહ, પી. (૨૦૧૫). ભારતીય લલિત કલાઓનો ઇતિહાસ. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. - જોષી, એચ. (૨૦૧૮). શિક્ષણમાં કલાનું મહત્વ અને પદ્ધતિઓ. રાજકોટ: પ્રવીણ પ્રકાશન. - પટેલ, આર. એમ. (૨૦૧૨). પ્રાથમિક શિક્ષણમાં કલા શિક્ષણ અને સર્જનાત્મકતા. અમદાવાદ: આદર્શ પ્રકાશન. - જી.સી.ઈ.આર.ટી. (GCERT). (૨૦૨૪). કલા-સેતુ: કલા સંકલિત શિક્ષણના પ્રયોગો. ગાંધીનગર: શિક્ષણ વિભાગ. - Govt. of India (2022). National Curriculum Framework for Foundational Stage (NCFFS) document - National Education Policy, 2020, Ministry of Education, India - Mohanty J. (1992) Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication. - National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi. - Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India. - NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE). - John Dewey (1934). Art as Experience. New York: Perigee Books - Elliot Eisner (2002). The Arts and the Creation of Mind. Yale University Press					
Online Resources & Tools: https://gcert.gujarat.gov.in https://www.education.gov.in https://ncert.nic.in https://ncte.gov.in					

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223051	Name of Course Physical Education (શારીરિક શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: વિદ્યાર્થીઓ શારીરિક શિક્ષણના મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને તેના તાત્વીક પાસાઓને સમજી અને શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં રમતગમતના કાર્યક્રમો, વાર્ષિક રમત ઉત્સવ અને ટૂર્નામેન્ટનું સફળ આયોજન કરતા શકે.
- CO-2: વિવિધ ફિટનેસ ટેસ્ટ દ્વારા ખેલાડીઓની ક્ષમતાનું વૈજ્ઞાનિક રીતે માપન અને મૂલ્યાંકન કરવાની પદ્ધતિઓ સમજવ અને વિદ્યાર્થીઓમાં નેતૃત્વ (Leadership), ખેલટિલી (Sportsmanship) અને શિસ્તના ગુણો વિકસાવવા..

Detailed Syllabus

Unit 1 : શારીરિક શિક્ષણનો પાયો અને આધુનિક ખ્યાલ

- 1.1. શારીરિક શિક્ષણનો અર્થ, વ્યાખ્યા અને કાર્યક્ષેત્ર.
- 1.2. શારીરિક શિક્ષણના જૈવિક પાયા: આનુવંશિકતા અને પર્યાવરણની અસર.
- 1.3. ભારતમાં શારીરિક શિક્ષણનો ઇતિહાસ અને વિકાસ (સ્વતંત્રતા પૂર્વે અને પછી).
- 1.4. આધુનિક ઓલિમ્પિક ચળવળ: આદર્શો અને શિક્ષણમાં તેનું મહત્વ

Unit 2 : શરીર વિજ્ઞાન અને વ્યાયામની અસરો

- 2.1. કસરત અને રમતગમત દરમિયાન શરીરના વિવિધ તંત્રો પર થતી અસરો (સ્નાયુતંત્ર, રુધિરાભિસરણ તંત્ર અને શ્વસનતંત્ર).
- 2.2. એનાટોમી અને ફિઝિયોલોજી: વ્યાયામ અને સ્વાસ્થ્ય વચ્ચેનો સંબંધ.
- 2.3. રમતગમત દરમિયાન થતી ઇજાઓ અને પ્રાથમિક સારવાર (First Aid).
- 2.4. પોષણ અને રમતગમત: સંતુલિત આહાર અને ખેલાડીઓ માટે ડાયેટ પ્લાનિંગ.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	AVE	1	2	3	4	AVG
CO-1	3	2	3	1	2	3	2	3	2	2	3	2	2.33	3	2	3	1	4.50
CO-2	2	3	3	2	3	2	2	2	3	3	2	3	2.50	2	3	3	2	5.0
Avg	2.5	2.5	3	1.5	2.5	2.5	2	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.41	2.5	2.5	3	1.5	4.75

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, પ્રાયોગિક
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	---
	CO-2	10	5	---	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					

Books:

- રાહોડ, અ. (૨૦૧૫). શારીરિક શિક્ષણના પાયા. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- આલા, જે. એસ. (૨૦૧૮). શારીરિક શિક્ષણ અને રમતગમતમાં માપન અને મૂલ્યાંકન. ગજાનન પુસ્તકાલય.
- યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. (૨૦૨૦). શરીર વિજ્ઞાન અને વ્યાયામની અસરો. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત.
- પાઠક, આર. કે. (૨૦૧૭). શારીરિક શિક્ષણનું સંગઠન અને વહીવટ. અક્ષર પબ્લિકેશન.
- કમલેશ, એમ. એલ. (૨૦૧૬). શારીરિક શિક્ષણ કા ઈતિહાસ એવં સિક્રાંત. સ્પોર્ટ્સ પબ્લિકેશન.
- સિંહ, શ. ના. (૨૦૧૮). શારીરિક શિક્ષણ એવં ખેલ મનોવિજ્ઞાન. ખેલ સાહિત્ય કેન્દ્ર.
- શર્મા, જે. પી. (૨૦૧૪). શારીરિક શિક્ષણ મેં શિક્ષણ પદ્ધતિયાં. લિટલ ફ્લાવર પબ્લિકેશન.
- સ્વામી રામદેવ. (૨૦૨૧). યોગ વિજ્ઞાન. પતંજલિ યોગપીઠ પ્રકાશન.
- Singh, H. (1991). *Sports training: Principles and practices*. D.V.S. Publications.
- Morrow, J. R., Jr. (2015). *Measurement and evaluation in human performance* (5th ed.). Human Kinetics.
- Uppal, A. K. (2004). *Anatomy and physiology for physical education and sports*. Friends Publications.
- Wuest, D. A., & Fisette, J. L. (2021). *Foundations of physical education, exercise science, and sport* (20th ed.). McGraw-Hill Education.
- Ministry of Education. (2020). *National Education Policy 2020*. Government of India.

Program – M.Ed. (Master of Education)																		
Semester- 3																		
Course Code 266510223052				Name of Course Yoga Education (યોગનું શિક્ષણ)										Elective				
Credit: 2				Teaching Scheme: Theory (15) - Practical (30)										Teaching Hours: 45				
Course Outcomes (COs)																		
After completing this course, students will be able to																		
CO-1: યોગનો અર્થ, પરિભાષા, પરિચય, ઐતિહાસિક વિકાસ તેમજ પતંજલિના યોગસૂત્રોમાં વર્ણવેલ અષ્ટાંગ યોગના પ્રથમ ચાર અંગોનું વિશ્લેષણ કરી દૈનિક જીવન જાળવવામાં તેની ભૂમિકા સમજાવે.																		
CO-2: પ્રાણાયામ, આસન અને આરામ તકનીકો સહિતના પસંદગીયુક્ત યોગાભ્યાસોનું પ્રદર્શન કરે અને શારીરિક તંદુરસ્તી તથા માનસિક સુખાકારી માટે તેનો ઉપયોગ કરે.																		
Detailed Syllabus																		
Unit-1 યોગનું તત્ત્વજ્ઞાન અને અષ્ટાંગ યોગ																		
1.1. યોગનો પરિચય : અર્થ અને ઐતિહાસિક વિકાસ																		
1.2. પતંજલિ યોગસૂત્રનો અષ્ટાંગ યોગનો પરિચય																		
1.3. યોગ અને સર્વાંગી વિકાસ																		
1.4. NEP 2020 અને યોગશિક્ષણ																		
Unit-2 યોગનાં પ્રયોગાત્મક આધુનિક પરિમાણો																		
2.1. આસન અને પ્રાણાયાન શૈક્ષણિક પ્રયોગ																		
2.2. ધ્યાન અને માનસિક સુખાકારી																		
2.3. યોગ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ અને આયોજન																		
2.4. યોગ જીવનશૈલી અને આધુનિક																		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
CO s	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	1	2	2	1	2	3	2.17	3	2	2	3	2.50
CO-2	2	2	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2.25	3	3	3	2	2.75
Avg	2.50	2.50	2.50	2.50	2.50	2.00	2.00	2.00	2.00	1.50	2.00	2.50	2.21	3.00	2.50	2.50	2.50	2.63

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy	
CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, ફિલ્ડ વર્ગખંડ
CO-2 (Unit: 2)	નિદર્શન, વર્કશોપ, સેમિનાર

Assessment Method						
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component			
			Class Test	Assignment		Presentation
	CO-1	10	5	5		---
	CO-2	10	5	---		5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks		Exam Component		
	CO-1	15		સત્રાંત પરીક્ષા		
	CO-2	15				
References						

Books:

- Ramdev, Swami (2004). યોગ સાધના એવં યોગ ચિકિત્સા રહસ્ય. Divya Prakashan.
- Gharote, M.L. (2007). Pranayam-The Science of Breath. Lonavala Yoga Institute.
- Bhargava, G.M. (2018). Yoga Education. Sports Publication.
- Pramanik, T. (2019). Yog Shiksha. Sports Publication.
- Khatri, H.L. (2017). સ્વાસ્થ્ય, યોગ એવં શારીરિક શિક્ષા કે મૂલભૂત આધાર. Paragon International Publication.
- Web Resources:
- <https://youtube.com/playlist?list=PLUpkve4ZZMbtESGxOfjKk1VQZ1BvJZGj&si=jDXO8cTzEBc5-rTp>
- ભાર્ગવ, જી. એમ. (2018). યોગ શિક્ષા. સ્પોર્ટ્સ પબ્લિકેશન।
- પ્રામાણિક, ટી. (2019). યોગ શિક્ષા. સ્પોર્ટ્સ પબ્લિકેશન।
- ખત્રી, એચ. એલ. (2017). સ્વાસ્થ્ય, યોગ એવં શારીરિક શિક્ષા કે મૂલભૂત આધાર. પૈરાગન ઇન્ટરનેશનલ પબ્લિકેશન।
- વિવેકાનંદ, સ્વામી. (2010). કર્મયોગ, ભક્તિયોગ, રાજયોગ, જ્ઞાનયોગ (ગુજરાતી આવૃત્તિ). ગુજરાતી બુક્સ।
- રંગરેજ, જહાનારા. (2018). યોગ અને રમતગમત શિક્ષણ. અક્ષર પબ્લિકેશન।
- સરન, રાનુ. (2016). ચાલો યોગ શીખીએ. ડાયમંડ બુક્સ।
- અરવિંદ, શ્રી. (2015). યોગ પર દીપ્તિઓ (ગુજરાતી અનુવાદ). શ્રી અરવિંદ આશ્રમ પ્રકાશન।
- અરવિંદ, શ્રી. (2015). યોગસાધનાના પાયા (ગુજરાતી અનુવાદ). શ્રી અરવિંદ આશ્રમ પ્રકાશન।

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223053	Name of Course Social Science Education (સામાજિક વિજ્ઞાનનું શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30
Course Outcomes (COs)		

After completing this course, students will be able to

- CO-1 સામાજિક વિજ્ઞાનનો અર્થ, શિક્ષણના હેતુઓ અને મૂલ્યોનો પરિચય મેળવે.
- CO-2 શિક્ષણપદ્ધતિઓ અને અભિગમો વિશે જ્ઞાન શૈક્ષણિક આયોજન અને પાઠ આયોજનની કળા વિદ્યાર્થીઓમાં સામાજિક જાગૃતિ અને જવાબદારી વિકસાવવી.

Detailed Syllabus

- Unit 1 : સામાજિક વિજ્ઞાન અધ્યાપનનો વ્યાપક દૃષ્ટિકોણ અને તેને અનુરૂપ કૌશલ્યોનો વિકાસ**
- 1.1. સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણનું વૈશ્વિક નાગરિક તૈયાર કરવામાં તેમજ સમાજના વિકાસમાં યોગદાન
 - 1.2. સામાજિક વિજ્ઞાન અધ્યાપન સંદર્ભે NEP ૨૦૨૦ અને NCF-SE ૨૦૨૩માં પ્રદર્શિત દૃષ્ટિકોણ, સામાજિક વિજ્ઞાન અધ્યાપન અર્થે થયેલ સંશોધનો અને તેનો સારાંશ
 - 1.3. સામાજિક વિજ્ઞાન અભ્યાસના કારકિર્દી અવકાશો અને સફળ વ્યક્તિઓ
 - 1.4. સામાજિક વિજ્ઞાનનું મૂલ્યલક્ષી શિક્ષણ તેમજ તે અનુરૂપ આવશ્યક કૌશલ્યો : વિભાવના, સામાજિક વિજ્ઞાનના અધ્યાપનને મૂલ્યલક્ષી બનાવવા માટેના શૈક્ષણિક અવકાશનું સર્જન કરવું (મૂલ્યલક્ષી પાઠ આયોજન તૈયાર કરવું, મૂલ્યલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ તેમજ મૂલ્યલક્ષી મૂલ્યાંકન
- Unit 2 : સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણને પ્રભાવી બનાવવા માટેની પદ્ધતિઓ, પ્રયુક્તિઓ અને પાઠ આયોજન**
- 2.1. સામાજિક વિજ્ઞાન વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ :આધારપદ્ધતિ, નાટ્યીકરણપદ્ધતિ, પ્રોજેક્ટપદ્ધતિ, પ્રાદેશિકપદ્ધતિ, જ્યુરિસ્પ્રુડેન્શિયલ પદ્ધતિ, જર્ની પદ્ધતિ, પ્રયુક્તિઓ :કથન-ચર્યા, ઉદાહરણ, સમસ્યા ઉકેલ
 - 2.2. સામાજિક વિજ્ઞાન અધ્યાપન માટે પાઠ આયોજન અને પ્રવૃત્તિ આયોજન :સામાજિક વિજ્ઞાનના જ્ઞાનાત્મક, ભાવનાત્મક અને કૌશલ્ય આધારિત હેતુઓ તેમજ તે હેતુ સિદ્ધિ અર્થે સંબંધિત વિષયાંગના અધ્યાપન માટેની પ્રવૃત્તિઓ, હેતુલક્ષીપાઠ, એકમપાઠ, પ્રવૃત્તિસમવાય પાઠ, લોકશિક્ષણના પાઠ, મૂલ્ય શિક્ષણ આધારિત પાઠ તેમજ પાઠ આયોજનની અસરકારકતા ચકાસણીના આયામ
 - 2.3. સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણનાં સાધનો :સામાજિક વિજ્ઞાનના વિવિધ વિષયાંગ અનુરૂપ નકશા, ચાર્ટ, મોડેલ અને ડિજિટલ સાધનોનો ઉપયોગ
 - 2.4. સામાજિક વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ટેક્નોલોજી (ICT) નો ઉપયોગ: ગૂગલ ક્લાસ, ગૂગલ ફોર્મ, નિયરપોડ, ઓન લાઇન પ્લેટફોર્મ્સ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and Cos																		
COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	1	2	1	0	1	2	0	0	2	1.25	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	2	3	1	2	2	2	3	2	2	1	2	2.08	2	3	2	3	2.50
Avg	3	2	2	1	2	1.5	1	2	2	1	0.5	2		2.5	2.5	1.75	2.75	2.38
3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution																		
Teaching Pedagogy																		
CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન, પેનલચર્ચા, કથનચર્ચા, સેમિનાર, અતિથિ વ્યાખ્યાન, જૂથ ચર્ચા, પિયર લર્નિંગ																	
CO-2 (Unit: 2)	• જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્ચા, નિદર્શન, કાર્યશાળા, ઈ-લર્નિંગ																	
Assessment Method																		
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component															
			Class Test				Assignment				Presentation							
	CO-1	10	5				5				--							
	CO-2	10	5				--				5							
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component															
	CO-1	15	Term End Examination															
	CO-2	15																
References																		
Books:																		
- NCERT Social Science Textbooks - B.Ed. Social Science Teaching Method Books - ICT in Education Resources - Government of India. (2020). <i>National education policy 2020</i>. Ministry of Education. - Ministry of Education. (2020). <i>Policy documents and implementation reports</i>. - National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi. - Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. - NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE). - NCTE. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST). - પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીયશિક્ષણનોઈતિહાસ : એકઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહપ્રકાશન - અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીનભારતમાંશિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાતયુનિવર્સિટીપ્રકાશન																		
Online Resources & Tools:																		
https://education.gov.in https://ncert.nic.in https://ncte.gov.in																		

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223054	Name of Course Science Education (વિજ્ઞાન શિક્ષણ)	Elective
Credit: 2	Teaching Scheme: Theory (15) - Practical (30)	Teaching Hours: 45

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

CO-1: વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ઊંડાણપૂર્વકની સંકલ્પનાત્મક સમજ વિકસાવે.

CO-2: ICT અને વર્ચ્યુઅલ સાધનોની સ્પષ્ટ સમજ પ્રાપ્ત કરી તેનો શિક્ષણમાં અસરકારક ઉપયોગ કરે.

Detailed Syllabus

Unit-1. વિજ્ઞાન શિક્ષણ: તાત્વિક, જ્ઞાનાત્મક અને સંકલ્પનાત્મક આધારો

- 1.1. વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાનનો અર્થ અને પ્રકૃતિ: વિજ્ઞાનમાં હકીકત, ખ્યાલ, સિદ્ધાંત અને નિયમો વચ્ચેનો તફાવત, વૈજ્ઞાનિક ખ્યાલોની પ્રકૃતિ: અમૂર્તતા, કમિકતા અને આંતરસંબંધિતતા, વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાનનું સર્જન, પ્રમાણભૂતતા અને સુધારણા
- 1.2. વિજ્ઞાન શિક્ષણનું તત્વજ્ઞાન અને જ્ઞાનમીમાંસા: વિજ્ઞાનની પ્રકૃતિ, મુખ્ય દાર્શનિક દ્રષ્ટિકોણ (હકારાત્મકવાદ સંરચનાવાદ, વાસ્તવિકતાવાદ)
- 1.3. વિજ્ઞાનમાં પરિવર્તન અને તેમના અધ્યાપનશાસ્ત્રના ફલિતાર્થો: થોમસ કુહનનો વૈજ્ઞાનિક ક્રાંતિ અને પરિવર્તનનો ખ્યાલ, કાર્લ પોપરનો ખોટાપણાનો સિદ્ધાંત અને વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં તેની ભૂમિકા
- 1.4. સંકલ્પનાની રચના અને ખ્યાલાત્મક સમજ વિકસાવવા માટેની પદ્ધતિઓ: સંકલ્પના મેપિંગ, પૂછપરછ-આધારિત શિક્ષણ, સમસ્યા-ઉકેલ પદ્ધતિ, પ્રયોગ અને હેન્ડસ-ઓન પ્રવૃત્તિઓ

Unit-2 વિજ્ઞાનમાં શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી

- 2.1. વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ: વિજ્ઞાન શિક્ષણમાં સિમ્યુલેશન, વર્ચ્યુઅલ પ્રયોગશાળાના લક્ષણો અને ફાયદા
- 2.2. સાધનો અને સંસાધનો: સ્માર્ટ બોર્ડ, મલ્ટીમીડિયા પ્રેઝન્ટેશન, શૈક્ષણિક સોફ્ટવેર, ઓનલાઈન પ્લેટફોર્મ અને MOOCs
- 2.3. એકીકરણ મોડલ: TPACK મોડેલ , SAMR મોડેલ
- 2.4. ટેકનોલોજી આધારિત પાઠ્યોજનની રચના

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

CO s	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	--	--	1	1	1	--	1	--	1	2	1.5	2	1	1	2	1.5
CO-2	1	2	1	--	2	2	1	2	1	1	1	2	1.5	2	2	1	1	1.5
Avg	2	2	0.5	--	1.5	1.5	1	1	1	0.5	1	2		2	1.5	1	1.5	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy						
CO-1 (Unit: 1)	● વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, પ્રાયોગિક કાર્ય					
CO-2 (Unit: 2)	● વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, સ્વઅધ્યયન, સેમિનાર, પ્રેજન્ટેશન					
Assessment Method						
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks		Exam Component		
			Class Test	Assignment		Presentation
	CO-1	10	5	5		---
	CO-2	10	5	---		5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks		Exam Component		
	CO-1	15		સત્રાંત પરીક્ષા		
	CO-2	15				
References						
- કુંડુ, સી. એલ. (2015). વિજ્ઞાન શિક્ષણની પદ્ધતિઓ. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. - જોષી, એ. (2021). શિક્ષણમાં માહિતી અને સંચાર તકનીક. અક્ષર પ્રકાશન. - પટેલ, વી. જી. (2022). અભ્યાસક્રમ વિકાસ અને નવીનતાના પ્રવાહો. બી. એસ. શાહ પ્રકાશન - અગ્રવાલ, આર. (2007). વિજ્ઞાન શિક્ષણ, નેહા પુસ્તક કેન્દ્ર, નई दिल्ली - પાન્ડે, એસ. કે. (1995). વિજ્ઞાન શિક્ષણ, વાણી પ્રકાશન, દરિયાગંજ, દિલ્હી - Waddington (Ed). (1984). Teaching School Chemistry, Sterling Publishers Ltd., New Delhi - Yashpal. (2004). Methods of Teaching, Sanjay Prakashan, New Delhi - Matthews, M. R. (1994). Science Teaching, Routledge Publication, London - Ministry of Education. (2020). National education policy 2020. Government of India. - NCERT. (2023). National curriculum framework for school education (NCF-SE). National Council of Educational Research and Training. - Rao, D. B. (Ed) (2001). Science and Technology Education for all, Discovery Publishing house, New Delhi						

Program –M.Ed. (Master of Education)

Semester- 3

CourseCode 266510223055	Name of Course Vocational Education (વ્યાવસાયિક શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: વ્યાવસાયિક શિક્ષણનો અર્થ, વ્યાખ્યા, હેતુઓ તેમજ તેના મહત્વની સમજ કેળવશે તથા વ્યાવસાયિક શિક્ષણની પરિસ્થિતિથી અવગત થશે.
- CO-2: વ્યાવસાયિક શિક્ષણની યોજના અને અમલીકરણની સમજ કેળવશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : વ્યાવસાયિક શિક્ષણનો પરિચય અને મહત્વ

- 1.1. વ્યાવસાયિક શિક્ષણ: અર્થ, વ્યાખ્યા અને હેતુઓ
- 1.2. વ્યાવસાયિક શિક્ષણ: લક્ષણો, મહત્વ અને જરૂરિયાત
- 1.3. સામાન્ય શિક્ષણ અને વ્યાવસાયિક શિક્ષણ વચ્ચેનો તફાવત.
- 1.4. NEP ૨૦૨૦ અને NCF-SE ૨૦૨૩માં પ્રદર્શિત વ્યવસાયિક શિક્ષણ અંગેના વિચાર, ભારતમાં વ્યાવસાયિક શિક્ષણનો વિકાસ, શાળામાં વ્યાવસાયિક શિક્ષણ માટે થતી પ્રવૃત્તિઓ

Unit 2 : વ્યાવસાયિક શિક્ષણની યોજના અને અમલીકરણ

- 2.1. વ્યાવસાયિક શિક્ષણના પ્રકારો
- 2.2. વ્યાવસાયિક શિક્ષણમાં પડકારો અને તે અર્થે સર્જનાત્મક ઉપાયો
- 2.3. વિદ્યાર્થીઓમાં વ્યાવસાયિક અભિગમનો વિકાસ કરવા માટેની પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યો (વ્યાવસાયિક શિક્ષણ માટે શાળા અને શિક્ષકની ભૂમિકા), વ્યાવસાયિક શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન પદ્ધતિ
- 2.4. અભ્યાસના પ્રવાહ આધારિત વિભિન્ન વ્યવસાયોની સામાન્ય સમજ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	1	2	2	1	1	2	1	1	2	1.67	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2.33	2	3	2	3	2.50
Avg	3	2.75	2.25	2	2.25	2.25	1.75	2.25	2.50	2.00	1.75	2.25		2.5	2.5	1.75	2.75	2.38

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, અતિશિ વ્યાખ્યાન, સંશોધન, સ્વ અધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	જૂથ કાર્ય, કાર્યશાળા, ઈ-લર્નિંગ, બ્રેઈન સ્ટોર્મીંગ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Ministry of Skill Development and Entrepreneurship – Skill Development Policies
- National Skill Development Corporation – Training Manuals
- John Dewey – *Democracy and Education* (education philosophy)

Online Resources & Tools:

- <https://education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>
- શિક્ષણ - Gujarati Vishwakosh – ગુજરાતી વિશ્વકોશ
- [IJCRTU020088.pdf](#)
- https://ncert.nic.in/pdf/cncl/pdf/Handbook_for_the_Implementation_of_Vocational_Education.pdf
- [1753783714_Handbook_for_Key_Functionaries_on_Vocational_Education_\(with_Reference_to_NEP_2020_and_NCF-SE_2023\).pdf](#) (psscive.ac.in)
- <https://cbseacademic.nic.in/skill-education-books.html>
- <https://ncert.nic.in/vocational.php>
- <https://cbseacademic.nic.in/skill-education-curriculum.html>
- <https://www.inspirajournals.com/uploads/Issues/643333158.pdf>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 3

Course Code 266510223056	Name of Course Commerce Education (વાણિજ્ય શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: વિદ્યાર્થીઓ કોમર્સના સ્વરૂપ, વ્યાપ અને આધુનિક યુગમાં તેના મહત્વ અને કોમર્સ શિક્ષણને લગતી રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિઓ અને વર્તમાન પદ્ધતિઓનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરી શકશે.
- CO-2: વિદ્યાર્થીઓ કોમર્સ શિક્ષણના અભ્યાસક્રમ વિકાસના વિવિધ તબક્કાઓ, રચનાવાદી (Constructivist), સમસ્યા નિવારણ (Problem Solving) અને નિરીક્ષણ જેવા આધુનિક અભિગમોનો વર્ગખંડમાં પ્રભાવી ઉપયોગ વિશે શીખશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : કોમર્સ શિક્ષણની સૈદ્ધાંતિક અને ઐતિહાસિક સમજ

- 1.1. કોમર્સ અભ્યાસનો પરિચય: કોમર્સનું સ્વરૂપ, વ્યાપ, અને મહત્વ
- 1.2. કોમર્સ દાર્શનિક અને ઐતિહાસિક અને વ્યાવસાયિક સંદર્ભોની શોધ કરવી.
- 1.3. કોમર્સ શિક્ષણ નીતિ અને અભ્યાસ: કોમર્સ શિક્ષણમાં નીતિઓ, કોમર્સ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ
- 1.4. કોમર્સ શિક્ષણમાં ક્ષમતા-આધારિત અભિગમો

Unit 2 : એકમ 2: કોમર્સ શિક્ષણના નવીન આયામ

- 2.1. કોમર્સનું અન્ય વિષય સાથે અનુબંધ: વિજ્ઞાન, ગણિત, ટેકનોલોજી, વાણિજ્ય વ્યવસ્થાપન
- 2.2. કોમર્સ શિક્ષણ અભ્યાસક્રમ વિકાસના તબક્કા, અભ્યાસક્રમ અમલીકરણના તબક્કા, કોમર્સ શિક્ષણમાં પડકારો અને તેને દૂર કરવાના ઉપાય
- 2.3. કોમર્સ શિક્ષણના અભિગમો: રચનાવાદી અભિગમ, નિરીક્ષણ અભિગમ, સમસ્યા નિવારણ અભિગમ, વ્યૂહરચનાત્મક અભિગમ
- 2.4. કોમર્સ શિક્ષણમાં મૂલ્યાંકન: સતત અને સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન, અવલોકન, રેટિંગ સ્કેલ, મુલાકાત પદ્ધતિ, પ્રદર્શન નિદર્શન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

CO s	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	2	2	2	3	1	1	1	3	1	1.80	3	2	1	2	2.0
CO-2	3	3	3	2	1	2	3	2	2	2	3	1	2.25	3	3	3	2	2.75
Avg	3	2.5	2	2	1.5	2	3	1.5	1.5	1.5	3	1	2.05	3	2.5	2	2	3.38

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy					
CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, પ્રાયોગિક				
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા				
Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	-----
	CO-2	10	5	-----	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					
Books: - Patel, G. S., & Others. (n.d.). <i>Vanijyanu adhyapanshashstra</i> [Pedagogy of commerce]. Anada Prakashan. - Shah, B. C. (n.d.). <i>Vanijya shikshan</i> [Commerce education]. B. S. Shah Prakashan. - Desai, K. G. (n.d.). <i>Shikhshanna darshanik ane samajik paya</i> [Philosophical and social foundations of education]. University Granth Nirman Board. - Maiyani, J. P. (n.d.). <i>Shaikshanik mapan ane mulyankan</i> [Educational measurement and evaluation]. University Granth Nirman Board. - Raval, N. V. (n.d.). <i>Abhyaskram ane adhyapan</i> [Curriculum and teaching]. Anada Prakashan. - Aggarwal, J. C. (n.d.). <i>Teaching of commerce: A practical approach</i>. Vikas Publishing House. - Rao, S. (n.d.). <i>Teaching of commerce</i>. Anmol Publications. - Singh, Y. K., & Sharma, M. P. (n.d.). <i>Methods and techniques of teaching commerce</i>. [Publisher Name Needed]. - Taba, H. (1962). <i>Curriculum development: Theory and practice</i>. Harcourt, Brace & World. - Tomar, S. (n.d.). <i>New directions in commerce education</i>. Anmol Publications. - Ministry of Education. (2020). <i>National Education Policy 2020</i>. Government of India._ https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/NEP_Final_English_0.pdf - National Council for Teacher Education. (n.d.). <i>National curriculum framework for teacher education</i>. https://ncte.gov.in - National Council of Educational Research and Training. (n.d.). <i>Curriculum frameworks for social sciences and vocational education</i>. https://ncert.nic.in - e-PG Pathshala. (n.d.). <i>Commerce education modules</i>. University Grants Commission._ https://epgp.inflibnet.ac.in/					

Program – M.Ed. Semester- 3		
Course Code	Name of Subject	Compulsory
	Craft-Cum-Community life-3 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-3)	
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (60)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	ચરવડા કાંતણ કૌશલ્યની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે તેમ જ ચરવડા કાંતણ કૌશલ્યની તાલીમમાં પોતાનું યોગદાન આપે.	
CO-2:	વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવનના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવનના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. ચરવડા કાંતણ અને કાંતણ કૌશલ્યની તાલીમનું વ્યવસ્થાપન		
- કાંતણ સાથે કાંતણ કૌશલ્યની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - ચરવડા રેટિયાના ભાગોની ઓળખ, ગોઠવણી અને તેનાં જાળવણીની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - કાંતણ માટે જરૂરી સાધન-સામગ્રીની ઓળખ, ગોઠવણી અને તેનાં જાળવણીની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - કાંતણ દરમિયાનની યોગ્ય બેઠકની સ્થિતિ અને શરીરનાં અંગોનું હલનચલન સંબંધી તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - કાંતેલ સૂતરના તાર ફાળકા પર ઉતારવા અને આંટી બનાવવાની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - કાંતણ માટે જરૂરી કાચોમાલ અને સાધનસામગ્રી સજ્જતા અંગેની તાલીમનું આયોજન અને સંચાલન કરે - કાંતણ કૌશલ્ય તાલીમનાં વ્યવસ્થાપનમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો		
Unit-2. સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ અને સમૂહજીવન		
- વર્ગખંડ શિક્ષણમાં નિયમિતતા અને સહભાગિતા - વિભાગ દ્વારા આયોજિત સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : અભિમુખતા શિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક/સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાત કાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા - પ્રાર્થના સભામાં ભાગીદારી - પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીતગાન કૌશલ્યની કસોટી - Mentor Group / હોમરૂમ(ઘરનો ઓરડો)જૂથની પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : જૂથની બેઠકોમાં નિયમિતતા, જૂથ દ્વારા આયોજિત રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ, પરસ્પરનાં કાર્યોમાં મદદ, જૂથના સભ્યો સાથેનો ઘરોબો વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા - રમત-ગમત, સ્વચ્છતા અને સ્વાસ્થ્ય સેવા, સમાજસેવા અને પર્યાવરણીય પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	---	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.5	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

			Exam Component	
			Oral Test	Practical
	CO-1	10	5	5
	CO-2	10	5	5
	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15		
	CO-2	15		

References

Books:

- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- મહેતા, બબ્બલભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો.

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code 266510223057	Name of Course Literature, Art and Aesthetics in Education (શિક્ષણમાં સાહિત્ય, કલા અને સૌંદર્યશાસ્ત્ર)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: શિક્ષણમાં સાહિત્ય, કલા અને સૌંદર્યશાસ્ત્રના મૂળભૂત તત્વો, મહત્વ અને શૈક્ષણિક પરિપ્રેક્ષ્યની સમજ વિકસાવે.
- CO-2: શૈક્ષણિક પ્રક્રિયામાં કલા અને સાહિત્યના એકીકરણ દ્વારા સર્જનાત્મકતા, કલ્પનાશક્તિ અને સૌંદર્યશાસ્ત્રની સમજ વિકસાવે.

Detailed Syllabus

Unit 1: સાહિત્ય, કલા અને સૌંદર્યશાસ્ત્ર

- 1.1. સાહિત્યનો પરિચય: અર્થ , તેના વિવિધ પ્રકારો (ગદ્ય અને પદ્ય) અને શિક્ષણમાં સાહિત્યની ભૂમિકા.
- 1.2. કલાના વિવિધ સ્વરૂપો: લલિત કલાઓ (ચિત્રકલા, શિલ્પકલા, સંગીત) અને પ્રદર્શનકારી કલાઓ (નૃત્ય, નાટક) નો પરિચય.
- 1.3. સૌંદર્યશાસ્ત્રનો ખ્યાલ: પશ્ચિમી અને ભારતીય દ્રષ્ટિકોણ (રસ નિષ્પત્તિ, આનંદ)
- 1.4. વિવિધ કલાત્મક અભિવ્યક્તિઓ (કવિતા, વાર્તા, ચિત્રકલા, સંગીત, નૃત્ય)

Unit 2: શિક્ષણમાં કલા અને સાહિત્યનો સમન્વય

- 2.1. કલા આધારિત શિક્ષણનો અર્થ અને મહત્વ
- 2.2. શૈક્ષણિક પ્રક્રિયામાં કલા અને સાહિત્યનો ઉપયોગ
- 2.3. સર્જનાત્મકતા અને કલ્પનાશક્તિના વિકાસ માટે પ્રવૃત્તિઓ
- 2.4. સૌંદર્યશાસ્ત્રીય મૂલ્યોનો વિકાસ અને મૂલ્યાંકન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

CO ^s	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
Avg	2.75	3	2.25	2.25	2.25	2.25	2	2.25	1.75	1.5	1.25	2.5		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References	
Books:	
- પાઠક, અને શુક્લ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન - પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન - ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ - ત્રિવેદી, આર. (2018). શિક્ષણમાં કલા અને સાહિત્યનું મહત્વ. અમદાવાદ: યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ. - Govt. of India (2022). National Curriculum Framework for Foundational Stage (NCFFS) document - National Education Policy, 2020, Ministry of Education, India - Mohanty J. (1992) Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication. - National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi. - Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India. - NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE). - NIPUN Bharat Mission Guidelines (2021). Ministry of Education, Government of India. - NCTE. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST). - John Dewey (1934). Art as Experience. New York: Perigee Books - Elliot Eisner (2002). The Arts and the Creation of Mind. Yale University Press	
Online Resources & Tools:	
https://gcert.gujarat.gov.in https://www.education.gov.in https://ncert.nic.in https://ncte.gov.in	

Program – M.Ed. (Master of Education)

Semester- 4

Course Code 266510223058	Name of Course Ethics and Values for Teacher Education (નીતિશાસ્ત્ર, મૂલ્યો અને શિક્ષણ વિકાસ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: નીતિશાસ્ત્ર (Ethics), નૈતિકતા (Morality) અને મૂલ્યોની વિભાવના, લોરેન્સ કોહલબર્ગના તબક્કાઓ, તેમજ NEP 2020 અને NCF-SE 2023 માં શિક્ષકો પાસેથી અપેક્ષિત મૂલ્યોની વિશેષ સમજાવે
- CO-2: શિક્ષક વિકાસના સંદર્ભમાં ભારતીય નીતિશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો, બંધારણીય મૂલ્યો, સમાવેશી શિક્ષણ અને વ્યાવસાયિક નીતિશાસ્ત્ર (Professional Ethics)ને સમજપૂર્વક ચર્ચે.

Detailed Syllabus

Unit 1: શિક્ષણમાં નીતિશાસ્ત્ર અને મૂલ્યોની પૃષ્ઠભૂમિ

- 1.1. નીતિશાસ્ત્ર, નૈતિકતા અને મૂલ્યોની વિભાવના, પ્રકૃતિ, તફાવત અને મહત્ત્વ
- 1.2. કોહલબર્ગના નૈતિક વિકાસના તબક્કાઓ: વિભાવના અને શિક્ષક શિક્ષણ માટે મહત્ત્વ
- 1.3. NEP 2020 અને NCF-SE 2023 માં શિક્ષક પાસેથી અપેક્ષિત મૂલ્યો: પરિચય અને મૂલ્ય વિકાસ માટેનાં ઉપાયો
- 1.4. શિક્ષણ અને સંશોધનના સંદર્ભમાં નૈતિક સમસ્યાઓ અને ઉપચાર

Unit 2: પ્રાચીન ભારતીય શિક્ષણમાં નીતિશાસ્ત્ર અને શિક્ષક ઓળખ

- 2.1. IKS ના સંદર્ભમાં આદર્શ શિક્ષકની લાક્ષણિકતાઓ
- 2.2. શિક્ષક શિક્ષણ કાર્યક્રમમાં બંધારણીય મૂલ્યો અને મૂળભૂત ફરજોનો અર્થ અને મહત્ત્વ
- 2.3. સમાવેશી શિક્ષણ અને જાતીય સંવેદનશીલતા સંદર્ભે નીતિશાસ્ત્રીય ચિંતાઓ: વિભાવના અને શિક્ષકની તૈયારીમાં પ્રભાવ
- 2.4. શિક્ષકો માટેની વ્યાવસાયિક આચારસંહિતા: વિભાવના અને મહત્ત્વ

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	2	3	2	1	1	3	1	1	3	1.96	1	3	2	3	2.00
CO-2	3	3	1	2	3	2	1	3	3	1	2	3	2.25	2	2	3	3	2.25
Avg	3	2.5	1	2	3	2	1	2	3	1	1.5	3		1.5	2.5	2.5	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	Lecture and Discussion, Socratic Seminar: Debate, Concept Mapping
CO-2 (Unit: 2)	Lecture and Discussion, Seminar, Assignment
CO-3 (Unit: 3)	Lecture, Symposium, workshop, panel Discussion, Assignment

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Ministry of Education, Government of India (2020). National Education Policy 2020. New Delhi: MoE.
- NCERT (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF SE 2023). New Delhi: NCERT.
- NCTE (2009/2023). National Curriculum Framework for Teacher Education. New Delhi: NCTE.
- Ministry of Education (2022). National Curriculum Framework for Foundational Stage (NCF FS). New Delhi: MoE.
- Dewey, J. (1916). Democracy and Education. New York: Macmillan.
- Noddings, N. (2002). Educating Moral People: A Caring Alternative to Character Education. New York: Teachers College Press.
- Kohlberg, L. (1981). The Philosophy of Moral Development. San Francisco: Harper & Row.
- Radhakrishnan, S. (1929). Indian Philosophy (Vol. 1 & 2). London: George Allen & Unwin.
- Gandhi, M.K. (1937). Towards New Education. Ahmedabad: Navajivan Publishing House.
- Tagore, R. (1917). My School. Visva-Bharati: Shantiniketan.
- Vivekananda, S. (1990). Lectures from Colombo to Almora. Kolkata: Advaita Ashrama.
- Ambedkar, B.R. (1945). Annihilation of Caste. (Reprinted: Navayana, 2014.)
- Sergiovanni, T.J. (1992). Moral Leadership: Getting to the Heart of School Improvement. San Francisco: Jossey-Bass.
- Hansen, D.T. (1995). The Call to Teach. New York: Teachers College Press.
- Fenstermacher, G.D. (1990). Some Moral Considerations on Teaching as a Profession. In J. Goodlad (Ed.), The Moral Dimensions of Teaching. San Francisco: Jossey-Bass.
- Carr, D. (2000). Professionalism and Ethics in Teaching. London: Routledge.
- Naess, A. (1989). Ecology, Community and Lifestyle. Cambridge: Cambridge University Press.
- UNESCO (2015). Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives. Paris: UNESCO.
- Sharma, R.N. (2002). Environmental Education. New Delhi: Atlantic Publishers.
- Ministry of Education (2022). IKS Division — Resource Materials on Indian Knowledge System. New Delhi: MoE.
- Kapila Vatsyayan (Ed.) (2001). Prakriti: The Integral Vision (5 Vols.). New Delhi: Indira Gandhi National Centre for the Arts.
- Mahadevan, T.M.P. (1957). Outlines of Hinduism. Bombay: Chetana.
- દવે, જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1992). (પાંચમી આવૃત્તિ) : ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ અમદાવાદ

: બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.

- દેસાઈ, ધનવંત (1964). ભારતીય શિક્ષણ વર્તમાન પ્રશ્નો : અમદાવાદ : એ.આર.શેઠની કંપની
- દેસાઈ, ધનવંત (1973). કેળવણીનું નવનિર્માણ કોઠારી શિક્ષણ પંચની ભલામણો : અમદાવાદ : એ. આર. શેઠની કંપની.
- દેસાઈ, ધનવંત (1969). અર્વાચીન ભારતીય કેળવણીનો વિકાસ : વડોદરા : મ.સ. યુનિવર્સિટી
- પટેલ, મોતીભાઈ (2005). શિક્ષણના સામ્પ્રત પ્રવાહો અને શિક્ષણની અસ્મિતા, અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- પટેલ, મોતીભાઈ (2009). કેળવણીનો કોયડો. અમદાવાદ : પદ્મ પબ્લિકેશન.
- અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન
- ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ) ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- તોમર, લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી
- મિશ્રા, રામેશ્વર (1999) ભારતીય શિક્ષાકે લક્ષ્ય, નડદ દિલ્લી, એન.સી.ટી.ઈ.

Online Resources & Tools:

- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://diksha.gov.in>
- <https://nipunbharat.education.gov.in>
- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code 266510223059	Name of Course Early childhood care and education (પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ સંદર્ભે ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્ય, પ્રારંભિક બાળવિકાસ અને બાળકેળવણીકારોનો પરિચય આપે.
- CO-2: શિક્ષણ નીતિઓમાં પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ સંદર્ભની ભલામણો અને તે સંબંધી સંસ્થાઓના પ્રયાસોના પરિચય આપે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણનો પરિચય

- 1.1. પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ, લાક્ષણિકતાઓ અને મહત્ત્વ
- 1.2. ભારતીય પરિપ્રેક્ષ્ય : સંસ્કાર શિક્ષણમાં પરિવાર અને સમુદાયની ભૂમિકા
- 1.3. પ્રારંભિક બાળવિકાસ : શારીરિક, સામાજિક, બૌદ્ધિક(માનસિક) અને ભાવનાત્મક વિકાસ
- 1.4. બાળકેળવણીકારોનો પરિચય : ગિજુભાઈ બધેકા, તારાબાઈ મોદક, મારિયા મોન્ટેસરી, ફ્રોબેલ (બાળશિક્ષણની પદ્ધતિઓના સંદર્ભમાં)

Unit 2 : શિક્ષણ નીતિ અને સંસ્થાઓના પ્રયાસ

- 2.1. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 ની પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ અંગેની ભલામણો
- 2.2. બાળકો માટેની રાષ્ટ્રીય નીતિ-2013 ની પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ અંગેની ભલામણો
- 2.3. બાળકોના પંચકોષાત્મક વિકાસનો સિદ્ધાંત : અન્નમય કોષ (શારીરિક વિકાસ), પ્રાણમય કોષ (ઉર્જા વિકાસ), મનોમય કોષ (માનસિક વિકાસ), વિજ્ઞાનમય કોષ (બૌદ્ધિક વિકાસ), આનંદમય કોષ (આધ્યાત્મિક વિકાસ)
- 2.4. આંગણવાડી, બાલમંદિર, ચિલ્ડ્રન રિસર્ચ યુનિવર્સિટી (પ્રારંભિક બાળસંભાળ અને શિક્ષણ સંબંધી કાર્યોનાં સંદર્ભમાં)

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2.16	2	2	1	3	2.00
CO-2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	3	2	2	2	2	3	2.25
Avg	2.5	3	2	2	2.5	2	2	2	1.5	1.5	1	3		2	2	1.5	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન
-----------------------	--

CO-2 (Unit: 2)	● વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલ ચર્ચા				
Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					
Books:					
- પાઠક, અને શુક્લ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન - પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન - અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન - ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ - તોમર, લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી - મિશ્રા, રામેશ્વર (1999) ભારતીય શિક્ષાકે લક્ષ્ય, નંદદ દિલ્લી, એન.સી.ટી.ઈ. - Berk, L. E. (2018). <i>Development through the lifespan</i> (7th ed.). Pearson. - Gestwicki, C. (2016). <i>Developmentally appropriate practice: Curriculum and development in early education</i> (6th ed.). Cengage Learning. - Kostelnik, M. J., Soderman, A. K., & Whiren, A. P. (2015). <i>Developmentally appropriate curriculum: Best practices in early childhood education</i> (6th ed.). Pearson. - Govt. of India (2022). National Curriculum Framework for Foundational Stage (NCFFS) document - National Education Policy, 2020, Ministry of Education, India - Mohanty J. (1992) Current issues in Education, New Delhi, Cosmo Publication. - UNESCO (2006): Teachers and Educational Quality : Monitoring Global Needs for 2015. UNESCO Publication. Montreal. - National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi. - Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020. Government of India. - NCERT. (2023). National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE). - NIPUN Bharat Mission Guidelines (2021). Ministry of Education, Government of India. - Montessori, M. (1964). The Montessori Method. Schocken Books. - Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. Harvard University Press. - NCTE. (2024). National Professional Standards for Teachers (NPST).					
Online Resources & Tools:					
- UNESCO. (2015). <i>Early childhood care and education</i>. https://unesco.org - UNICEF. (2019). <i>A world ready to learn: Prioritizing quality early childhood education</i>. https://unicef.org - World Bank. (2018). <i>Investing in early childhood development: Essential for economic growth</i>. https://worldbank.org https://gcert.gujarat.gov.in https://www.education.gov.in https://ncert.nic.in https://ncte.gov.in					

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code 266510223060	Name of Course Legal Perspective on Education (શિક્ષણનો કાયદાકીય પરિપ્રેક્ષ્ય)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

CO-1: ભારતીય બંધારણમાં શિક્ષણની વિવિધ જોગવાઈઓ વિશે પરિચય આપે.

CO-2: ભારતમાં શિક્ષણના વિશિષ્ટ કાયદાઓ અને નીતિઓ સમજાવે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : ભારતીય બંધારણ અને શિક્ષણ

- 1.1. ભારતીય બંધારણના આમુખમાં રહેલા મૂલ્યોનો પરીચય અને શિક્ષણ સાથે તેમનો સંબંધ
- 1.2. શૈક્ષણિક સમાનતા અને સામાજિક ન્યાય.
- 1.3. રાજ્યના નીતિનિર્દેશક તત્ત્વો અને નબળા વર્ગોના શૈક્ષણિક હિતોનું રક્ષણ: કલમ 45 અને 46.
- 1.4. લઘુમતીઓના શૈક્ષણિક અધિકારો: કલમ 29 અને 30.

Unit 2 : શૈક્ષણિક કાયદાઓ અને ન્યાયિક માળખું

- 2.1. શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, 2009 (RTE Act): મુખ્ય જોગવાઈઓ અને અમલીકરણ
- 2.2. POCSO Act (2012) અને જુવેનાઈલ જસ્ટિસ એક્ટના સંદર્ભમાં શાળામાં બાળકોની સુરક્ષા અને સલામતી
- 2.3. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં શિસ્ત અને સુરક્ષા.
- 2.4. ઉચ્ચ શિક્ષણનું નિયમનકારી માળખું: MoE, UGC અને NCTE

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1.91	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2.16	2	3	2	3	2.50
Avg	3	2.75	2	2	2	2	1.75	2	2	2	1.50	2		2	2.5	1.50	3	2.25

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, પેનલ ચર્ચા, કથનચર્ચા, સેમિનાર, નીતિ દસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ
CO-2 (Unit: 2)	જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્ચા, નિદર્શન, મુલાકાત

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References
- Aggarwal, J. C. (2010). <i>Education in India: Development and Planning</i>. New Delhi: Shipra Publications. - Bhatnagar, R. P., & Aggarwal, V. (2015). <i>Educational Administration and Management</i>. Meerut: Surya Publications. - Government of India. (2009). <i>Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009</i>. New Delhi: Ministry of Law and Justice. - Government of India. (1950). <i>Constitution of India</i>. New Delhi: Government Press. - Ministry of Education. (2020). <i>National Education Policy 2020</i>. New Delhi: Government of India. - ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી.(2020). શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ.
Online Resources & Tools:
https://education.gov.in https://ncert.nic.in https://ncte.gov.in https://baou.edu.in

Program – M.Ed. (Master of Education)																		
Semester- 4																		
Course Code			Name of Course												Elective			
266510223061			School Leadership (શાળા નેતૃત્વ)															
Credit: 2			Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)												Teaching Hours: 30			
Course Outcomes (COs)																		
After completing this course, students will be able to																		
CO-1: નેતૃત્વની સંકલ્પના વિશે સ્પષ્ટ સમજ વિકસાવી શકશે અને તેનો શૈક્ષણિક વહીવટમાં ઉપયોગ કરી શકશે																		
CO-2: આધુનિક પરિસ્થિતિઓમાં અસરકારક શાળા નેતૃત્વ માટે જરૂરી ભૂમિકાઓનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે અને જરૂરી કુશળતાઓ પ્રદર્શિત કરી શકશે.																		
Detailed Syllabus																		
Unit-1. નેતૃત્વનો પરિચય અને પરિમાણો																		
1.1. નેતૃત્વ: સંકલ્પના, અર્થ અને વ્યાખ્યા																		
1.2. શાળા નેતૃત્વ: અર્થ, સ્વરૂપ અને અસરકારક નેતૃત્વના લક્ષણો																		
1.3. નેતૃત્વ અને વ્યવસ્થાપનનો સંબંધ																		
1.4. શૈક્ષણિક નેતૃત્વના સિદ્ધાંતો																		
Unit 2: શાળા લીડર ભૂમિકા અને જવાબદારીઓ																		
2.1. લીડરની ભૂમિકા, કાર્યો અને જવાબદારીઓ: પ્રિન્સિપાલ, CRCC, BRCC, DEO																		
2.2. NEP 2020 ના સંદર્ભમાં શાળા લીડરની નવી ભૂમિકાઓ																		
2.3. શિક્ષક લીડર તરીકે (Teacher as a Leader)																		
2.4. ડિજિટલ નેતૃત્વ અને નવીનતા																		
Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs																		
COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	1	3	2	1	3	2	2	2	3	2.17	2	3	2	3	2.50
CO-2	2	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	3	2.67	3	3	3	3	3.00
Avg	2.50	2.50	2.50	1.50	3	2.50	1.50	3	2.50	2.50	2	3		2.50	3	2.50	3	
3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution																		
Teaching Pedagogy																		
CO-1 (Unit: 1)	• વ્યાખ્યાન-સહ-ચર્ચા પદ્ધતિ, સમૂહ ચર્ચા, જૂથ ચર્ચા, સેમિનાર, ફ્લિપ્ડ વર્ગખંડ (Flipped Classroom)																	
CO-2 (Unit: 2)	• અતિથિ વ્યાખ્યાન, પેનલ ચર્ચા, પ્રસ્તુતિ, ફિલ્ડ મુલાકાત																	

Assessment Method						
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks		Exam Component		
			Class Test	Assignment		Presentation
	CO-1	10	5	5		---
	CO-2	10	5	---		5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks		Exam Component		
	CO-1	15		Term End Examination		
	CO-2	15				
References						

Books:

- SCHOOL LEADERSHIP: CONCEPTS AND APPLICATIONS. (n.d.). In *Module 1* (pp. 1–6). https://itpd.ncert.gov.in/mss/course_content/Module%2014.pdf
- Mythili, N. (2025). *School leadership in India: Styles, Behaviours, Functions and Practices*. Routledge India.
- Pedagogical Leadership: A handbook for Leading Learning in Schools(cbseacademia)
- Pont, B., Nusche, D., Moorman, H., & Organisation for Economic Co-operation and Development. (2008). Improving school leadership. In *Improving School Leadership*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2008/07/improving-school-leadership-volume-1_g1gh8f44/9789264044715-en.pdf
- National University of Educational Planning and Administration, Diwan, R., Chugh, S., Awasthi, K., G.V., S., Mythili, N., Tiwari, S., Singh, S., Negi, G. S., Malik, C. S., Bajaj, M., & Parween, D. (2014). *SCHOOL LEADERSHIP DEVELOPMENT a HANDBOOK*. https://www.education.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/upload_document/NCSL_Handbook.pdf

Web resources:

- https://onlinecourses.swayam2.ac.in/e-learning/preview/nou26_ed15
- <http://egyankosh.ac.in/handle/123456789/13317>
- <https://open.library.okstate.edu/orgcomm/chapter/6-2-approaches-to-leadership/>
- https://cbseacademic.nic.in/web_material/Manuals/Pedagogical-leadership-Handbook.pdf
- ભટ્ટ, મહેન્દ્રિકા ચં. (1988). *શિક્ષણ પ્રબંધ*, પ્રથમ આવૃત્તિ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- મર્મર, મુખોપાધ્યાય, (અનુ. વસંતભાઈ દોશી). *શિક્ષણમાં સંપૂર્ણ ગુણવત્તા*
- વ્યવસ્થાપન*, પ્રથમ આવૃત્તિ, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code 266510223062	Name of Course Administration and Management (પ્રશાસન અને વ્યવસ્થાપન)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: પ્રશાસન અને વ્યવસ્થાપનની સંકલ્પના, સિદ્ધાંતો અને શૈક્ષણિક પ્રશાસનના વિવિધ સ્તરો અને તેના મહત્વનું વિશ્લેષણ કરી શકશે.
- CO-2: આધુનિક શૈક્ષણિક પ્રશાસન, ICT અને NEP 2020 આધારિત શૈક્ષણિક પ્રશાસનના આધુનિક પ્રવાહો અને નવીન અભિગમો સમજાવી શકશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : શૈક્ષણિક પ્રશાસન અને વ્યવસ્થાપનના આધારભૂત તત્વો

- 1.1. પ્રશાસન અને વ્યવસ્થાપન : અર્થ, સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર
- 1.2. શૈક્ષણિક વ્યવસ્થાપનના મુખ્ય સિદ્ધાંતો અને અભિગમો
- 1.3. શૈક્ષણિક પ્રશાસનના સ્તરો : કેન્દ્ર, રાજ્ય અને સ્થાનિક સ્તરે શૈક્ષણિક સંચાલન
- 1.4. શૈક્ષણિક આયોજન, નેતૃત્વ અને નિર્ણય પ્રક્રિયા

Unit 2 : શૈક્ષણિક પ્રશાસનના આધુનિક પ્રવાહો

- 2.1. ICT આધારિત પ્રશાસન અને ડિજિટલ મેનેજમેન્ટ
- 2.2. ગુણવત્તા આશ્વાસન અને માન્યતા પ્રક્રિયા : NAAC, NCTE અને IQACની ભૂમિકા
- 2.3. સંસ્થાકીય મૂલ્યાંકન, શૈક્ષણિક ઓડિટ અને વિકાસ આયોજન
- 2.4. NEP 2020 મુજબ શૈક્ષણિક પ્રશાસનના આધુનિક પ્રવાહો

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3	2.25	1	3	3	2	2.25
CO-2	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3	2.25	1	3	3	2	2.25
Avg	3	2	3	1	3	3	2	2	3	1	1	3		1	3	3	2	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યક્તિ અભ્યાસ પદ્ધતિ, સમૂહ ચર્ચા, માહિતી સંચાર ટેકનોલોજી આધારિત અધ્યાપન
CO-2 (Unit: 2)	અનુસંધાન આધારિત અધ્યયન, માહિતી સંચાર ટેકનોલોજી આધારિત અધ્યાપન, સહયોગાત્મક અધ્યયન

Assessment Method					
Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			
References					
Books: • Aggarwal, J.C. – Educational Administration • Bush, T. – Educational Leadership and Management • Hoy & Miskel – Educational Administration: Theory and Practice • Lunenburg & Ornstein – Educational Administration • NCERT – National Education Policy 2020					

Program – M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code	Name of Course	Elective
266510223063	Education Policy Analysis (શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણ)	
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણની સંકલ્પના, ઉદ્દેશ્યો, પ્રક્રિયાનાં સોપાનો, પદ્ધતિઓ અને મોડેલનો પરિચય આપે.
- CO-2: આઝાદી પૂર્વે અને આઝાદી પછીનાં શિક્ષણ પંચો અને સમિતિઓ તેમજ શિક્ષણ વિકાસનાં અભિયાનોના દસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ કરે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : વિશ્લેષણની પ્રક્રિયા

- 1.1. શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણની સંકલ્પના અને ઉદ્દેશ્યો
- 1.2. શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણ પ્રક્રિયાનાં સોપાનો
- 1.3. શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણની પદ્ધતિઓ : (1) પરિમાણાત્મક પદ્ધતિ (Quantitative Methods), (2) ગુણાત્મક પદ્ધતિ (Qualitative Methods), (3) તુલનાત્મક વિશ્લેષણ (Comparative Analysis), (4) ખર્ચ-લાભ વિશ્લેષણ (Cost-Benefit Analysis), (5) નીતિ મૂલ્યાંકન (Policy Evaluation), (6) હિતગ્રાહી વિશ્લેષણ (Stakeholder Analysis)
- 1.4. શિક્ષણ નીતિ વિશ્લેષણનાં મોડેલ : (1) રેશનલ મોડેલ (Rational Model), (2) ઈન્ક્રિમેન્ટલ મોડેલ (Incremental Model), (3) મિક્સ્ડ સ્કેનિંગ મોડેલ (Mixed Scanning Model), (4) સિસ્ટમ્સ મોડેલ (Systems Model), (5) રાજકીય મોડેલ (Political Model), (6) સંસ્થાત્મક મોડેલ (Institutional Model)

Unit 2 : શિક્ષણ નીતિઓના દસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ

- 2.1. આઝાદી પૂર્વેનું ભારતીય વિશ્વવિદ્યાલય પંચ - 1903 અને વર્ધા શિક્ષણ સમિતિ - 1937ના દસ્તાવેજની મુખ્ય ભલામણોનું વિશ્લેષણ
- 2.2. આઝાદી પછીનું યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચ - 1948 અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ - 2020 1937ના દસ્તાવેજની મુખ્ય ભલામણોનું વિશ્લેષણ
- 2.3. શિક્ષણ વિકાસનાં અભિયાનોના દસ્તાવેજોનું વિશ્લેષણ
(1) સમગ્ર શિક્ષા અભિયાન - 2002, (2) શિક્ષણ મેળવવાનો અધિકાર અધિનિયમ - 2009, (3) રાષ્ટ્રીય માધ્યમિક શિક્ષા અભિયાન - 2010, (4) રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચત્તર શિક્ષા અભિયાન - 2013, (5) Pradhan Mantri Uchchatar Shiksha Abhiyan (PM-USHA) – 2023
- 2.4. શિક્ષણ નીતિઓના વિશ્લેષણમાં શિક્ષણની નિયમનકારી સંસ્થાઓ NCERT, NCTE અને SCERT ની ભૂમિકા

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1.92	2	2	1	3	2.00
CO-2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2.17	2	3	2	3	2.50
Avg	3	2.5	2	2	2	2	1.5	2	2	2	1.5	2		2	2.5	1.5	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, પેનલ ચર્ચા, કથનચર્ચા, સેમિનાર
CO-2 (Unit: 2)	જૂથઅધ્યાપન, કથનચર્ચા, નિદર્શન, કાર્યશાળા, ઈ-લર્નિંગ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	15	Term End Examination		
	CO-2	15			

References

Books:

- Dunn, W. N. (2018). *Public policy analysis: An integrated approach* (6th ed.). Routledge.
- Dye, T. R. (2017). *Understanding public policy* (15th ed.). Pearson.
- Hill, M. (2013). *The public policy process* (6th ed.). Routledge.
- Bacchi, C. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Pearson.
- Stone, D. (2012). *Policy paradox: The art of political decision making* (3rd ed.). W. W. Norton.
- UNESCO. (2015). *Education policy analysis frameworks*.
- World Bank. (2018). *World development report: Learning to realize education's promise*.
- NCERT. (2005). *National curriculum framework*. New Delhi: NCERT.
- Government of India. (2020). *National education policy 2020*. Ministry of Education.
- Ministry of Education. (2020). *Policy documents and implementation reports*.
- National Curriculum Framework (NCF)-2005 NCERT, New Delhi.
- Ministry of Education. (2020). *National Education Policy 2020*.
- NCERT. (2023). *National Curriculum Framework for School Education (NCF-SE)*.
- NCTE. (2024). *National Professional Standards for Teachers (NPST)*.
- દવે, જયેન્દ્ર પટેલ મોતીભાઈ (1992). (પાંચમી આવૃત્તિ) : ભારતીય શિક્ષણના નૂતન પ્રવાહો અને સમસ્યાઓ અમદાવાદ : બી.એસ.શાહ પ્રકાશન.
- દેસાઈ, ધનવંત (1964). ભારતીય શિક્ષણ વર્તમાન પ્રશ્નો : અમદાવાદ : એ.આર.શેઠની કંપની
- દેસાઈ, ધનવંત (1973). કેળવણીનું નવનિર્માણ કોઠારી શિક્ષણ પંચની ભલામણો : અમદાવાદ : એ. આર. શેઠની કંપની.
- દેસાઈ, ધનવંત (1969). અર્વાચીન ભારતીય કેળવણીનો વિકાસ : વડોદરા : મ.સ. યુનિવર્સિટી
- પાઠક, અને શુક્લ (2003). ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રણાલીનો વિકાસ, અમદાવાદ : વારિષેણ પ્રકાશન

- પટેલ, મોતીભાઈ (2003). ભારતીય શિક્ષણનો ઇતિહાસ : એક ઝલક. અમદાવાદ : બી.એસ. શાહ પ્રકાશન
- અલતેકર, એ.એસ. (1965). પ્રાચીન ભારતમાં શિક્ષણ, અમદાવાદ : ગુજરાત યુનિવર્સિટી પ્રકાશન
- ભાલ, જે.ડી. (1997). બીજી આવૃત્તિ ભારતની શિક્ષણ વ્યવસ્થા, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ
- તોમર, લજ્જારામ (1984) ભારતીય શિક્ષણના મૂળતત્વો, અમદાવાદ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સંસ્કાર ગુર્જરી
- મિશ્રા, રામેશ્વર (1999) ભારતીય શિક્ષાકે લક્ષ્ય, નઈ દિલ્લી, એન.સી.ટી.ઈ.

Online Resources & Tools:

- <https://education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>

Program –M.Ed. (Master of Education)
Semester- 4

Course Code 266510223064	Name of Course Trends in Education (શિક્ષણના પ્રવાહો)	Elective
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (30) - Practical (0)	Teaching Hours: 30

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

CO-1: શિક્ષણની સાશ્વત પરંપરાઓની સમજ કેળવશે.

CO-2: આધુનિક શિક્ષણ માટેના અભ્યાસક્રમ, અભિગમ અને પદ્ધતિ વિષે સમજ કેળવશે.

Detailed Syllabus

Unit 1 : શિક્ષણનો સાશ્વત પ્રવાહ

- 1.1. ભારતીય જ્ઞાન પરંપરા અનુસાર અધ્યયન-અધ્યાપન પદ્ધતિ : (i) શ્રુતિ - સ્મૃતિ પદ્ધતિ (ii) અધ્યયન સોપાનો: શ્રાવણ, મનન, નિદિધ્યાસન (iii) ભારતીય જ્ઞાન પરંપરાના તાત્વિક, મનોવૈજ્ઞાનિક અને સામાજિક મીમાંસા
- 1.2. અનુભવાત્મક અધ્યયન (Experiential Learning) : (i) અર્થ અને સંકલ્પના (ii) શાળા વિષય અંતર્ગત અનુભવાત્મક અધ્યયનના વિશિષ્ટ અવકાશ અને વ્યવહારો (ગ્રામ જીવન યાત્રા / પદયાત્રા, શિબિર, hands on activities, ઈત્યાદી) (ii) અનુભવાત્મક અધ્યયન આધારિત એક લઘુ સ્તરીય સંશોધન પત્ર, સ્વ નિરીક્ષણ નોંધ
- 1.3. ચિંતનાત્મક અધ્યયન (Reflective Learning) : (i) અર્થ અને સંકલ્પના (ii) ચિંતનાત્મક અધ્યયન-અધ્યાપન માટે શાળા વિષય આધારિત પાઠ આયોજન (iii) ચિંતનાત્મક વર્ગ માટેનું નિરીક્ષણ પત્રક તૈયાર કરવું.
- 1.4. અનુબંધસહ અધ્યયન - અધ્યાપન પ્રક્રિયા: (i) અનુબંધનો અર્થ અને સંકલ્પના (ii) વિષયાંગનો વિષય સાથે, વિષયનો વ્યક્તિ સાથે અને વ્યક્તિનો સમાજ સાથે તેમજ સમાજનો સાર્વત્રિક અસ્તિત્વ સાથેનો અનુબંધ (iii) અનુબંધ સહ અધ્યાપન માટે શાળા વિષય આધારિત પાઠ આયોજન અને નિરીક્ષણ પત્રક

Unit 2 : આધુનિક શિક્ષણના પ્રવાહો: અભ્યાસક્રમ, અભિગમ અને પદ્ધતિ

- 2.1. પ્રૌદ્યોગિકી સંકલિત શિક્ષણ: અર્થ, સંકલ્પના, ઉદાહરણો (Blended Learning, MOOC, નીઅર પોડ, ગૂગલ ફોર્મ, ગૂગલ ક્લાસ રૂમ)
- 2.2. ક્ષમતા કેન્દ્રી અધ્યયન : અર્થ, સંકલ્પના, ઉદાહરણો
- 2.3. આંતર શાખાકીય અને બહુ શાખાકીય અભ્યાસક્રમ : અર્થ, સંકલ્પના, ઉદાહરણ
- 2.4. આધુનિક અભિગમ અને પદ્ધતિ : રચનાત્મક અભિગમ આધારિત શિક્ષણ, ફ્લીપડ ક્લાસ રૂમ, મનોરંજનયુક્ત શિક્ષણ (Practice of Edutainment), ગેમીફિકેશન

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	Pos													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	2	1	2	3	1	1	1	2	1	1	2	1.66	2	2	3	3	2.5
CO-2	3	3	2	1	1	2	3	2	2	1	2	1	1.75	3	3	2	2	2.5
Avg	3	2.5	1.5	1.5	2	1.5	2	1.5	2	1	1.5	1.5		1.50	2.25	2	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	વ્યાખ્યાન, જૂથચર્ચા, સ્વઅધ્યયન, સંશોધન, નિરીક્ષણ નોંધ, ફ્લીપડ વર્ગ, પ્રાયોગિક કાર્ય, અતિથી વ્યાખ્યાન, કાર્ય શાળા, ગ્રામ જીવન યાત્રા / પદ યાત્રા , શિબિર, ચિંતન સત્ર
CO-2 (Unit: 2)	વ્યાખ્યાન, સિમ્પોઝિયમ, કાર્યશાળા, પ્રકલ્પ, પેનલચર્ચા, પ્રાયોગિક કાર્ય, અતિથી વ્યાખ્યાન, જૂથ કાર્ય, ફ્લીપડ વર્ગ, કાર્ય શાળા

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 20 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
			Class Test	Assignment/ practical	Presentation
	CO-1	10	5	5	--
	CO-2	10	5	--	5
Term-End Evaluation 30 Marks	Cos	Marks	Exam Component		
			Term End Examination		
	CO-1	15			
	CO-2	15			

References

Books:

- Government of India, Ministry of Education. (2020). National Education Policy 2020.

Online Resources & Tools:

- <https://gcert.gujarat.gov.in>
- <https://www.education.gov.in>
- <https://ncert.nic.in>
- <https://ncte.gov.in>
- <https://egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/8329/1/Unit-19.pdf>
- https://www.researchgate.net/publication/281976452_EDUCATIONAL_TECHNOLOGY
- file:///C:/Users/Admin/Downloads/the-book-of-trends-in-education-2-0_202511161359239503021.pdf

Program – M.Ed. (Master of Education) Semester- 4

Course Code 266511223066	Name of Course Dissertation (લઘુશોધ નિબંધ)	Compulsory
Credit: 12	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (360)	Teaching Hours: 360

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી કરી સંશોધન યોજના તૈયાર કરી સમસ્યાકથન, પારિભાષિક શબ્દોની પરિભાષા, હેતુઓ/પ્રશ્નો/ ઉત્કલ્પનાની રજૂઆત કરે.
- CO-2: સંશોધન સંબંધી સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા કરે.
- CO-3: પોતાના સંશોધન કાર્યમાં વ્યાપવિશ્વ, નિદર્શ, સંશોધન પદ્ધતિ, ઉપકરણ પસંદગી, સંરચના અને પ્રમાણીકરણ કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-4: માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન કરી સંશોધનનાં તારણો અને ફિલિતાર્થોની રજૂઆત, અને સંશોધન અહેવાલનું લેખન કરી લઘુશોધ નિબંધ સ્વરૂપે સુપરત કરે તેમ જ વાચવા આપે.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	2	1	2	2	1	1	2	3	2	1	1.92	3	2	1	3	2.25
CO-2	3	3	2	1	1	3	---	1	2	2	1	2	1.91	3	2	1	3	2.25
CO-3	3	3	3	1	2	3	2	1	2	2	2	1	2.08	3	3	2	3	2.75
CO-4	3	3	3	2	2	3	2	2	3	3	2	2	2.50	3	3	2	3	2.75
Avg	3	3	2.5	1.25	1.75	2.75	1.67	1.25	2.25	2.5	1.75	1.5		3	2.5	1.5	3	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 200 Marks	COs	Marks	Exam Component			
			CCE			
	CO-1	50	50			
	CO-2	50	50			
	CO-3	50	50			
	CO-4	50	50			
Term-End Evaluation 100 Marks	COs	Marks	Exam Component			
			Internal		External	
			Research Report	Viva Voce	Research Report	Viva Voce
	CO-1	25	15	10	15	10
	CO-2	25	15	10	15	10
	CO-3	25	15	10	15	10
	CO-4	25	15	10	15	10
		Total	60	40	60	40

નોંધ : સંશોધન કાર્યના પ્રારંભથી શોધનિબંધ જમા કરે ત્યાં સુધીનાં સંશોધન કાર્યોનું આંતરિક મૂલ્યાંકન વિભાગ સ્તરે કરવામાં આવશે.

(Continuous Comprehensive Evaluation)

સંશોધન માર્ગદર્શક અને બાહ્ય પરીક્ષક દ્વારા નીચેની મૂલ્યાંકન યોજનાના આધારે લઘુશોધ નિબંધનું

મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે. (Term-End Evaluation)

COs	ક્રમ	મૂલ્યાંકનના મુદ્દા	મૂલ્યાંકન			
			સંશોધન અહેવાલ		મૌખિક	
			મહત્તમ ગુણ	મેળવેલ ગુણ	મહત્તમ ગુણ	મેળવેલ ગુણ
CO-1	1.	સમસ્યાકથન અને પારિભાષિક શબ્દોની પરિભાષા	15		10	
	2.	હેતુઓ/પ્રશ્નો/ ઉત્કલ્પનાની રજૂઆત				
CO-2	3.	સંદર્ભ સાહિત્યની સમીક્ષા	15		10	
CO-3	4.	વ્યાપવિશ્વ, નિદર્શ અને સંશોધન પદ્ધતિ	15		10	
	5.	ઉપકરણ પસંદગી/રચના				
CO-4	6.	માહિતીનું પૃથક્કરણ અને અર્થઘટન અને તારણોની રજૂઆત	5		4	
	7.	સંશોધનનાં તારણો અને ફલિતાર્થોની રજૂઆત	5		3	
	8.	પાદનોંધ, સંદર્ભસૂચિ અને પરિશિષ્ટોની રજૂઆત	5		3	
કુલ ગુણ			60		40	

Program – M.Ed. (Master of Education)

Semester- 4

Course Code 266510223067	Name of Course Internship-2 : 10 Working Days in Institutions of Teacher Education/Educational Research and Regulation. such as NCERT, NEUPA, IASE, KCG, Department of Education (ઈન્ટર્નશિપ-2 : NCERT, NEUPA, IASE, KCG, યુનિવર્સિટીઓના શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવનો/શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય વગેરે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ/શૈક્ષણિક સંશોધન અને નિયમનની સંસ્થાઓમાં 10 કાર્ય દિવસ)	Compulsory
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (60)	Teaching Hours: 60

Course Outcomes (COs)

After completing this course, students will be able to

- CO-1: શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં અધ્યાપન કાર્ય કરવા માટેની ક્ષમતાનો અધ્યાપન કાર્યમાં વિનિયોગ કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-2: શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થામાં અધ્યાપન પદ્ધતિઓ / પ્રયુક્તિઓનો અધ્યાપન કાર્યમાં વિનિયોગ કરે.
- CO-3: સૈદ્ધાંતિક અને પ્રાયોગિક બાબતોનો સમન્વય કરી તાલીમ આપવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.
- CO-4: અધ્યાપન, વ્યવસ્થાપન અને સહઅભ્યાસક પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરી તેનું અમલીકરણ કરવાની ક્ષમતાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	3	3	3	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2.33	3	1	2	3	2.25
CO-2	3	2	3	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2.08	3	1	3	2	2.25
CO-3	3	3	3	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2.25	3	—	2	3	2.67
CO-4	2	3	3	1	2	2	2	3	2	3	2	2	2.25	3	2	2	3	2.50
Avg	2.75	2.75	3	1	2	2	2.25	2.50	2.50	2.25	2	1.75		3	1.33	2.25	2.75	

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation	COs	Marks	Exam Component		
			Class Test	Internal	External
50 Marks	CO-1	12	-	06	06
	CO-2	12	-	06	06
	CO-3	12	-	06	06
	CO-4	14	-	07	07
Term-End Evaluation	COs	Marks	Exam Component		
	CO-1	-	-		
	CO-2	-			
	CO-3	-			
	CO-4	-			

શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સંસ્થા દ્વારા ઈન્ટર્નશિપ સંબંધી નીચેની મૂલ્યાંકન યોજનાના આધારે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

ક્રમ	મૂલ્યાંકનની પ્રવૃત્તિઓ	કુલ ગુણ	મેળવેલ ગુણ
1	શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમના હાર્દરૂપ વિષય(Core Subject)માં /પદ્ધતિશાસ્ત્રના વિષયમાં લઘુત્તમ 04(ચાર) પાઠનું વ્યાખ્યાન નોંધ સાથે અધ્યાપન કાર્ય કરે.	10	
2	ઈન્ટર્નશિપની સંસ્થાના/ ઈન્ટર્નશિપ જૂથના પ્રશિક્ષણાર્થીએ આપેલ પાઠો પૈકી કોઈ પાંચ પાઠઆયોજનો પસંદ કરી અધ્યાપક / શિક્ષક પ્રશિક્ષણાર્થી નિરીક્ષકનાં સૂચનો સંદર્ભે 200 શબ્દોમાં અહેવાલ/નોંધ તૈયાર કરે.	5	
3	પ્રાર્થના સંમેલનની પ્રવૃત્તિના આયોજન અને અમલીકરણમાં માર્ગદર્શક તરીકેની ભૂમિકા અદા કરે.	5	
4	નીચેના પૈકી કોઈ એક પુસ્તકની સમીક્ષા-નોંધ તૈયાર કરી પ્રાર્થના સંમેલનમાં રજૂઆત કરે. (1) બનગરવાડી, (2) તોતોયાન, (3) દિવાસ્વપ્ન, (4) નई तालीम की कहानी	5	
5	કોઈ એક વિષય પર લેખ તૈયાર કરી પ્રાર્થનાસભામાં વક્તવ્ય આપે.	5	
6	સંસ્થાની સહ-અભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન અને અમલીકરણમાં સહભાગિતા (1) સાહિત્યિક (2) સાંસ્કૃતિક (3) રમતગમત (4) પર્યાવરણીય (5) સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક શિક્ષણ વગેરે.	5	
7	સંસ્થાનાં વહીવટી / વ્યવસ્થાપન કાર્યોમાં સહભાગિતા (1) વર્ગખંડ વ્યવસ્થાપન, (2) સભાખંડ વ્યવસ્થાપન, (3) પુસ્તકાલય વ્યવસ્થાપન, (4) પ્રયોગશાળા વ્યવસ્થાપન, (5) કાર્યાલય રેકર્ડ અને હાજરીપત્રકોની જાળવણી વગેરે.	5	
ક્રમાંક 8 થી 12 પૈકીની વૈકલ્પિક પ્રવૃત્તિઓમાંથી કોઈ પણ બે પ્રવૃત્તિઓનું જ મૂલ્યાંકન કરવું.			
8	શાળાના સાક્ષરી વિષયોના અધ્યાપન માટે ઈન્ટર્નશિપની સંસ્થાના/ ઈન્ટર્નશિપ જૂથના પ્રશિક્ષણાર્થીઓને 10 પાઠનું માર્ગદર્શન / નિરીક્ષણ કરે.	5	
9	સંસ્થામાં ચાલતી માર્ગદર્શન / પરામર્શનની પ્રવૃત્તિઓમાં સંસ્થાના અધ્યાપક/શિક્ષક સાથે સહભાગી બને.	5	
10	સંસ્થા દ્વારા આયોજીત તાલીમ કાર્યક્રમોમાં સહભાગી બને.	5	
11	પાઠની ચિંતનાત્મક જર્નલ તૈયાર કરે.	5	
12	સંસ્થામાં આયોજીત સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બને.	5	
	કુલ ગુણ	50 માંથી	

નોંધ : (1) ઉપરોક્ત સૂચિત મૂલ્યાંકનની પ્રવૃત્તિઓ પૈકી 50 ગુણનું જ મૂલ્યાંકન કરવું. (2) શિક્ષક પ્રશિક્ષણના અભ્યાસક્રમના હાર્દરૂપ વિષય(Core Subject)માં કે પ્રશિક્ષણાર્થીના પદ્ધતિશાસ્ત્ર વિષયમાં 4 (ચાર) પાઠ પૂરા કરવાના રહેશે.

આચાર્યશ્રીનાં સહી/સિક્કો

Program – M.Ed.		
Semester- 4		
Course Code	Name of Subject	Compulsory
	Craft-cum-Community Life-4 (ઉદ્યોગ-સહ-સમૂહજીવન-4)	
Credit: 02	Teaching Scheme: Theory (0) - Practical (60)	Teaching Hours: 60
Course Outcomes (COs)		
Upon completion of the course, students shall be able to		
CO-1:	અભ્યાસક્રમ દરમિયાન સઘન ચરવડા કાંતણ અને સમયનું સરવૈયું તૈયાર કરે અને ચરવડા રેંટિયામાં અને કાંતણકાર્યમાં થયેલ જરૂરી ખર્ચ-તારણ (સરવૈયું) તૈયાર કરવાનું કૌશલ્ય દર્શાવે.	
CO-2:	વિવિધ પ્રકારની સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગી બની સામુદાયિક જીવનના અનુભવો મેળવે અને પોતાના જીવનમાં સામુદાયિક જીવનના અનુભવોનું અમલીકરણ કરે.	
Detailed Syllabus		
Unit-1. ચરવડા કાંતણ અને સૂતર ઉત્પાદનનું ખર્ચ -તારણ (સરવૈયું)		
1. ચરવડા રેંટિયા પર સઘન કાંતણ અને સમયનું સરવૈયું		
2. ચરવડા રેંટિયો અને તેના બગડી ગયેલ ભાગોનો ખરીદ ખર્ચ		
3. કાંતણ માટેની જરૂરી સાધનસામગ્રીનો ખરીદ ખર્ચ		
4. કાંતણ માટેના કાચામાલનો ખરીદ ખર્ચ		
5. સૂતર ઉત્પાદનનું વળતર / આવકનો હિસાબ		
6. સૂતર ઉત્પાદનનું ખર્ચ -તારણ (સરવૈયું) તૈયાર કરવામાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો		
Unit-2. સહઅભ્યાસ પ્રવૃત્તિઓ અને સમૂહજીવન		
7. વર્ગખંડ શિક્ષણમાં નિયમિતતા અને સહભાગિતા		
8. વિભાગ દ્વારા આયોજિત સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : અભિમુખતા શિબિર, સમૂહસફાઈ, સ્વયંપાકી-સમૂહભોજન, વિશિષ્ટ દિવસોની ઉજવણી, સાહિત્યિક/સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ સ્પર્ધાઓ, વર્ષાત કાર્યક્રમ (શુભેચ્છા સમારંભ) વગેરે સમૂહપ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		
9. પ્રાર્થના સભામાં ભાગીદારી		
10. પ્રાર્થના-ભજન-ધૂન-ગીતગાન કૌશલ્યની કસોટી		
11. Mentor Group / હોમરૂમ(ઘરનો ઓરડો)જૂથની પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા : જૂથની બેઠકોમાં નિયમિતતા, જૂથ દ્વારા આયોજિત રચનાત્મક પ્રવૃત્તિઓ, પરસ્પરનાં કાર્યોમાં મદદ, જૂથના સભ્યો સાથેનો ઘરોબો વગેરે પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		
12. રમત-ગમત, સ્વચ્છતા અને સ્વાસ્થ્ય સેવા, સમાજસેવા અને પર્યાવરણીય પ્રવૃત્તિઓમાં સહભાગિતા		

Mapping Matrix of POs, PSOs, and COs

COs	POs													PSOs				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Avg	1	2	3	4	Avg
CO-1	2	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3	2	1.75	3	3	-	2	2.66
CO-2	1	2	2	2	3	2	---	3	3	2	1	3	2.00	2	3	-	2	2.33
Avg	1.50	1.50	2	1.50	2.50	1.50	1.00	2.50	2.50		2.00	2.50		2.5	3	-	2	2.50

3 = Strong Contribution, 2 = Moderate Contribution, 1 = Slight Contribution, --- = No Significant Contribution

Teaching Pedagogy

CO-1 (Unit: 1)	નિદર્શન, પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, વ્યાખ્યાન
CO-2 (Unit: 2)	પ્રવૃત્તિકાર્ય, જૂથ ચર્ચા, યોગશિબિર, સંવાદ

Assessment Method

Continuous Comprehensive Evaluation 40 Marks	COs	Marks	Exam Component	
			Oral Test	Practical
	CO-1	10	5	5
	CO-2	10	5	5
Term-End Evaluation 60 Marks	COs	Marks	Exam Component	
	CO-1	15	Term End Examination	
	CO-2	15		

References

Books:

- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1990). કાંતણવિદ્યા. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ડાભી, પ્રવીણભાઈ ગ. (1991). સમૂહજીવન - સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને તેનું મૂલ્યાંકન. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- મહેતા, બબલભાઈ. (1970). સમૂહજીવનનો આચાર. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- પટેલ, મ.જો. (2003). પ્રાર્થના, કાંતણ, ખાદી, સફાઈ..... કુલપતિશ્રીના શબ્દોમાં. અમદાવાદ : નવજીવન પ્રકાશન મંદિર.
- ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર. વસ્ત્રવિદ્યા વિષયનાં ધોરણ-8 થી 12 નાં પાઠ્યપુસ્તકો.